

Habari Ngema yereze Luka

Mwanzo

Eci kitabu-ci candikiwa na Luka, dotoru na mwenziwe Paulu. Luka kandika novyo kitabu ca Vitendo.

Luka kapita akidairisha pakulu pawenye hadisi ya Insa, mwanzo wa kupongoriwa kwake. Na piya kazi yatendire, kufwa kwake pamoja na kufufuka kwake. Iye kolota kuwa Insa akikola kazi yake kwa uwezo wa Roho Takatifu, na kuwa iye akiwawonera utungu masikini na sawana amiri. Insa katimiza kubushuru kuhusu iye, na katimiza anzima yake ya kuwavusha wenye kwasika.

¹ Mwenshimiwa Tiyofilu, ndi kweli kuwa wanu wengi watenda kazi yakutunga waraka kuhusu mwaha wa vire vitimiziwe kati yetu, ² sawa-sawa vyawatereze mashahidi na watumisi wa usemi wawawonire tangu mwanzo. ³ Na kwa kuwa omi suku nyingi nikitunza mwaha-wu, niwona kuwa vyema omi novyo nukwandikire kwa namuna ngema, ⁴ ipate kuhusu vinu vyaufundiwe wijiwe ukweli.

Tangazo rakupongoriwa Yahaya mwenyé Koza

⁵ Herodi paákiwa nfalume wa Yudeya, ákiwapo nlongozi mmoja wa dini wakwitiwa Zagariya, ákiwa nkundi ra Abiya. Nkawake akitiwa Zabeli, njukuluwe Aruna. ⁶ Zagariya na Zabeli wo-wawiri wákiwa wenye shariya mbere ya Mwenyemizungu, ewo wátimiza bila ukosa

shuruti na ámuri piya za Mola. ⁷ Falakini awapongore konta Zabeli ákiwa nata, na wo-wawiri woluvala pakulu futi.

⁸ Suku moja, Zagariya ákiwa pakazi ya kulongoza dini mbere ya Mwenyezimungu*, ifika suku ya kutumika kundi rake. ⁹ Kwa kifulata tabiya ya walongozi wa dini, ítendiwa kura akitondoriwa. Kwa javyo iye akingira nNyumba Takatifu ya Mola, ataye lubani. ¹⁰ Sambu, wanu wengi piya wakilebela duwa panja, wakati wakitaya lubani ure.

¹¹ Kwa mpunde noure, Zagariya mbere kanlawirira laika wa Mola, kamwimira upande wa nkono nriro wa kashoti maalumu parikifukiziwanga lubani. ¹² Zagariya nakummona, akisusuka, ukimwingira wofi pakulu futi. ¹³ Fala laika ire akimwambira javi: “Usope kinu, Zagariya! Konta Mwenyezimungu kasikira vyaunlebele. Nkawako Zabeli akupongorera mwana nlume, ujuzi umwite zina ra Yahaya. ¹⁴ Na ukuja kuwa radi pakulu na kuriwona, na wanu wengi novyo wakuja kuwa radi kwa kupongoriwa kwake. ¹⁵ Kamana iye akuja kuwa nkulu mbere ya Mwenye Nvushi, aaja kushubutu kunywa vinyu wala kirevi kikali. Akuja kumwijala Roho Takatifu tangu mmatumbo mwa mamaye. ¹⁶ Iye waIzraeli wengi akuja kuwaludisira ka Mwenye Nvushi, Nlungu wawo. ¹⁷ Iye akuja kulongorera mbere yake na roho pamoja na uwezo wa Aliyasi, ipate myoyo ya kuuwáwa iwaludire wana wawo, na wabishi awaludisire wijiwifu wa wenye

---

* **1:8** NNyumba Takatifu.

shariya. Kwa javyo, antengezere Mwenye Nvushi umati uwe tayari.”

¹⁸ Basi Zagariya akindairi laika ire: “Nukwijiwa kuwa kweli mwaja? Omi nuluvala na nkawangu novyo kapongoriwa mida na midada.”

¹⁹ Laika ire kanjibu javi: “Omi niwa Jiburilu, nikwimira mbere ya Mwenyezimungu. Nitumiwa nije nisowere nawe nukwambire evi vinu-vi. ²⁰ Ona, kwa kuwa aukubali usowezi wangu uja kutimiziwa noyo suku-yo, mwanzo wa rero-vi unyamala nduu, nukwambira kweli-kwelini ausowera mpaka pavisaka kukuna.” ²¹ Wanu ware wakinrindira Zagariya, wakishanga konta mahala bora nNyumba Takatifu mure kákawa. ²² Mwinsho palawire mure, aakidirire kusowera tena na wanu ware. Akisowera nawo kibubu, newo wereriwa kuwa imwisukira ruhuya mmojawapo mahala bora nNyumba Takatifu mwaakiwa mure. Na iye akizidi kuwa bubu.

²³ Pazitimire suku za kazi zake, Zagariya akiludi akuka kwake. ²⁴ Pazipitire suku zire, nkawake Zabeli akimita, akikala nnyumba muda wa myezi mitanu salawira panja. ²⁵ Zabeli akisowera, akamba: “Mola kanitenda javi suku yaanitendere fadili ipate alavye aibu yangu mbere ya wanu.”

Laika atangaza kupongoriwa ka Insa

²⁶ Sambu, mimba ya Mariyamu paifikire myezi sita, Mwenyezimungu akinperekka laika Jiburilu kaya ulu ya Nazareti, porovinsiya ya Galileya, ²⁷ akasowere na mwari apofiwe na mwananlume wakwitiwa Yusufu, ujukulu wa nfalume Daudi.

Mwari-yo akitiwa Mariyamu. ²⁸ Laika akinfika, akimwambira javi: “Salama! Uwe kujanliiwa pakulu sana! Mola kawa pamoja nawe!”

²⁹ Nakusikira usowezi ure javire, iye imwingira wasi-wasi, akiridairi kimoyomoyo, akamba: “Mámá! Kunidairi salama javi, mana ake kinani?”

³⁰ Basi, laika ire akimwambira:

“Mariyamu, usope kinu, konta Mwenyezimungu kakutendera fadili!

³¹ Ona, ukwimita, umpongola mwana nlume, mwana-yo ujuzi umwite Insa.

³² Iye akuja kuwa munu bora pakulu, na akuja kwitiwa Mwana wa Mwenye Nkulu. Mwenyezimungu Mola wetu akuja kumpa kiti ca wawaye Daudi.

³³ Na akuja kuwatawala ujukulu wa Yankubu[†] kwa milele, na ufalume wake aauna mwinsho.”

³⁴ Mariyamu akindairi laika ire: “Nipongolaja? Nomi sinamba kumwijiwa nlume!”

³⁵ Laika ire akinjibu, akamba: “Roho Takatifu akwisukira, na uwezo wa Mwenye Nkulu ukufinika na kinviri cake.

Ndimana, wauja kumpongola-yo takatifu, akuja kwitiwa Mwana wa Mwenyezimungu[‡].

[†] **1:33** “Ujukulu wa Yankubu” mana ake “wanu wa Iziraeli”.

[‡] **1:35** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho.

³⁶ Ona, jamaa yako Zabeli, iye novyo kamwimita mwana nlume ingawa koluvala.

Akitíwa nata, ewu mwezi-wu wasita emíte.

³⁷ Konta ka Mwenyezimungu, acipo kinu cakunzaidi.”

³⁸ Basi, Mariyamu akamba: “Kweli-kwelini, omi niwa ntumisi wa Mola. Vikune kamba vyaunambire-vyo.” Ikisa, laika ire akilawa akuka vyake.

Mariyamu akuka kummona Zabeli

³⁹ Nozire suku zire, Mariyamu akilawa, akuka upesi-upesi, upande mmoja uri myango kaya ya Yudeya, ⁴⁰ akingira nnyumba ya Zagariya, wakidairiyana habari na Zabeli. ⁴¹ Zabeli, nakusikira shauti ya Mariyamu paandairire habari, mwanawe mmatumbo mure katupa, na Zabeli kamwijala Roho Takatifu. ⁴² Akimwambira pakulu-pakulu, akamba:

“Uwe ndi ujanliiwe pakulu kuwapunda wanawaka piya!

Ajanliiwe ndi wauja kumpongola mmatumbo mwako-yo!

⁴³ Vyakuja kwangu omi kuwoniwa na mama wa Mwenye wangu namunani?

⁴⁴ Ona, panisikire shauti yako, kwa mpunde nowo,

mwanangu mmatumbo mwangu katikinyika kuwa radi!

⁴⁵ Heri ire akubali kuwa vitimiziwe visemiwe kwake upande wa Mola!”

Rimbo ra Mariyamu

⁴⁶ Sambu, Mariyamu akamba:

“Moyo wangu unkurisa Mola!

⁴⁷ Roho yangu iwa radi

kwa Mwenyezimungu, Nvushi wangu.

⁴⁸ Kamana kanang'aniza unyenyekevu wa ntu-
misi wake.

Kweli, mwanzo wa sambu-pa,

vizazi piya wanita wakujanliiwa,

⁴⁹ kamana Mwenyé Uwezo kanitendera vinu
vikulu pakulu!

Takatifu ndi zina rake!

⁵⁰ Rehema yake izidi vizazi ka vizazi

ka wenye kumopa.

⁵¹ Kâtenda uwezo na nkono wake!

Kâwatawanya waridâi kati ya mawazo a myoyo
yawo.

⁵² Kâwesusa wenye uwezo nviti vyawo,

kâwakweza wenye kurinyenyekeya.

⁵³ Wenye njala kâwejaza vinu vyema-vyema,

matajiri kâwatuwisa makono waka.

⁵⁴ Kânsaidiya Iziraeli ntumisi wake

julu ya kukumbukira huruma yake,

⁵⁵ kamba tamaa yawapere wababu zetu,

Iburahima na ujukulu wake mpaka milele.”

⁵⁶ Mariyamu akikala na Zabeli kiyasi ca myezi
mitatu, ikisa akiludira kwawo.

Kupongoriwa ka Yahaya mwenyé Koza

⁵⁷ Sambu, Zabeli wakati wakupongola ufika,
neye kampongola mwana nlume. ⁵⁸ Majirani

na jamaa wasikira kuwa Mwenyezimungu kan-
tendera huruma pakulu Zabeli, wafurahi naye
pakulu sana.

⁵⁹ Paifikire suku yanane, ewo wakija wakintaya itani toto ire. Wasaka kumwita zina ra wawaye, Zagariya, ⁶⁰ fala mamaye akijibu, akamba: “Anta, zina rake Yahaya.” ⁶¹ Ewo wakinjibu: “We! Aapo jamaa yako anta mmoja wakwitiwa ero zina-ro!” ⁶² Newo wakindairi kibubu wawaye mwana ire zina rakisaka etiwe. ⁶³ Zagariya akilebela kipande ca kibawo kitoto, akandika javi: “Zina rake Yahaya.” Piya ware wakibaki wakushanga wawenye. ⁶⁴ Kwa mpunde noure, kanywa yake ikifunguriwa, lulimi rake rikisow-era, akinsifu Mwenyezimungu. ⁶⁵ Majirani wak-isusuka na vyawawonire vire. Kaya piya za upande wa kumyango ya Yudeya zikisoweriwa habari za evi vinu vikunire-vi. ⁶⁶ Na piya wanu wasikire wakitula mmyoyo mwawo, wakamba: “Noyu mwana-yu akuja kuwa nani? Kamana nkono wa Mola uwa pamoja neye.”

Kubushuru ka Zagariya

⁶⁷ Zagariya, wawaye toto ire, kamwijala Roho Takatifu, noparepare akanza kubushuru javi:

⁶⁸ “Atukuziwe Mola, Nlungu wa Iziraeli, kamana kawawona na kawavusha wanu wake.

⁶⁹ Iye katilamusira Nvushi wa uwezo§, ujukulu wa ntumisi wake Daudi,

⁷⁰ kamba vyaasowere tangu mida julu kanywa za minabii wake matakatifu.

⁷¹ Katilamusira eyu Nvushi-yu ativushe upande wa maaduwi wetu na mmakono mwa piya wenye kutina.

⁷² Javyo, kawolotera huruma wababu zetu,

---

§ 1:69 Kigeregu: “lunyanga ra kuvusha”.

na kukumbukira tamaa yake takatifu,
⁷³ kulapa kalapire ka babu yetu Iburahima.
⁷⁴ Akimpa tamaa yakutivusha mmakono mwa
 maaduwi
 ipate tintumike bila wofi,
⁷⁵ kwa utakatifu na ukamilifu
 mbere yake suku zetu piya.
⁷⁶ Uwe, mwanangu, ukwitiwa nabii wa Mwenye
 Nkulu,
 kamana ulongorera mbere ya Mwenye
 untengezere njira yake,
⁷⁷ wanu wake uwafahamu kuhusu kuvushiwa,
 julu ya kuswamiiwa dambi zawo.
⁷⁸ Nlungu wetu atenda javyo
 kwa sababu ya wema wa huruma yake.
 Ndimana, nuru ya binguni itisukira ofwe,
⁷⁹ tiwamwarikire wari pakisi,
 wekala kinviri ca kifo,
 ilongoze maulu etu njira ya usalama.”
⁸⁰ Kisimana Yahaya ire akikula na akongezeka
 nguvu ya kiroho. Kekala nlanga mpaka suku ya
 kurolota kwake mbere ya walziraeli.

2

Kupongoriwa ka Insa Almasihi

¹ Nozire suku zire, ílawa ámuri ya Kaisari* Agustu wakambiriwa wanu piya kila upande wandikiwe mazina awo wawalangiwe. ² (Eyi ndi íwere mara yakwanza kuwalangiwa wanu, wakati Kirinu waákiwa guvinadoru wa Siriya.) ³ Wanu piya kila mmoja ákuka kuryandikisa kaya yawo

* **2:1** “Kaisari” mana ake ndi nfalume nkulu wa Roma na inti piya zitawariwe na Roma.

yapongoriwe. ⁴ Sambu, Yusufu neye akilawa Galileya, kaya ya Nazareti, akuka Yudeya kaya ya nfalume Daudi yakwitiwa Betlehemu, kwa kuwa ndi rikiwa rikolo rake, ⁵ ipate akandikiwe pamoja na Mariyamu, muka wampofire ncumba wake, wakati-wo ari na mimba.

⁶ Pawakiwa Betlehemu kure, ukifika wakati wakupongola Mariyamu. ⁷ Basi, akimpongola toto nlume, mwanawe ntanzi. Akinzingiriza munguwo, akintandikira ngamela konta nnyumba ya wayeni aawerepo mamburo akufikira.

Malaika na wasunga

⁸ Noure upande ure, wakiwapo wasunga, wakiinshi nlanga† wakiwasunga makondoo awo usiku. ⁹ Noparepare, akiwesukira laika wa Mola, basi nuru ya utukufu wa Mola ikiwazunguriza, wakopa pakulu futi. ¹⁰ Laika ire akiwambira javi: “Musope! Omi nukwerezani Habari Ngema yakukutayani radi pakulu, pamoja na wanu piya. ¹¹ Rero, kaya ulu ya Daudi, mupongoreriwa Nvushi, iye ndi Almasihi, Mwenye wenu. ¹² Eyi ndi alama yenu: munsingana toto kazingiriziwa munguwo, katandikiwa ngamela.”

¹³ Kwa mpunde noure, ulawirira pamoja na laika ire nkonjo‡ wa malaika wengi wakulawa binguni. Piya wakintukuza Mwenyezimungu, wakamba javi:

¹⁴ “Atukuziwe Mwenyezimungu ari julu bingu ya mwinsho!

---

† **2:8** Nlanga ndi mahala mwa kurisa mifuwo kamba ng'ombe, makondoo, au mifuwo myengine-po. ‡ **2:13** Kigeregu: “toropa”.

Mulumwengu-mu wanu wakufadiliwa wawe na salama!”

¹⁵ Malaika ware pawalawire wakúka mbin-guni, ikisa wasunga ware wakambirana watupu: “Tukeni Betlehemu, tikawone mambo ákunire, aari kutijiwisa Mola.”

¹⁶ Basi, wakipita wakangupa mpaka ukaya, wakinsingana Mariyamu na Yusufu pamoja na toto ire atandikiriwe ngamela. ¹⁷ Bandi ya kum-mona, wasunga ware wakikola kuwambira wanu usemi wawâmbiriwe kuhusu toto ire. ¹⁸ Wanu piya wasikire watajabu vyawakambiriwa na wa-sunga ware. ¹⁹ Mariyamu vyaakisikira vire piya akitaya nkiswa, na kila mara akikumbukira mmoyo mwake. ²⁰ Wasunga ware wakiludi, wakintukuza na wakinsifu Mwenyezimungu kwa piya vyawasikire vire na vyawawonire, vikuna sawa-sawa kamba vyawereziwe.

²¹ Toto ire patimire suku nane, wantaya itani, wanwita zina ra Insa, zina raâsemire laika kábula sanamba kwimitiwa.

Insa aturiwa mbere ya Mola

²² Ikisa, wakati wazitimiziwe suku za kuswafiwa kwawo kamba vyairi shariya ya Musa, Yusufu na Mariyamu wakwera naye Yerusalemu, wakanture mbere ya Mola, ²³ kamba vyailazimu shariya ya Mola javi: “Kila mwana nlume ntanzi kupongoriwa ajuzi awe takatifu ka Mola!” ²⁴ Na wakilavya kafara kamba vyailazimu shariya ya Mola: “Wanjiwa wawiri muka na nlume, au wana wawiri wakadiri wa mapomba.”

²⁵ Ona, nowo wakati-wo kaya ya Yerusalemu akikalanga mwananlume mmoja wakwitiwa

Simiyoni. Noyu mwananlume-yu ákiwa kamilifu na akimwabudu Mwenyezimungu. Iye akirindira kunyamaziwa Iziraeli, na kamwijala Roho Takatifu. ²⁶ Na Roho Takatifu kâmwambira kuwa iye aafwa sammonire Almasihi aperekiwe na Mola. ²⁷ Kwa kulongoziwa na Roho Takatifu, Simiyoni akuka mpaka kuNyumba Takatifu. Wawaye na mamaye Insa, pawakingira na mwana ire wakatende vyaisaka tabiya ya shariya yawo vyaapongoriwe mwana ire, ²⁸ Simiyoni akinsukula toto ire mmakono, akintukuza Mwenyezimungu, akamba:

²⁹ “Mwenye Mola, kamba vyaunipere tamaa, epa sambi layana nami nuke vyangu kwa salama!
³⁰ Konta maso angu awona kuvusha kwako,
³¹ kauwatengezere mbere ya wanu piya.
³² Iye ndi nuru yakufafanuriwa wanu Sawari-Mayahudi, na ndi utukufu wa wanu wako, waIziraeli.”

³³ Wawaze Insa ware washanga pakulu vyaakisowera Simiyoni kuhusu Insa. ³⁴ Ikisa, Simiyoni akiwajanliya, akimwambira Mariyamu, mamaye Insa javi:

“Kweli, eyu mwana-yu katondoriwa kuwagwisa na kuwalamusa wanu wengi Iziraeli. Na iwe alama ya kukaidi wanu,
³⁵ ipate afafanuriwe mawazo a myoyo mingi. Na upanga upita ukwingira mmoyo mwako novyo.”

³⁶ Ákiwapo nopo nabii mmoja muka wakwitiwa Ana, mwana wa Fanuweli wa rikolo ra Aseri. Iye kôluvala pakulu. Tangu harusi yake, kainshi myaka saba, nlumake akifwa. ³⁷ Kekala ari nankweli mpaka myaka tamanini na mine. Iye aakilawa Nnyumba Takatifu, akambudu julu ya kufunga na kulebela duwa usiku na nsana. ³⁸ Ana kalawirira noure wakati Simiyoni waakisowera na wawaze Insa ure. Neye novyo akanza kuntukuza Mwenyезimungu, na akisowera kuhusu toto ire ka wanu piya wakirindira kuvushiwa ka Yerusalemu.

³⁹ Pawesire shuguli zire piya kamba vyaisema shariya ya Mola, ewo wakiludira kwawo Galileya mpaka Nazareti kawakikala. ⁴⁰ Kisimana ire akikula na akikomala, na umwijala wijiwifu. Na fadili ya Mwenyезimungu ikiwa pamoja naye.

Nnemba Insa Nnyumba Takatifu

⁴¹ Piya myaka-yi, wawaze Insa wâkukanga Yerusalemu kujambo ra Pashukwa. ⁴² Insa paafikire myaka kumi na miwiri, ewo wakuka noko kamba vyaikiwa tabiya yawo. ⁴³ Pawatimize jambo-ro, Yusufu na Mariyamu wakitwala njira wakiludira ukaya. Nnemba Insa akibaki Yerusalemu nokure, fala wawaze sawejiwe. ⁴⁴ Ewo wakidaniza kuwa kalongozana na nkonjo wa wenziwe. Watenda safari kutwa nzima, wakipita wakinsakula mwa wajamaa zawo na wanu wakuwejiwa. ⁴⁵ Pawatowire kunsingana, wakiludi wakuka Yerusalemu, kupita wakinsakula. ⁴⁶ Bandi ya suku natu wansingana nNnyumba Takatifu, kekala pamoja

na wanlimu, akiwasikiriza vyawakamba na vyengine akiwadairi. ⁴⁷ Piya wanu wakinsikira wakintajabu werevu na majibu ake. ⁴⁸ Wawaze ware pawammonire, wabaki wanshangire, sambi mamaye akimwambira javi: “Mwanangu, mbana kutitenda javi? Mmone, wawayo-yu nomi novyo tifazaika pakulu tankukusakula nowe.”

⁴⁹ Insa akiwajibu: “Munisakurirani? Amwijiwa kuwa nijuzi nishugulukire mwaha wa Baba?” ⁵⁰ Fala ewo awereriwe vyaambire vire. ⁵¹ Iye pamoja na wawaze wakiteremuka, wakiludira Nazareti, na iye akizidi kuwasikiriza. Na mamaye piya vire akitula sana-sana mmoyo mwake. ⁵² Basi, Insa akizidi kukula na wijiwifu, akikula ujunda, na akizidi kuwa na fadili za Mwenyezimungu pamoja na wanu.

3

Kazi ya Yahaya mwenyé Koza

Matwaya 3:1-12; Maruku 1:1; Yahaya 1:19-28

¹ Mwaka wa kumi na ntanu wa kutawala ka Kaisari Tiberiya, ndi wakati Pontiyu Pilatu wákiwa guvinadoru wa Yudeya, Herodi ari nfalume wa Galileya, Filipi nduye Herodi ari nfalume wa inti za Itureya na Taroniti, Lisaniya ari nfalume wa Abileni, ² na Anasi na Kayafa wari wakulu wa wakulungwa wa dini. Nowo wakati-wo, usemi wa Mwenyezimungu ukimwisukira Yahaya mwana wa Zagariya ari nlanga. ³ Iye kapita inti piya zikiwa nanyenje ya muto wa Yordani, akiwereza wanu, akamba javi: “Tubiyani, moziwe ipate Mwenyezimungu akuswamiini madambi enu.” ⁴ Evi ndi

kamba vyavyandikiwe nkitabu ca nabii Izaya javi:

“Munu mmojawapo kawankukuwa nlanga, kankwamba:

‘Tengezani njira mumpokerere Mwenye Nvushi* , olosani barabara yake.

⁵ Mirati piya ikwijala, myango na makinga piya vyandaziwe, mwa kupombonyoka molosiwe, muri mawe mubambadiwe.

⁶ Na wanu piya wakuja kuwona kuvusha ka Mwenyezimungu.’ ”

⁷ Wanu wákuka kwake wakóziwe, Yahaya akiwambira javi:

“Kabila ya mirába sumwe!

Nani akukumbuseni kutira hukumu ya Mwenyezimungu suku zambere?

⁸ Lavyani visumo vyema vyakolóta kutubiya kwenu.†

Wala musambe mmyoyo yenu: ‘Tiwa nawo wawa yetu, ndi Iburahima.’

Kamana nukwambirani kuwa anta na eya mawe-ya,

Mwenyezimungu akidiri kutadula kuwa ujukulu wa nabii Iburahima!

⁹ Epa sambi-pa, soka riwa panzipe wa muti, tayari kutupula.

Kwa javyo, kila muti saupa visumo vyema usinjiwa,

ukwefiwa pamoto.”

---

* **3:4** Yahaya mwenyé Koza ndi akipita akikuwa nlanga, neye akitengeza njira ya Mwenye Insa. † **3:8** Mana ake: Olotani kwa vitendo vyenu kuwa kweli-kwelini mutubiya.

¹⁰ Wanu ware wakindairi, wakamba: “Sambi, catijuzi kutenda kinani?” ¹¹ Yahaya akiwajibu, akisema javi: “Ári na zubãu mbiri alavye mmoja, ampe mwenziwe saana. Ári nawo cakurya, kwa namuna moja, alavye ammere mwenziwe.”

¹² Na waja novyo warípisi nsoko wamojawapo kusakula koziwa. Ewo wakindairi Yahaya: “Mwanlimu, ofwe tijuzi titende kinani?”

¹³ Iye akiwajibu: “Musiripise kinu tena kupundisa vyamwamuriwe.”

¹⁴ Masurudadu newo novyo wakindairi javi: “Sambi ofwe, tñjuzi titende kinani?”

Yahaya akiwajibu, akamba: “Musinyang'anye munu nzuruku, wala musinlongopere kinu. Muwe radi na nshahara wenu.”

¹⁵ Wanu piya wakinrindira kuja Almasihi, wakiwaza mmyoyo yawo kuwa dalili Yahaya, wakamba: “Fala iye si Almasihi?” ¹⁶ Novyo-sivyo, Yahaya akiwambira wanu ware piya: “Kusema kweli, omi nukozani na maji, fala akuja mwengine wanguvu pakulu koliko omi. Kusema kweli, omi siri bora anta wa kunvula tamango zake. Iye akozani‡ na Roho Takatifu pamoja na moto. ¹⁷ Iye paa iwa mmakono mwake, apate kuwandala masansi na tirigu ature kwake-kwake. Ikisa tirigu-yo ature nkikuti mwake, ila masansi ataya moto sauzimika.§”

---

‡ **3:16** Nkigeregu mana ake ndi kumpa kwa wingi. § **3:17** Mana ake: “Tirigu” ndi wanu wasikiriza utuba, wakifulata. “Masansi” ndi wanu sawasikiriza.

¹⁸ Basi javyo, na masowezi mengine tena, Yahaya ndi vyakiwarimbisa wanu myoyo, kuno akiwereza Habari Ngema. ¹⁹ Fala nfalume Herodi, kâsutumiwa na Yahaya kwa sababu ya vitendo vyake na Herodiza muka wa nduye, pamoja na vitendo vyakunyata piya vyaatendire, ²⁰ iye akamuru Yahaya afungiwe. Kwa javyo, Herodi akipambanya akizidisa makosa ake.

²¹ Sambu, suku moja pawesire koziwa wanu ware piya, Insa neye novyo akoziwa. Paakitenda duwa, bingu zikifunguka ²² na Roho Takatifu akimwisukira kwa nfano wakuwoneka kamba pomba. Na ikisikirikana shauti ya kulawa mbinguni ikamba: “Uwe ndi mwanangu wanuku-
penda, kwako uwe niwa nawo radi pakulu!”

*Wababuze Insa
Matwaya 3:16-17*

²³ Insa paanzire kazi zake ákiwa na kiyasi ca myaka talatini. Akijiwikana kamba mwana wa Yusufu.

Yusufu ákiwa mwana wa Heli,

²⁴ Heli mwana wa Matati,

Matati mwana wa Lawi,

Lawi mwana wa Melki,

Melki mwana wa Yana,

Yana mwana wa Yusufu,

²⁵ Yusufu mwana wa Matatia,

Matatia mwana wa Amosi,

Amosi mwana wa Nahumu,

Nahumu mwana wa Eshili,

Eshili mwana wa Nagayi,

²⁶ Nagayi mwana wa Mahati,

Mahati mwana wa Matatia,

Matatia mwana wa Simeyi,
Simeyi mwana wa Yoseku,
Yoseku mwana wa Yoda,
²⁷ Yoda mwana wa Yowana,
Yowana mwana wa Resa,
Resa mwana wa Zorobabeli,
Zorobabeli mwana wa Salatiyeli,
Salatiyeli mwana wa Neri,
²⁸ Neri mwana wa Meliki,
Meliki mwana wa Adi,
Adi mwana wa Kosamu,
Kosamu mwana wa Elimadamu,
Elimadamu mwana wa Eru,
²⁹ Eru mwana wa Yoshwa,
Yoshwa mwana wa Elizeli,
Elizeli mwana wa Yorimu,
Yorimu mwana wa Matati,
Matati mwana wa Lawi,
³⁰ Lawi mwana wa Ansumani,
Ansumani mwana wa Yuda,
Yuda mwana wa Yusufu,
Yusufu mwana wa Yonamu,
Yonamu mwana wa Eliyakimu,
³¹ Eliyakimu mwana wa Meleya,
Meleya mwana wa Mena,
Mena mwana wa Matata,
Matata mwana wa Natani,
Natani mwana wa Daudi,
³² Daudi mwana wa Yese,
Yese mwana wa Obedi,
Obedi mwana wa Bowazi,
Bowazi mwana wa Salmoni,
Salmoni mwana wa Nashoni,
³³ Nashoni mwana wa Aminadabu,
Aminadabu mwana wa Adimini,

Adimini mwana wa Arni,
Arni mwana wa Hesironi,
Hesironi mwana wa Paresi,
Paresi mwana wa Yuda,
³⁴ Yuda mwana wa Yankubu,
Yankubu mwana wa Izaki,
Izaki mwana wa Iburahima,
Iburahima mwana wa Tera,
Tera mwana wa Nahori,
³⁵ Nahori mwana wa Serugi,
Serugi mwana wa Rehu,
Rehu mwana wa Pelegi,
Pelegi mwana wa Eberi,
Eberi mwana wa Sala,
³⁶ Sala mwana wa Kenani,
Kenani mwana wa Aripakisadi,
Aripakisadi mwana wa Shemu,
Shemu mwana wa Nnu,
Nnu mwana wa Lameki,
³⁷ Lameki mwana wa Metusela,
Metusela mwana wa Henoki,
Henoki mwana wa Yaredi,
Yaredi mwana wa Mahalaleli,
Mahalaleli mwana wa Kenani,
Kenani mwana wa Enoshi,
³⁸ Enoshi ákiwa mwana wa Seti,
Seti ákiwa mwana wa Adamu,
na Adamu wa Mwenyezimungu.

4

Ibilisi amyerera Insa
Matwaya 4:1-11; Maruku 1:12-13

¹ Insa kamwijala Roho Takatifu, akilawa muto wa Yordani. Roho Takatifu akinlongoza kulanga, ² mahala kayererwiwe na Ibilisi muda wa suku arubaini. Kwa nowo wakati-wo, iye aarire kinu, ndimana mwinsho ikinkola njala. ³ Ibilisi kamwambira javi: “Ikiwa kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, amuru riwe-ri ritaduke nkate.” ⁴ Insa akinjibu: “Mandiko Matakatifu akwamba: ‘Wanu awainshi kwa nkate basi.’ ”

⁵ Ikisa Ibilisi akintwala, akuka naye mahala parefu. Kwa muda aba javi, akimolotera piya ufalume wa mulumwengu. ⁶ Ibilisi akimwambira: “Omi nukupa utukufu wa inti-zi piya pamoja na mamulaka julu yawo kamana ewo ndi wanipereke omi, ningabizi waninsaka. ⁷ Kwa javyo, piya vikuwa vyako ukinabudu.” ⁸ Insa akinjibu javi: “Mandiko Matakatifu akwamba: ‘Ntukuze Mola Nlungu wako, untumikire noyo tu basi.’ ”

⁹ Ikisa, Ibilisi akimpereka Insa Yerusalemu, akinkweza mahala parefu pakulu paNyumba Takatifu, akimwambira javi: “Ikiwa kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, refyere pansi pare. ¹⁰ Kamana Mandiko akwamba: ‘Mwenyezimungu awapereka malaika wake wakukengere’, ¹¹ na ‘ewo wakusukula mmakono, ipate maulu ako asilumizike na mawe.’ ” ¹² Insa akinjibu, akamba: “Yambiwa novyo: ‘Usimyerere Mola Nlungu wako.’ ” ¹³ Basi, Ibilisi paatumire namuna-zi piya za kunyerera Insa, akintanuka Insa mpaka apate atuwa nyengine.

*Mwanzo wa kazi za Insa
Matwaya 4:12-17,13:53-54; Maruku 1:14-15,
6:1-6*

¹⁴ Insa, umwijare uwezo wa Roho Takatifu, akiludira Galileya. Wanu nkaya mure piya wakisowera kuhusu iye. ¹⁵ Iye akipita akifunda nmasinagoga mwawo, piya wakinsifu.

Insa akatariwa na wanu wa kwawo

¹⁶ Insa kafika Nazareti, inti yârerriwe. Suku takatifu, kamba vyaikiwa tabiya yake, iye koka nsinagoga. Akilamuka kufyoma Mandiko Takatifu. ¹⁷ Wâmpa kitabu ca nabii Izaya. Iye nakufungula kitabu cire, kasingana mahala pakwandikiwa javi:

¹⁸ “Roho wa Mola kawa julu yangu,
kwa kuwa kanitawaza nikawereze Habari Ngema
masikini.
Kanipereka niwereze wafungiwe komboriwa
kwawo,
vipofu wawone tena,
wenye kutabishiwa niwereze komboriwa kwawo,
¹⁹ na niwereze kuwa ufika wakati Mola watenda
fadili.”

²⁰ Ikisa, Insa akifunga kitabu cire, akimpa amiri, akikala. Wanu piya nsinagoga mure wakinang'aniza rungu-rungu. ²¹ Ikisa akanza kuwambira javi: “Epa rero pamusikire-pa, ewu usemi wandikiwe-wu utimiziwa mbere yenu umwe!” ²² Piya ware wakanza kusowera vyema kuhusu Insa, wakishanga pakulu futi kwa usemi wa neema ulawirire nkanywa mwake ure. Ewo wamba: “Eyu mwananlume-yu, simwana

wa Yusufu-yu?” ²³ Insa akiwambira: “Bila shaka mukuja kusowera kinyume mukwamba javi: ‘Ntibabu, riponese mwaneyewe.’ Kamba vyatisikire vyautendire Kafarnaumu, tenda novyo emu muinti mwaupongoriwe-mu!” ²⁴ Na akizidi kusema: “Nukwambirani kweli kuwa aapo nabii anta mmoja wakupokereriwa sana muinti mwaupongoriwe.

²⁵ Kweli-kwelini, wakati wa Aliyasi, paitowire nvula muda wa myaka mitatu na nusu, wákiwapo manankweli wengi Iziraeli. Ipita njala ulu futi inti nzima. ²⁶ Fala Aliyasi aaperekiwe ka manankweli-wo anta mmoja, ila ka nankweli wa inti nyengine, akikalanga Sarepta ya Sidoni*. ²⁷ Novyo Iziraeli neko, wakati wa nabii Elisha, wákiwapo wanu wengi wawenye wamagundula. Fala hapana munu anta mmoja nkati yawo aponesiwe sairi Naamani wa Siriya†.” ²⁸ Pawansikire vinu-vi, wanu piya nsinagoga mure wakimiwa pakulu futi. ²⁹ Basi, wakilamuka, wakinlavira panja ya kaya ire. Wakinlongoza mpaka pamwango pajengiwe kaya ire, wakin sukumira pansu. ³⁰ Fala Insa akiwapita kati-kati, akuka vyake.

Munu wa mashetwani

³¹ Insa akilawa akúka Kafarnaumu, kaya moja ulu ya Galileya, nokurekure akifundanga suku

---

* **4:26** Aliyasi kaperekiwa panja ya Iziraeli akansaidiye nankweli. Ewu ndi nfano vyaasemire Insa aya 24. † **4:27** Siriya ndi inti moja iri panja ya Iziraeli.

takatifu za sabadu‡. ³² Wanu wakisikira vyaakifunda Insa vire wakishanga, kamana akisowera na mamulaka.

³³ Suku moja nsinagoga, ákiwapo munu mmoja wa mashetwani. Iye akanza kukuwa na shauti ulu, akamba: ³⁴ “Ari! Uwe Insa nNazareti, utandibirani? Sambu, kuja epa utipoteze? Omi núkwijiwa uwe, kuwa Ntakatifu uperekiwe na Mwenyezimungu!” ³⁵ Fala Insa akinsutumumu shetwani ire, akamba: “Nyamala nduu! Nlawe munu-yu!” Shetwani ire akingwisa munu ire, akinlawa bila kuntenda kinu kibaya. ³⁶ Wanu piya wakishanga pakulu, wakambirana watupu: “Mashala! Usowezini-wu? Awamuru mashetwani ka mamulaka na uwezo, newo walawa!” ³⁷ Na habari kuhusu Insa zikenera kaya jirani piya za inti ire.

Insa awaponesa walwere wengi

³⁸ Insa palawire nsinagoga, kengira nyumba ya Ansumani. Nkwewe Ansumani ari nlwere homa pakulu futi. Wanu wakinlebeli Insa amponese.

³⁹ Basi, Insa akimwinamira karibu yake, akamuru homa ire inlawe, neyo ikinlawa. Kwa mpunde noure, iye akilamuka, akanza kuwaudumu.

⁴⁰ Parititire juwa, piya wanu wákiwa na walwere wa ulwere jisijisi onse wakiwatwala wakija nawo ka Insa. Iye akintula makono pakiswa kila mmoja, akiwaponesa. ⁴¹ Novyo mashetwani wakiwalawa wanu wengi, kuno wakikuwa, wakamba: “Uwe Mwana wa Mwenyezimungu!” Fala Insa kawasutumumu, aawasire kusowera, konta ewo wakijiwa kuwa iye Almasihi.

---

‡ **4:31** “Suku takatifu za sabadu” Jumamosi.

Insa akwereza Habari Ngema mmasinagoga

⁴² Pakucere subuu namapema, Insa akilawa nkaya mure, akúka akikala mahala kiriziu. Junudi ya wanu ire ikanza kupita ikinsakula. Mwinshoni wakimmona, wakintafadali asiwase. ⁴³ Fala Insa akiwajibu: “Omi nijuzi nuke makaya mengine novyo, nikereze habari ngema kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, kamana ndi canitumiwe kuja kutenda.” ⁴⁴ Na iye akereza mmasinagoga a Yudeya.

5

Wanafunzi wakwanza wa Insa

¹ Suku moja, Insa akereza nanyenje ya tanda ra Galileya. Wanu wengi wâkinyana wansikire usemi wa Mwenyezimungu. ² Insa kawona ngalawa mbiri nlufuko mure. Wavuvi wêsuka, wakosa nyavu zawo. ³ Mwenyé ngalawa mmoja ákitiwa Ansumani. Insa akingira, ikisa akinlebelena tena avutire aba ngalawa ire kubahari. Basi, Insa akikala nomure mungalawa mure, akanza kuwafunda wanu ware.

⁴ Pesire kusowera na wanu ware, kamwambira Ansumani javi: “Sambi, twala ngalawa-yi, uke nayo parindo pare, ukataye nyavu-zi mmaji, uvuwe inswi.” ⁵ Ansumani akinjibu: “Mwanlimu, ofwe tivuwa usiku nzima, atipatire kinu! Fala kwa kuwa uwe kwankwamba javyo, nitaya tena nyavu-zi.” ⁶ Nakutaya nyavu zire mmaji, wavuwa inswi nyingi zawenye, mpaka nyavu zawo zíre zikanza kurundumuka! ⁷ Wakiwapa alama wenziwawo wákiwa mungalawa nyengine

woke wakawavye. Kweli, ewo wakuka wakiwavya. Wejaza inswi ngalawa zombiri mpaka ngalawa zire zibaki aba javi kutota!

⁸ Ansumani Peduru pawonire inswi zire, akitenga malundi mbere ya Insa, akamba: “Ha! Mwenye, nitanuke konta omi niwa mmadambi pakulu.” ⁹ Kamana iye kâshanga pakulu, pamoja na wenziwe ware piya, konta inswi zawápatire zikiwa nyingi. ¹⁰ Wenziwe Ansumani wakwitiwa Yakobu na Yahaya, wana wa Zebedeyu, newo novyo washanga pakulu futi.

Insa akimwambira Ansumani, akamba: “Usope! Mwanzo wa sambi-pa mpaka mbere, uwakoresa* wanu!” ¹¹ Pawafikire kulufuko, wakikweza ngalawa zawo zire. Mpunde noure, wakasa vinu piya, wakifulata Insa.

Kuponesiwa ka camagundula

¹² Safari moja, Insa ákiwa kaya moja, noyo kaya-yo ákiwapo munu anyakatuka magundula, we! Munu ire nakummona Insa, akisujudi, akintafadali Insa, akamba: “Mwenye, ukisaka, kwanawo uwezo wa kuniswafi.”

¹³ Insa akolosa nkono, akinkumbula, akamba: “Nisaka, uwe swafi!” Mpunde noure, magundula are akimpatika. ¹⁴ Insa akinlaizira, akamba: “Usangupe kumwambira munu, ila uka ukarolote ka nlongozi wa dini. Tenda nadiri kamba vyaalaizire Musa kwa uswafi wako, iwe ushahidi ka wanu.” ¹⁵ Fala habari kuhusu Insa kila mara ikizidi kwenera. Ndimana wanu wengi wakija

---

* **5:10** “Uwakoresa” mana ake epa “uwapata wawe muufalume wa Mwenyezimungu”.

kusikiriza usowezi wake, na wapate kuponesiwa ulwere wawo. ¹⁶ Fala Insa akilawa akisakula mahala kiriziu, akitenda duwa.

Kuponesiwa ka kitewe

¹⁷ Suku moja, Insa pakiwafunda wanu, Mafarizeu wamojawapo na wanlimu wa shariya wekala karibu yake. Ewo wakilawirira mmakaya piya a Galileya na Yudeya pamoja na Yerusalemu. Uwezo wa Mwenyezimungu wakuponesa úkiwa na Insa. ¹⁸ Noparepare, wakija wanu na kitewe wansukure mmashila. Wakisakula wapite wafike paakiwa Insa, ¹⁹ fala awakidirire kwa sababu ya wanu kuwa wengi. Basi wakikwera papala, wakibomola tijolu, wakinteremusa nlwere ire mmashila, mpaka kati-kati ya wanu mbere ya Insa. ²⁰ Insa, paawonire kwamini kwawo, akamba: “Rafiki yangu, madambi ako aswami- iwa!”

²¹ Nakusikira javire, wanlimu wa shariya na Mafarizeu ware walalamika: “Noyu mwananlumeni noyu akufuru javi-yu? Nani ajuzi kuswamii sairi Mwenyezimungu tu basi?”

²² Insa, pejiwe mawazo awo, akiwadairi: “Mbeni mwankulalamika mmyoyo mwenu? ²³ Cirimba kusema ndi cepi? Kwamba, ‘Madambi ako aswamiwa’ au kwamba, ‘Lamuka, enenda?’

²⁴ Fala ipate mwijiwe kuwa Binadamu wa Binguni kanawo mamulaka mulumwengu-mu kuswamii madambi, nukoloterani.” Basi, Insa akimwambira kitewe ire: “Uwe nankukwambira, lamuka, usukure mashila ako-ya, uke vyako kwenu.”

²⁵ Kwa mpunde noure, mbere ya wanu ware piya, iye akilamuka, akisukula caatandikiriwe cire, akuka kwawo, kuno akinsifu Mwenyezimungu. ²⁶ Wanu piya watajabu, wantukuza Mwenyezimungu, uwapata wofi, wakamba: “Rero tiwona mambo a matajabisa!”

Lawi akwitiwa anfulate Insa

²⁷ Pavisire vire, Insa nakulawa kammona mwananlume mmoja akiripisanga nsoko. Iye akitiwa Lawi, kekala mahala pake paakiripisanga nsoko. Insa akimwambira: “Nifulate!” ²⁸ Lawi akasa vinu piya, akilawa, akifulata Insa.

²⁹ Ikisa Lawi akintendera Insa jambo rikulu pakaya pake. Nopo wákiwapo wanu wengi wakuripisa nsoko pamoja na wanu wengine pawakirya. ³⁰ Mafarizeu na wanlimu wawo wa shariya wakiwaduguda wanafunzi wa Insa ware, wakamba: “Ewa warípisi nsoko na wamadambi-wa, mbena mwankurya na mwankunywa nawo?”

³¹ Insa akiwajibu, akamba: “Wakomu awansakula dotoru, ila walwere. ³² Omi sijire kuweta wenye shariya ila wamadambi watubiye.”

Kuhusu kufunga

Matwaya 9:14-17; Maruku 2:18-22

³³ Wanu ware wamwambira Insa: “Wanafunzi wa Yahaya wafunganga na walebelanga duwa. Wanafunzi wa Mafarizeu watenda novyo, fala wanafunzi wako wakuryanga na wakunywanga.”

³⁴ Insa akiwajibu: “Warifiwe paharusi, filihali wari pamoja na mwenyé harusi, umwe muwafungisa? ³⁵ Ukuja kufika wakati wa kuwa mwenyé

harusi alaviwa kati yawo, basi nowo wakati-wo ndi wawaja kufunga.”

³⁶ Ikisa, Insa kawasowerera novyo kinyume, akamba: “Hapana munu apapula nguwo nyipya, kutaya kiwamba nguwo ya mida. Akitenda javyo, akwaribu nguwo nyipya, na kiwamba-co acifāi kutaya munguwo ya mida. ³⁷ Novyo, aapo munu ataya vinyu nyipya nnumba za mida, konta vinyu-yo ipanja numba-zo. Kwa javyo, vinyu itawanyika na numba-zo zikwaribika. ³⁸ Fala vinyu nyipya ijuzi itayiwe nnumba nyipya. ³⁹ Hapana munu, bandi ya kuyeza vinyu ya mida, asaka kunywa vinyu nyipya, kamana akwamba kuwa ya mida-yi ndi ngema pakulu.”

6

Kuhusu suku ya sabadu

Matwaya 12:1-8; Maruku 2:23-28

¹ Suku mmoja sabadu*, Insa na wanafunzi wake wakipita mmasamba a mafuluwela. Wanafunzi ware wākipita wakivunja mafuluwela are, wakikukurula na makono, wakitafuna. ² Fala Mafarizeu wamojawapo wawadairi javi: “Mutenda vitendo savina shariya suku ya sabadu-yi sababuni?”

³ Insa akiwajibu, akamba: “Tangu amunamba kufyoma Mandiko vyaamba caatendire Daudi na wanu wake paīwakorire njala? ⁴ Iye kengira nnyumba ya Mwenyezimungu, katwala mikate ituriwe kuwa takatifu, katafuna, na myengine

---

* **6:1** Sabadu ikiwa suku takatifu ya kupumula Mayahudi.

kawapa wenziwe. Iye aâwere na shariya ya kutafuna, ila walongozi wa dini basi.” ⁵ Na Insa akamba: “Binadamu wa Binguni ndi Mwenyé wa sabadu.”

*Munu aponesiwa suku ya sabadu
Matwaya 12:9-14; Maruku 3:1-6*

⁶ Vikuna suku nyengine ya sabadu, Insa kengira nsinagoga, akanza kuwafunda wanu. Nomo ákiwapo mwananlume mmoja wakumufwa nkono nriro. ⁷ Wanlimu wa shariya na Mafarizeu wákinnang'anizira Insa sana-sana wammone kamba amponesa suku ya sabadu, wammonerere kitendo kimojawapo ca kukosa. ⁸ Fala Insa akijiwa vyawakiwaza, akimwambira munu wakumufwa nkono ire javi: “Lamuka, wimire kati-kati-po.” Munu ire akilamuka, akimira. ⁹ Insa akiwambira: “Nukudairini, suku ya sabadu halali kutenda kinu cema au kibaya? Eyi suku-yi halali kunvusha munu mainsha ake, au kupoteza?” ¹⁰ Bandi ya kuzungunuka kuwanang'aniza sana wanu ware piya, iye akimwambira mwananlume ire: “Olosa nkono.” Iye akolosa, nkono ure ukipona! We! ¹¹ Fala ewo wakikimiwa naye pakulu, wakanza kuwazisana watupu kuhusu vyakuntenda Insa.

*Kutondoriwa ka mawalii kumi na wawiri
Matwaya 10:1-4; Maruku 3:13-19*

¹² Nozire suku zire, Insa akilawa, akuka kumwango kulebela duwa. Akitenda duwa kunlebela Mwenyemizungu usiku nzima. ¹³ Pakucere subuu, akiweta wanafunzi wake. Kati yawo akiwatondola kumi na wawiri,

waawetire mawalii. Mazina awo wakitiwa javi: ¹⁴ Ansumani Insa wampere zina rengine ra Peduru, Andere (nduye Peduru), Yakobu, Yahaya, Filipi, Bartolomeu, ¹⁵ Matwaya, Tamimu, Yakobu mwana wa Alufeu, Ansumani wakwitiwa Zeloti†, ¹⁶ Yuda mwana wa Yakobu, pamoja na Yuda Shikariyoti, airini ajire akinzungunuka Insa, akimpereka ka maaduwi wake.

*Wanu wengi wakuponesiwa
Matwaya 4:23-25*

¹⁷ Insa kesuka nawo pamoja pamwango, akifika mahala pakuritandika sana-sana, akimira nopo azunguriziwe na wanafunzi wake wengi. Íkiwepo novyo junudi ya wanu wengi wawenye wakulawa mmakaya piya a Yudeya na a Yerusalemu, na makaya a Tiru na a Sidoni upande wa mwani. ¹⁸ Wája kunsikira Insa na wapate kuponesiwa malwazo awo. Ware wakopepesiwa na mashetwani wáponesiwa. ¹⁹ Wanu piya wakisakula wankumbure Insa, konta uwezo ukinlawa, ukiwaponesa piya!

*Furaha ya kweli
Matwaya 5:1-12*

²⁰ Ikisa, Insa kawanang'aniza wanafunzi wake, akiwambira:

“Heri umwe muri masikini konta ufalume wa Mwenyezimungu ndi wenu.

²¹ Heri umwe muri nawo njala sambi-pa kamana mukuja kwikuta.

---

† **6:15** Wazeloti wakiwa kipinga ca siyasa cakubishana na ufalume wa Roma.

Heri umwe muríra sambi-pa kamana mukuja kuseka.

²² Heri umwe wakati wanu wawakwinani, au wawakukatalani, au wawakutukanani, au vyawefya panja zina renu kamba kinu kibaya, kwa sababu ya kunfulata Binadamu wa Binguni.

²³ Muwe radi suku-yo, tupani kwa kuwa radi!

Kamana thawabu yenu mbinguni ulu.

Wababu zawo wawatenda minabii namuna moja novyo.”

Tabu isaka kuja

²⁴ “Mulaniwe umwe matajiri, kamana furaha yenu mwisa kupokerera.

²⁵ Mulaniwe umwe muri kwikuta sambi-pa, kamana ikuja kukukolani njala.

Mulaniwe umwe museka sambi-pa kamana mukuja kurira na kurishuku.

²⁶ Mulaniwe umwe wakati wamusifiwa na wanu piya,

kamana ndi kamba wababu zawo vyawakiwata-tenda

novyo minabii walongo!”

Kuwapenda maaduwi

Matwaya 5:38-48

²⁷ “Falakini umwe muri kunisikiriza, nikwambirani javi: wapendeni maaduwi wenu, watafitini sana wenye kukuwindani.

²⁸ Wajanliye ni wenye kukulanini, walebeleleni duwa wari kukutabishani.

²⁹ Ikiwa munu kakwibiya langu rimoja, mwasire novyo rengine akwibiye. Ikiwa munu katwala anzu yako, na galasau yako neyo usiziwiye.

³⁰ Wakulebela

onse, wamere; na ikiwa munu katwala kinu cako, usindāi kuwa akuludisire. ³¹ Kamba vyavikwajibuni kukukutenderani wenzenu, nomwe watendereni novyo.

³² Mukiwapenda wenye kukupendani, faidani yamurindira? Anta na wamádambi novyo wawapenda ware wawapénda ewo.

³³ Mukiwatafiti vyema wenye kukutafitini vyema, faidani yamurindira? Anta wamádambi watenda novyo. ³⁴ Mukinkopesha munu mukirindira kukuludisirani, faidani yamurindira? Anta wamádambi wawakopesha wamádambi wengine ipate waludisiriwe cawakopeshe. ³⁵ Ila wapendeni maaduwi wenu, watendeni vyema, wakopesheni bila tamaa yakukuludisirani. Kwa javyo, mupokerera thawabu ulu, mukuwa wana wa Mwenye Nkulu, kamana iye atenda meema anta ka wanu sawashukuru na wabaya.

³⁶ Muwe na huruma kamba Baba wenu vyaari na huruma.”

Musiwalaumu wenzenu
Matwaya 5:7,48

³⁷ “Musilaumu, nomwe amushubutu kulaumiwa. Musihukumu, nomwe amushubutu kuhukumiwa. Waswamiini wenzenu, nomwe muswamiwa. ³⁸ Merani, nomwe novyo mumeriwa, kipimo cema cakusindiririwa, cakutikinyiriwa, cakupakatika, mupewa pakulu pawenye. Kamana kipimo camupimira ndi kipimo camuludisiriwa noco.”

³⁹ Insa kawasowerera novyo kinyume cengine: “Sawawona watupu wakorerana nkongojo? Wo-wawiri awagwirira mpondo? ⁴⁰ Aapo

anta mwanafunzi mmojawapo wakumpunda mwanlimu wake, fala mwanafunzi wakufyoma sana anlanda mwanlimu wake.

⁴¹ Sababuni kushugulika na kizolo ciri mmaso mwa nduyo, kwasa kushugulikira kibawo ciri mmaso mwako‡? ⁴² Umwambira nduyo: ‘Nduyangu njo kuno, inga nukusaidiye nukulavye kizolo mmaso mwako-mo.’ Mwaja? Iri kuwa uwe auri kuwona kibawo ciri mmaso mwako? Uwe nafiki, lavya kwanza kibawo ciri mmaso mwako, ikisa uwone sana-sana kizolo ciri mmaso mwa nduyo ulavye.”

Muti na visumo vyawo

Matwaya 7:4-5, 12:33-35

⁴³ “Aupo muti mwema wakupa visumo vyakunyata. Muti wakunyata newo novyo aupa visumo vyema. ⁴⁴ Kamana kila muti ukwijiwikana kwa visumo vyake. Figu azisumiwa mmuti wa miwa, wala uva azisumiwa mumbiriwiri. ⁴⁵ Munu mwema akuwa na meema mengi mmoyo mwake, ndimana alavya meema mmoyo. Munu mbaya, wa moyo mbaya, alavya mabaya. Konta kanywa ya munu isowera cijáre mmoyo.Š”

Muwe wanu wakufulata usemi wa Mwenyezimungu

Matwaya 7:24-27

⁴⁶ “Munita: ‘Mwenye! Mwenye!’ fala amutenda canamba omi, sababuni? ⁴⁷ Kila ája kwangu omi, ásikiriza usemi wangu, áfulata vyanamba novyo, nukoloterani anlandire. ⁴⁸ Kanlanda

---

‡ **6:41** Mana ake ndi javi: uwe kukola dambi ulu fala kushugulikira dambi noto yakorire mwenziwo! § **6:45** Ona Matwaya 12:35.

munu ajengire nyumba, akisimba pansi pakwica, akipanga mawe a aluserusu. Uja mpupu wa maji mengi a muto, wibiya na nguvu nyumba ire, fala aitikinyike, konta ijengiwa sana. ⁴⁹ Fala ire asikire usemi wangu akitowa kifulata, kalandana na munu ajengire nyumba munsanga, bila kupanga mawe a aluserusu. Pauja mpupu wa maji a muto, akwibiya nyumba-yo. Kwa mpunde nowo ikugwa, na ipondomoka nfululu!”

7

Munu mmoja Saari-Yahudi akolota kuwa antumaini Insa

¹ Insa pesire kuwambira wanu vinu vire piya, akingira Kafarnaumu. ² Noko ákiwapo nkulungwa mmoja wa masurudadu, ákiwa nawo ntumisi mmoja waakimpenda pakulu futi. Ntumisi ire ákiwona kulwaza, nusura kufwa. ³ Surudadu ire pasikire vikisoweriwa kuhusu Insa, kawatumama wakulungwa wamojawapo wa Mayahudi wakanlebele Insa oke akamponese ntumisi wake. ⁴ Wajire ka Insa ware wakintafadali pakulu, wakamba: “Eyo mwananlume-yo ájuzi kusaidi-iwa, ⁵ kamana awapenda wanu wetu Mayahudi, ndi kweli iye katijengera sinagoga yetu!”

⁶ Insa akilongozana nawo wakuka. Nakufika karibu ya nyumba ire, surudadu ire akiwatuma marafiki zake wamojawapo wapite wakimmwinza Insa, wamwambire: “Mwenye, usiwone kukushumbuwa, omi siri bora uwe kuja kwinama lupenu rangu kwingira. ⁷ Kwa javyo, omi sikidaniza kuwa nijuzi kuja kusowera nowe. Lavya ámuri tu basi, ntumisi wangu-yu

ápona. ⁸ Kamana omi nanawo wakulungwa wangu wanijuzi kuwasikiriza. Nanawo novyo masurudadu waniwapanga ámuri. Nimwambira mmoja ‘uka’, neye alawa akuka. Nimwambira mwengine ‘njo kuno’, iye akuja. Na nimwambira ntumisi wangu ‘tenda-ci’, iye atenda.”

⁹ Insa nakusikira javire, kanshanga, akiwazungunukira wakifulata ware, akiwambira: “Nukwambirani kuwa tangu sinansingana anta mmoja kati ya wanu walziraeli wa kwamini pakulu kamba eyu!” ¹⁰ Nakufika ukaya, watumiwe ware wansingana ntumisi ire aponire.

Insa anlamusa mwana wa nankweli

¹¹ Subuu yake, Insa akilawa, akuka mpaka kaya yakwitiwa Naimu. Kalongozana na wanafunzi wake na wanu wengi wawenye. ¹² Insa paafikire karibu ya kaya ire, ona, asukuriwa maiti. Maiti are ákiwa mwana mmoja noyo tu basi wa mamaye, na iye ákiwa nankweli. Wanu wengi wawenye wakimpereka kuka kuzika. ¹³ Mwenye pammonire nankweli ire, kantendera huruma pakulu, akimwambira javi: “Usirire.” ¹⁴ Ikisa akiwandika janeza ire, akikumbula, na wanu wasukure janeza ware wakimira. Insa akamba: “Nnemba, nankukwambira, lamuka!” ¹⁵ Neye áfwire ire akikala, akanza kusowera. Insa nopare akingabizi mmakono mwa mamaye. ¹⁶ Piya ware ukiwapata wofi, wakinsifu Mwenyezimungu, wakamba: “Kati yetu kalawirira nabii nkulu!” Ikisa wakamba: “Mwenyezimungu kawanang’aniza wanu wake!”

17 Habari kuhusu vyaâtendire Insa zikenera piya porovinsiya ya Yudeya na makaya jirani piya.

*Insa na wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza
Matwaya 11:2-6*

18 Wanafunzi wa Yahaya wakuka wakimwereza mwanlimu wawo kuhusu piya vinu vikunire. Yahaya akiweta wanafunzi wake wawiri, 19 akiwatuma kuka kusowera na Mwenye, wandairi javi: “Uwe ndi ire akirindiriwa kuja*, au titumaini kunrindira mwengine?”

20 Wakija ka Insa, wanu ware wakimwambira: “Yahaya mwenyé Koza katituma kuno tije tuku-dairi: ‘Uwe ndi ire akirindiwa kuja, au titumaini kunrindira mwengine?’ ”

21 Wakati noure, Insa kawaponesa wanu wengi wawenye wakulwaziwa na ulwere jisijisi na wakupatiwa na mashetwani, na kawaponesa novyo vipofu wengi wawenye, ewo wakanza kuwona. 22 Ndimana, Insa akiwajibu wanafunzi wa Yahaya ware, akamba: “Ukani mukamwambire Yahaya vyamuwonire na vyamusikire-vi, kuwa vipofu wankuwona, wanu wakubadilika maulu wankwenenda, wamagundula wankuswafiwa, sawasikira wankusikira, wafwi wankuziripusiwa, na wamasikini† wankwereziwa Habari Ngema. 23 Heri munu wakuwa kwangu omi aawona sababu ya kunziwiya kuzidi kunamini.”

Insa kasowera kuhusu Yahaya mwenyé Koza

---

* 7:19 Almasihi. Ona sura ya 3:15-17. † 7:22 “Wamasikini” mana ake wanu wejiwa kuwa awana kinu cengine au munu mwengine wakuwa wantumaini.

24 Wanafunzi wa Yahaya pawokire vyawo, Insa kengira kuwambira wanu ware kuhusu Yahaya, akamba: “Mwananlume wamukire kummona kulanga-yo nani? Wamummonire kuwa mwepepe kamba bambati, rakutikinyika na mepo-yo? 25 Noko muka kuwona kinani? Muka kummona mwananlume wakuvala sana-sana? Onani, wanu wa mavazi meema wakwikala mmanyumba makulu a kifalume, awekala nlanga. 26 Sambu, muka kuwona kinani? Muka kummona nabii? Ndi kweli, na iye kampunda nabii. 27 Yahaya ndi noyo asekiwa mMandiko‡ kuwa:

‘Ona, omi nimpereka ntumwa wangu wakukulongorera,
iye akutengezera njira mbere yako.’

28 Omi nukwambirani kuwa kati ya wanu wapongoriwe na wanawaka, aapo nkulu wakumpunda Yahaya. Novyo-sivyo, munu saari kinu onse muufalume wa Mwenyezimungu, noyo ndi nkulu wakumpunda iye!”

29 Waripisi nsoko wamojawapo, pamoja na piya wanu wengine wasikire, kwa kuwa wôziwa na Yahaya, wakikisha kuwa Mwenyezimungu mwenyé haki. 30 Ila Mafarizeu na wenye kupendelea shariya awoziwe na Yahaya, kwa javyo wakatala vyaasaka Mwenyezimungu wawo.

31 Insa akamba tena: “Wana wa nozi enzi-zi ni-walandanise na nani? Wanlanda nani? 32 Wawa kamba wasimana wekare pabazari wakambirana javi:

---

‡ 7:27 Ona Malakiya 3:1.

‘Tibiya ngoma ya sherehe fala amuvinire,
timba nyimbo za uzuni, fala amuririre!’

³³ Kamana, kaja Yahaya mwenyé Koza aatafuna mikate wala aanywa vinyu, umwe mukwamba: ‘Iye kanawo jini.’ ³⁴ Sambu, kaja Binadamu wa Binguni, akuryanga na akunywanga, umwe mukwamba: ‘Mmoneni, nryaji na nnywaji-yu, rafiki wa warípisi nsoko na wamádambi-yu.’ ³⁵ Wijiwifu wa Mwenyezimungu wakikishiwa kuwa shariya na piya wenye kifulata nowo wijiwifu-wo.Š”

Insa answamii mwanamuka madambi ake

³⁶ Suku moja, Nfarizeu mmoja kamwarifu Insa akarye kwake. Ndimana Insa akuka kunyumba ya Nfarizeu ire, nakufika akikala kurya. ³⁷ Ona, ákiwapo nkaya-mo mwanamuka mmadambi. Iye, paasikire kuwa Insa kekala kurya kunyumba ya Nfarizeu kure, akilawa akuka noko. Akisukula numba ngema sana yaátayire mafuta akunuwira. ³⁸ Nakufika, akikokora nyuma ya maulu a Insa, akirira akimugwa masozi. Kuno akinlovyo na masozi ake Insa mmaulu, ikisa akinfuta na nywiri zake. Na kila mara, akimpa beju, kuno akintawanyira mafuta akunuwira are.

³⁹ Nfarizeu ámwarifire ire, nakuwona vyaakitenda mwanamuka ire, akisowera kimoyomoyo akamba: “Eyu mwananlume-yu anáwa nabii, iye nanga kamwijiwa mwanamukani ári kunkumbula mmaulu-yu. Eyu mwanamuka-yu mmadambi!”

Š 7:35 Kigeregu: “Wijiwifu wakikishiwa kuwa shariya na wanawo piya.”

⁴⁰ Insa akinjibu Nfarizeu ire, akamba: “Ansumani, ciwapo kinu canisaka kukwambira.”

Iye akijibu: “Sema, Mwanlimu.”

⁴¹ Insa akintambira javi: “Wákiwapo wanawalume wawiri wakiwiriwa na munu mmoja. Mmoja akiwiriwa jarajara* miya ntanu za parata, na mwengine amusini. ⁴² Wo-wawiri anta mmoja aawerepo wakuwa na uwezo wa kuripa deni yake, ndimana mwananyewe akiwaswamii nfululu piya ware. Munu asaka kumpenda pakulu aswamiire ire ndi wepi?”

⁴³ Ansumani akijibu, akamba: “Niwona kuwa ire aswamiire pakulu ire.” Insa akamba: “Kweli, kuwaza sana.” ⁴⁴ Ikisa Insa akimolota mwanamuka ire, akimwambira Ansumani: “Mmone mwanamuka-yu? Ningira nnyumba mwako-mu, aunipere maji nikitawada mmaulu-mu, fala iye kanosa maulu angu-ya na masozi ake, kanifuta na nywiri zake. ⁴⁵ Aunipokerere kwa beju, fala iye tangu nikingira-mu, aasire kunipa pakulu beju mmaulu. ⁴⁶ Aunipakire mafuta nkiswa-mu, fala iye kanipaka mafuta akunuyira mmaulu. ⁴⁷ Kwa javyo, nukwambira kuwa madambi ake, newo mengi, aswamiwa kamana kanolotera pendo pakulu. Fala mwenyé kuswamiwa aba, akolota kupenda aba.” ⁴⁸ Ikisa Insa akimwambira mwanamuka ire: “Madambi ako aswamiwa.”

⁴⁹ Kwa javyo, wanu wengine wekare nawo ware wakanza kwambirana watupu: “Eyu mwanalume-yu, wakuwa anta madambi aswamii, nani?”

---

* **7:41** Jarajara moja kadiri yake ndi nshahara wa kutwa moja.

50 Insa akimwambira mwanamuka ire: “Kwamini kwako kukuvusha. Uka vyako kwa salama!”

8

Wanawaka wakinsaidiyanga Insa

¹ Bandi ya javire, Insa akipita mmakaya makulu na matoto, akereza Habari Ngema kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu. Iye kalongozana na wanafunzi kumi na wawiri ware. ² Wakinfulata novyo wanawaka wengine wawaponese ulwere wa mashetwani na malwere mengine. Nkati ya ewo wákiwa Mariyamu Madalena âtuwisiwe mashetwani saba. ³ Zuwana muka wa Kuza, amiri nkulu wa Herodi; Suzana; na wengine tena wengi wawenye. Ewa wanawaka-wa wakilavyanga vinu vyawo wanyewe, wakinsaidiya Insa pamoja na wanafunzi wake.

Kinyume ca nvyari

Matwaya 13:1-9; Maruku 4:1-9

⁴ Suku moja, wajumana wanu wengi, wakilawa kaya nyingi wakija ka Insa. Iye akiwasowerera kwa kinyume, akiwambira javi: ⁵ “Safari mmoja kalawa nvyari mmoja kuka kuvyala mbeyu yake. Paakivyala, mbeyu nyengine igwirira munjira, iluwatiwa, na nyuni zidodola piya. ⁶ Nyengine ikigwirira mmawe, nakukula yumiliya kwa kutowa kanawo napanapa ya maji. ⁷ Nyengine igwirira mmiwa, ikula pamoja na minyani ya miwa, fala miwa ire ikinya. ⁸ Na mbeyu nyengine igwirira munsanga warutuba. Mbeyu ire ikula, ipa visumo miya kwa mbeyu moja.” Mwinsho

kaamba kwa shauti ulu: “Basi, ári na masikiro a kusikira, asikire!”

Sababu ya kusowera kinyume

Matwaya 13:10-17; Maruku 4:10-12

⁹ Wanafunzi ware wandairi Insa kuhusu kinyume cire mana ake. ¹⁰ Iye akiwajibu: “Umwe mweleweshiwa siiri ya ufalume wa Mwenyezimungu. Fala wanu wengine niwasowerera nkinyume ipate anta wanang'anize wasiwone, anta wasikire wasereriwe.

¹¹ Eci kinyume-ci mana ake ndi javi: Mbeyu ikolota usemi wa Mwenyezimungu. ¹² Mbeyu igwirire munjira ikolota wanu wasikíra usemi wa Mwenyezimungu. Ikisa akuja Shetwani, awalavya usemi ure mmoyo mwawo ipate wasikubali, wasivushiwe. ¹³ Mbeyu igwirire mmawe ikolota wanu wakuwa pawasikira usemi wa Mwenyezimungu, wapokerera kwa radi sana. Fala awana mizipe mirefu. Kwa muda aba wakubali, fala wakati wakuwayerera, watipuka kunifulata. ¹⁴ Mbeyu igwirire mmiwa ikolota wanu wasikíra usemi wa Mwenyezimungu, fala pawenenda, mashuguli a mainsha na utajiri na starehe za mainsha awapota wanu ware. Kwa javyo, awapa visumo vyakutokota. ¹⁵ Mbeyu igwirire munsanga warutuba ikolota kuwa ndi wanu wasikira habari, watula habari-yo mmoyo mwema na kamilifu. Mwinsho wakupa visumo kwa sababu ya imani yawo.”

Sikirani sana-sana

Maruku 4:21-25

¹⁶ “Aapo munu akoreza kandiyeru ikisa kataya ntamboru au katula mwivungu. Ila atula mahala

pakuwa engira nnyumba onse, áwona nlangaza sana-sana. ¹⁷ Kamana acipo kinu cakufisiwa sacifisuriwa, wala ca siiri airini sacijiwikana na kusikirika panja. ¹⁸ Basi, tunzani namuna vya-musikira. Kamana mwenyé kuwa nawo, akuja kupewa. Saana, mpaka na aba caari nawo, akuja kupokeriwa.”

Insa na jamaa zake

Matwaya 12:46-50; Maruku 3:31-35

¹⁹ Ikisa mamaye Insa na wanduze woka kumona Insa, fala awakikidiri kunfika karibu konta wanu wákiwa wengi. ²⁰ Akambiriwa Insa: “Ona, mamayo na wanduzo wemira panja pare, wasaka wasowere nawe.” ²¹ Fala iye akiwajibu, akamba: “Mama na wanduzangu ndi wasikira habari ya Mwenyezimungu na kifulata.”

Insa anyamaza mepo

Matwaya 8:23-27; Maruku 4:35-41

²² Suku moja, Insa kengira mungalawa na wanafunzi wake, akiwambira: “Tukeni ng'ambu nyengine ya tanda.” Basi ewo, wakilawa pare. ²³ Pawakiloka, Insa akiritandikira, akilala. Ikanza kuvuma mepo pakulu ya gaibu ntanda mure, mungalawa mukijala maji, nusura kuzama. ²⁴ Ewo wakinfika karibu, wakinlamusa, wakamba: “Mwanlimu, mwanlimu, tankuzama!”

Iye kâlamusiwa, akamuru mepo inyamare, na maluwimbi makulu anyamare. Kwa mpunde noure, mepo na maluwimbi vikinyamala, mmaji mure muketenda shuwari dembwe. ²⁵ Ikisa Insa akiwadairi: “Kwamini kwenu ndi kwepi?”

Ewo wakopa pakulu, wakitajabu, wakidairiyana watupu: “Noyo mwananlume-yu nani, wakuwa akwamuru mepo na maji, na piya vinsikiriza iye?”

Insa amponesa mwananlume wakumilikiwa na mashetwani

Matwaya 8:28-34; Maruku 5:1-20

²⁶ Nakisa woka na ngalawa, wakifika upande wa inti ya waGerasi*, ng'ambu nyengine ya tanda ra Galileya. ²⁷ Insa pesuke mungalawa mure, akifika mwananlume mmoja wa nkaya mure. Mwananlume ire akimilikiwa na mashetwani. Suku nyingi zawenye akenenda diki, aakilalanga nnyumba, akikalanga kumakaburi. ²⁸ Nakummona Insa ire, akikuwa pakulu, akigwa mbere yake, na shauti ulu akamba: “Mbana kwankunandibu, Insa, Mwana wa Mwenyezimungu Nkulu? Nukulebela usinopepese!” ²⁹ Kamana Insa kâmwamuru jini ire alawe mmwiri mwa mwananlume ire. (Kweli, jini ire kâmmiliki munu ire suku nyingi. Wanu wakinfunga na alucema na unyolo, wakinnang'anizira, fala iye akivunja-vunjanga piya vyuma vyakifungiriwa vyonse, jini akintuwisira kulanga.)

³⁰ Basi, Insa kandairi: “Zina rako nani?” Iye akijibu: “Junudi” konta mashetwani wengi wâmwingira mmwiri mwake. ³¹ Mashetwani ware wakizidi kunlebela Insa asiwamuru ewo kulawa kwingira Mpondo sarina mwinsho. ³² Noparepare zikiwapo nguluwe nyingi zawenye

---

* **8:26** Noyo inti-yo wâkiwa wanu Sawari-Mayahudi.

zikirisiwa mmwango. Mashetwani ware wakinlebelala Insa awase wakawengire nguluwe zire. Ndimana Insa akiwetikizira. ³³ Mashetwani ware wakinlawa mwananlume ire, wakiwengira nguluwe zire. Na piya nguluwe zire zikituwa, zikicubukira ntanda, zikizama nomo.

³⁴ Wasunga wa nguluwe zire, pawawonire javire, wakitira, wakuka kaya íkiwa karibu ya mmamasamba, wakereza vikunire vire. ³⁵ Wanu woka kaakiwa Insa kure kuwona vikunire vire. Munu âmilikiwe na mashetwani ire, ewo wammona ekare karibu ya mauulu a Insa, kavala nguwo zake, na ankili zintengemana. Nakuwona javire, wakibaki na wofi. ³⁶ Ware wanu wawonire vikunire vire, wawambira wenziwawo namuna vyaaponesiwe munu âkiwa na mashetwani ire.

³⁷ Ikisa, wanu piya inti ya waGerasi ire wanlebelala Insa kuwa alawe kwawo oke vyake, kamana piya wákiwa na wofi pakulu. Basi, Insa akingira mungalawa mure, akiludi. ³⁸ Mwananlume wawânlawire mashetwani ire kantafadali Insa ekare naye. Fala Insa akinludisa, akamba: ³⁹ “Ludira kwenu, ukereze vinu vyakutendere Mwenyezimungu.” Basi, iye akilawa, akipita nkaya mure piya, akereza vinu vyaatenderiwe na Insa.

Mwanamuka mmoja aponesiwa

Matwaya 9:18-26; Maruku 5:21-43

⁴⁰ Insa paaludire, wanu wengi wampokerera na radi kamana piya wakinrindira. ⁴¹ Sambi, akija mwananlume wakwitiwa Yairu, ákiwa nku-lungwa wa sinagoga. Yairu nakufika, akinsu-judira Insa mmaulu, akintafadali pakulu oke

kwake, ⁴² kamana ákiwa nawo mwana muka mmoja tu basi wa hirimu ya myaka kumi na miwiri, ákiwa nlwere pakulu, karibu kufwa.

Insa paakuka, wanu wengi wakinkinya kila upande.

⁴³ Munkonjo mure, ákiwapo mwanamuka ákiwa na ulwere wa mbobo muda wa myaka kumi na miwiri[†], fala iye ákiwa saanaponesiwa na munu mmojawapo. ⁴⁴ Iye akinfika karibu Insa kumiyongo kwake, akinkumbula lupindo ra anzu yake. Kwa mpunde noure, damu ikinlawa ire ikinyamala. ⁴⁵ Insa akidairi: “Anikumbure nani?” Pawakanire wanu ware piya, Peduru akamba: “Mwanlimu, piya wanu wakukinya, wankukusukuma kuno-na-kuno!” ⁴⁶ Fala Insa akamba: “Anta, kawapo mmojawapo anikum-bure kasidi, kamana nifahamu uwezo ukini-lawa.” ⁴⁷ Mwanamuka ire, kwa kuwona kuwa aifāi kurifisa, akija akitetema akirefya pansi mbere yake, akisema mbere ya wanu piya sababu yankumburire, na namuna vyaaponesiwe kwa noure mpunde ure. ⁴⁸ Basi, Insa akimwambira: “Nunu, kwamini kwako kukuvusha, uka salama.”

Insa anzilibusa mwari wakufwa

⁴⁹ Insa paakisowera, akija munu kulawa kunyumba ya nkulungwa wa sinagoga, akamba: “Mwanenu kafwa. Musimwandibu mwanlimu-yu bure-bureni!” ⁵⁰ Fala Insa nakunsikira javire, kamwambira Yairu: “Usope kinu! Ila tumaini tu basi, mwanawo avuka!” ⁵¹ Insa paafikire kunyumba ya Yairu, nnyumba

[†] **8:43** Mandiko mengine anukuriwe wongeza javi: “vinu vyake piya kesa kupoteza kuwapa watabibu”.

mure aamwasire munu kwingira ila Peduru, Yakobu, Yahaya, pamoja na wawaze mwari ire. ⁵² Piya wanu wakirira na wakirishuku kuhusu mwari ire, fala Insa akiwambira: “Musirire! Aafwire, ila kankulala!” ⁵³ Wanu wankejeli konta wakijiwa kuwa kafwa. ⁵⁴ Basi, Insa akinkola nkono wake, akimwita akamba: “Mwari, lamuka!” ⁵⁵ Kweli, ukinludira uhai wake. Kwa mpunde noure akilamuka, na iye akiwamuru wampe cakurya. ⁵⁶ Wawaze mwari ire wabaki wakutajabu wawenye, fala Insa akiwamuru wasimwambire munu vikunire vire.

9

Insa awatuma mawalii kwereza Habari Ngema Matwaya 10:5-15; Maruku 6:7-13

¹ Insa, paawajumanise mawalii kumi na wawiri ware, akiwapa uwezo na mamulaka julu ya mashetwani piya na ulwere waponese. ² Na akiwatuma walawe wapite wakereza ufalume wa Mwenyezimungu na wakiwaponesa walwere. ³ Iye kawambira: “Musirisukuze anta kinu munjira: wala nkongojo wala nrumba wala nkate wala nzuruku wala nguwo nyengine zakwaluriza. ⁴ Nyumba yamusaka kwingira, ikalani nomo mpaka kulawa kwenu. ⁵ Piya sawakupokererani umwe, mukilawa kaya-yo, ripumuneni vunvu mmaulu mwenu, iwe ushahidi kubishana nawo.” ⁶ Basi, ewo wakilawa wakipita kaya anta kaya, wakereza Habari Ngema na wakiponesa kila upande.

Kukafilika ka Herodi

Matwaya 14:1-12; Maruku 6:14-29

⁷ Sambu, nyalume Herodi akisikira piya vikikuna vire, akikafilika pakulu kwa kwambiriwa na wamojawapo kuwa Yahaya kafufuriwa ka wafwi. ⁸ Wengine wakwamba kuwa Aliyasi kalawirira upya. Na wengine wakwamba kuwa nabii mwingine wa mida kafufuriwa ka wafwi. ⁹ Herodi akamba: “Yahaya nintupula kiswa. Sambu, munu wanisikira akunisha vinu-yo, nani?” Kwa piya vire, akisakula ammone Insa.

Insa awapa cakurya junudi ya wanu

Matwaya 14:13-21; Maruku 6:30-44; Yahaya 6:1-14

¹⁰ Mawalii ware pawaludire, wamwambira Insa piya vyawatendire. Ikisa iye akiwatwala, wakilawa yeka yawo mpaka kaya yakwitiwa Betisaida. ¹¹ Junudi ya wanu pawejiwe kokire Insa kure, wakifulata. Iye nakuwapokerera, akisowera kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, na ware wakisakula kupona, kawaponesa. ¹² Parikitita juwa, kumi na wawiri ware wakuka, wakimwambira: “Layana nawo wanu-wa walawe, woke mmakaya na mmamasamba ankaribu-mu, wakafikire na wapate cakurya. Epa mahala patiri-pa panundu!”

¹³ Fala iye akiwambira javi: “Wapeni umwe-po warye!”

Ewo wakamba: “Atina kinu tena ila tanawo mikate mitanu na inswi mbiri, sairi tuke tikauze cakurya ca ewa wanu-wa piya.” ¹⁴ Kamana wakiwapo kiyasi ca wanawalume alufu ntanu.

Insa akiwambira wanafunzi ware: “Wanu-wo wambireni wekare amusini-amusini.”
¹⁵ Wakitenda novire, wakiwekaza ware piya bunga-bunga. ¹⁶ Insa, nakutwala mikate mitanu ire na inswi mbiri zire, akinang'aniza julu, akinshukuru Mwenyezimungu cakurya cire. Ikisa akimeya, akiwapa wanafunzi ware wawatongere wanu ware. ¹⁷ Newo piya wakirya, wakikuta. Mwinsho, ewo wakilokotera pamoja vipande vibakire vire, vikijala vikapu kumi na viwiri!

*Peduru atangaza kuwa Insa Almasihi
 Matwaya 16:13-19; Maruku 8:27-29*

¹⁸ Suku moja, Insa akilebela duwa yeka yake. Upande wakiwapo wanafunzi ware. Iye akiwadairi, akamba: “Wanu wakwamba kuwa omi niwa nani?” ¹⁹ Ewo wakijibu, wakamba: “Wamojawapo wakwamba kuwa Yahaya mwenyé Koza. Fala wengine wakwamba kuwa Aliyasi, na wengine tena wakwamba kuwa nabii wa mida kufufuriwa.”

²⁰ Iye akiwadairi tena: “Sambi umwe, mukwamba kuwa omi niwa nani?”

Peduru akijibu, akamba: “Uwe kuwa Almasihi wa Mwenyezimungu!” ²¹ Insa kwa kuwalaizira akamuru kuwa wasimwambire munu iye caari.

*Insa asowera kuhusu kifo cake na kufufuka
 Matwaya 16:20-28; Maruku 8:30-9:1*

²² Ikisa Insa akamba: “Isakikana Binadamu wa Binguni atabike pakulu, akatariwe na wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya, aulaiwe, na suku ya tatu afufuriwe ka wafwi.” ²³ Ikisa kawambira wanu piya:

“Munu mmojawapo asaka kunifulata omi onse, arikatare mwanjewe, asukure nsalaba wake suku daima-zi, anifulate. ²⁴ Kamana ásaka kuvusha mainsha ake, apoteza. Fala ápoteza mainsha ake kwa sababu yangu omi, avusha. ²⁵ Munu kupata duniya nzima-yi, kuripoteza au kwaribu mainsha ake, faidani? ²⁶ Kamana munu akiriwonera haya nomi au usowezi wangu, Binadamu wa Binguni, akiludi na utukufu wake na wa Baba na wa malaika matakatifu, iye novyo akuja kuriwonera haya naye. ²⁷ Fala nukwambirani kweli kuwa, epa wawapo wanu wamojawapo awafwa sawanamba kuwona ufalume wa Mwenyezimungu.”

Insa awoniwa umwijare utukufu

²⁸ Zipita suku nane bandi ya kusowera javire, Insa akilawa na Peduru, Yahaya, pamoja na Yakobu, akikwera pamwango kulebela duwa. ²⁹ Paakilebela duwa pare, uso wake ure utaduka, nguwo zikiwa nyelupa-vu ziking'anira ng'ani-ng'ani. ³⁰ Ona, wákilawirira wanawalume wawiri wakanza kupakanira naye. Ewo wákiwa Musa na Aliyasi, ³¹ wazunguriziwa na nuru ya utukufu, wakisowera kuhusu namuna za kifo cake vyaakuka kutimiza Yerusalemu.

³² Peduru na wenziwe wâlala usingizi pakulu futi. Nakusisimuka, wawona utukufu wa Insa pamoja na wanawalume wawiri waâkiwa nawo ware wemire. ³³ Musa na Aliyasi, nakulawa pare, Peduru akimwambira Insa: “Mwanlimu, vyema tiwe nopa! Tíjenga vitala vitatu: kimoja cako, cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi.” Iye

aakijiwa anta caamba! ³⁴ Kuno akisowera, rikisuka wingu, rikiwafinika. Ewo paringire wingu rire ukiwapata wofi pakulu. ³⁵ Muwingu mure ikisikirikana shauti ikamba: “Eyu ndi mwanangu wanintondore, nsikirizeni iye!” ³⁶ Nakusowera shauti ire, Insa kawoniwa yeka yake. Wanafunzi ware wakinyamala. Nozire suku zire awamwambire anta munu vyawawonire vire.

*Insa amponesa munu âpatiwe na shetwani
Matwaya 17:14-18; Maruku 9:14-27*

³⁷ Subuu yake, pawakisuka pamwango ure, wakisimanana na wanu wengi wawenye. ³⁸ Ona, mwananlume mmoja munkonjo mure akikuwa kuno akamba: “Mwanlimu, tenda fadili ummone utungu mwanangu-yu konta nanawo mmoja noyu tu basi! ³⁹ Kawapo jini ári kunkola, mpunde nowo annyangurisa. Ampata mwanajulu mpaka anlawa makovu nkanywa. Amwasa na vilaso, arigariga kunlawa! ⁴⁰ Niwatafadali pakulu futi wanafunzi wako wantuwise jini-yu, fala awakidirire!”

⁴¹ Insa akijibu, akamba: “Ha, kizazi sacamini na cakusiyanika! Nikwikala namwe nukukuhitamilini mpaka rini? Njo nawo kuno mwanawo-yo.” ⁴² Nnemba ire nakufika karibu yake, jini ire akimwefya pansu, akimpata mwanajulu. Fala Insa akinsutumumu jini ire, akimponesa nnemba ire, ikisa akingabizi wawaye. ⁴³ Na wanu piya wakishanga dwaraa uwezo nkulu wa Mwenyezimungu ure.

*Insa asowera tena kuhusu kifo cake
Matwaya 17:22-23; Maruku 9:30-32*

Pawakishanga wanu piya kwa vitendo piya vyaatendire Insa, iye akiwambira wanafunzi wake javi: ⁴⁴ “Sikirizani sana-sana canamba omi: Binadamu wa Binguni wakati karibu aperikiwa mmakono mwa wanadamu.” ⁴⁵ Fala ewo awejiwe ewu usemi-wu, mana ake wafisiwa, ipate wasereriwe. Na kuhusu usowezi ure, ewo wakopa kundairi.

Munu bora

Matwaya 18:1-5; Maruku 9:33-37

⁴⁶ Suku moja wanafunzi ware wakikaidiyana watupu kuhusu nani ari bora. ⁴⁷ Insa kwa kwijiwa ciri mmyoyo mwawo, akintwala kisimana mmoja, akimira naye, ⁴⁸ akiwambira javi: “Munu asaka kuwa onse ampokérera kisimana-yu kwa zina rangu, kanipokerera omi. Na anipokérera omi, kankumpokerera anipereke omi. Kamana kati yenu umwe, mwenyé kurinyenyekeya pakulu, noyo ndi bora!”

Munu saatilumbata ofwe kawa pamoja nafwe

Maruku 9:38-40

⁴⁹ Yahaya kaamba: “Mwanlimu, timmona mwananlume mmoja akiwatuwisa mashetwani kwa zina rako. Tikinkataza, konta iye aafulatana nafwe!”

⁵⁰ Fala Insa akimwambira javi: “Musinkataze! Munu saabishana nomwe kawa upande wenu.”

Insa apokereriwa caputu kaya moja ya Samariya

⁵¹ Paifikire karibu suku ya kukweziwa Insa, iye akitwakali kuloza uso kuka Yerusalemu.

⁵² Akiwatuma mashikarakanzi wamojawapo

walongorere. Ewo wakingira kaya ya waSamariya wantengezere.⁵³ Fala wenye kaya awasakire kumpokerera, konta Insa katwakali kuka Yerusalemu*.⁵⁴ Wanafunzi wawiri Yakobu na Yahaya, nakuwona javire, wamwambira: “Mwenye, usaka titise moto kulawa mbinguni tiwapoteze wanu-wa?”⁵⁵ Fala Insa akizungunuka, akiwasutumu.⁵⁶ Basi, wakilawa wakuka kaya nyengine.

Citibidire kutenda kwa kunfulata Insa

⁵⁷ Ewo wari munjira wakuka, mmojawapo akimwambira Insa: “Omi nukufulata kauka konse.”⁵⁸ Insa akinjibu: “Marikule wanawo mapondo, nyuni zanawo vitundu, fala Binadamu wa Binguni aana anta pakwinyamira kupumula.”

⁵⁹ Ikisa, akimwambira munu mwengine: “Uwe nifulate!”

Fala iye akamba: “Mwenye, nase kwanza nuke nikanzike wawa.”⁶⁰ Insa akinjibu: “Wase wafwi wawazike wafwi wawo. Ila uwe lawa, pita ukereza ufalume wa Mwenyezimungu.”

⁶¹ Akilawa munu mwengine akamba: “Mwenye, omi nisaka nukufulate. Ila kwanza nase nuke, nikawalaye wajamaa zangu.”

⁶² Insa akinjibu: “Munu anza kutenda matuto, akinang'aniza nyuma, aajuzi kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.”

10

Insa awatuma wanafunzi wengine kwereza Habari Ngema

---

* **9:53** Yerusalemu ndi kaya saikiwa takatifu kwawo ewo.

1 Bandi ya vire, Mwenye Insa akiwatondola wanafunzi wengine sabini na wawiri, akiwapereka wawiri-wawiri walongorere piya kaya na upande mwalangele kupita mure. 2 Akiwambira javi: “Kuvuna kukulu fala wavuni wawa aba.* Kwa javyo, ntafadalini Mwenyé mavuno awatume wakazi pa mavuno ake.† 3 Ukani! Onani, nankukutumani kamba makondoo kati-kati ya miwinzi. 4 Musirisukuze poci wala nkoba wala tamango. Na munjira musidairiyane nawo wanu habari. 5 Nyumba yamusaka kwingira yonse, kinu cakwanza ambani javi: ‘Salama iwe julu ya eyi nyumba-yi!’ 6 Akiwapo nnyumba-mo munu wa salama, salama yenu íbaki neye. Akitowa kuwepo, ikuludirani wanyewe. 7 Noyo nyumba-yo ikalani murye na munywe cawakumerani conse. Kamana múkazi kanawo haki ya nshahara wake. Musisamesame nyumba anta nyumba. 8 Kaya yamwingira yonse wakukupokererani, iryani vyawakumerani vyonse. 9 Noko walwere waponeseni, wambireni: ‘Ukufikani karibu ufalume wa Mwenyezimungu!’ 10 Fala musingira nkaya mojawapo, ikiwa wanu awakupokererani, mukilawira mbarabara za kaya-yo, ambani javi: 11 ‘Anta vunvu ra nkaya mwenu-mu aritingire mmaulu tankukupumunirani. Novyo-sivyo, mwijiwe kuwa ukufikani karibu ufalume wa

---

* **10:2** Mana ake: Wawapo wanu wengi wawenye wari tayari kumpokerera Insa, fala wanu wakúka kwereza Habari Ngema ndi aba futi. † **10:2** Mana ake: Nlebeni Mwenyezimungu awapereke wanu wengine wakwereza Habari Ngema.

Mwenyezimungu.‡⁷ ¹² Nukwambirani kuwa suku ya Kiyama, eyo kaya-yo ípata adhabu ulu koliko Sodoma!”

Makaya a wanu wabishi
Matwaya 11:20-24

¹³ “Uwe Korazini, ulaniwe! Uwe Betisaida, ulaniwe! Kamana mambo a uwezo atendíwe kwenu umwe anatendiwa kaya za Tiru na Sidoni, wenye kaya-zo nanga watubiya madambi awo mida na midada, nanga wekala pansi wavala nguwo nzito na kuripaka rivu nkiswa. ¹⁴ Suku ya Kiyama, umwe múpata adhabu pakulu koliko Tiru na Sidoni. ¹⁵ Na uwe Kafarnaumu, udaniza kuwa kulamusiwa kuperekiwa binguni? Anta, uwe ukwisusiwa, úperekiwa Kuzimu!”

¹⁶ Ikisa Insa akiwambira wanafunzi wake ware: “Munu akusikirizani umwe anisikiriza omi. Munu akukatalani umwe, anikatala omi, na munu anikatala omi, ankatala anipereke omi.”

Kuludi ka wanafunzi sabini na wawiri

¹⁷ Wanafunzi sabini na wawiri ware wakiludi wari radi, wakimwambira Insa javi: “Mwenye, anta na mashetwani watisikiriza kwa zina rako!” ¹⁸ Insa akiwajibu: “Aye, omi nimmona Ibilisi akisomoka kulawa binguni, akigwa kamba kumensa. ¹⁹ Onani, omi núkupangani mamulaka a kuwaluwata manyoka na viluma-ombo, na mamulaka a kushinda nguvu piya za aduwi. Acipo kinu kwa namuna isaka kuwa yonse cakukuduru. ²⁰ Fala novyo-sivyo, musifurahi kwa kuwa

---

‡ **10:11** Wakitenda javi kamba alama ya kuwa wanu wa kaya ire wakúka kuhukumiwa.

mashetwani wakusikirizani. Ila furahini kwa kuwa mazina enu andikiwa binguni.”

*Insa afurahi kwa kutimiza vyaasaka Wawaye
Matwaya 11:25-27; 13:16-17*

²¹ Noure wakati ure, Insa ákiwa radi pakulu kwa uwezo wa Roho Takatifu, akamba: “Ha, Baba, Mola wa binguni na wa duniya, nukutukuza konta kuwafisa evi vinu-vi wejiwifu na werevu, kuwolotera watoto. §. Aye, Baba, nukutukuza kwa kuwa evi ndi vyausaka kutenda kwa rehema yako. ²² Piya vinu nigabiziwa na Baba wangu. Aapo amwijiwa Mwana sairi Baba, na aapo amwijiwa Baba sairi Mwana na ware wakuwa Mwana asaka kuwafafanurira.”

²³ Ikisa, akiwazungunukira wanafunzi wake cembe, akiwambira javi: “Heri maso awóna vinu vyamuri kuwona umwe! ²⁴ Kamana nukwambirani kuwa minabii na mafalume wengi vikiwajibu wawone vyamuri kuwona umwe, fala awawonire. Vikiwajibu wasikire vyamuri kusikira, fala awasikire.”

Ámuri bora

²⁵ Ona, suku moja mwanlimu mmoja wa shariya wa Mayahudi akilamuka kumyerera Insa, akamba: “Mwanlimu, nikisakula niriti mainsha a milele, nijuzi nitende kinani?” ²⁶ Iye akinjibu: “Nkati ya Taureti yandikiwa mwaja? Wereriwaja?” ²⁷ Iye akinjibu, akamba: “Mpende Mola, Nlungu wako na moyo wako piya, na roho yako piya, na nguvu zako piya, na ankili zako piya. Na mpende mwenziwo kamba vyauripenda

---

§ 10:21 “Watoto” mana ake epa ndi “wanu wakurinyenyekeya”.

uwe mwaneyewe.” ²⁸ Insa akamba: “Kujibu sana. Tenda novyo, úinshi.”

Kinyume ca nSamariya mwema

²⁹ Mwanlimu wa shariya ire akisaka olote kuwa kamilifu, ndimana akindairi Insa: “Mwenzangu ndi wepi?” ³⁰ Insa akinjibu, akamba javi:

“Mwananlume mmoja akilawa Yerusalemu, akiteremukira Yeriko. Munjira mure wakinlawirira wevi, wakimwiwira nguwo, wakimwibiya, wakuka vyawo, wakimwasa karibu ya kufwa. ³¹ Vikuna noire njira ire ákipita nlongozi mmoja wa dini. Pammonire, akinnyemera upande mwengine. ³² Akija novyo nopare mwananlume akikolanga kazi nNyumba Takatifu*. Pammonire, neye novyo akinnyemera upande mwengine. ³³ Ikisa akija nSamariya† mmoja, akipita na safari yake, akisingana. Iye nakummona munu ire, kantendera huruma pakulu. ³⁴ Akinfika karibu, akintafiti vijaraa vyake vire, akintaya mafuta na vinyu. Ikisa, akimpakira mburu mwake mwaneyewe, akuka nawo mpaka kunyumba ya wayeni, akisinga nomure. ³⁵ Subuu yake, akitwala jarajara mbiri za parata, akimpa mwaneyewe nyumba ire, akimwambira javi: ‘Nsunge-yu. Na vinu vyausaka kumwaribira tena, omi nikiludi, nukuripa.’ ³⁶ Sambu, uwonaja? Kati ya wanu watatu ware, mwenziwe mwananlume

---

* **10:32** Kigeregu: “nLawi”. † **10:33** WaSamariya wakiwa rikolo rakufezeyiwa pakulu na Mayahudi.

alawiriwe na wevi ire ndi wepi?” ³⁷ Iye akijibu: “Ántendere huruma ire.”

Na Insa akimwambira: “Basi katende sawa-sawa novyo.”

Insa kunyumba ya Marta na Mariyamu

³⁸ Insa na wanafunzi wake wakendeleya na safari yawo. Insa paafikire kaya moja, mwana-muka mmoja wakwitiwa Marta akimpokerera nnyumba mwake. ³⁹ Marta ákiwa nawo nduye wakwitiwa Mariyamu kamwikala Mwenye Insa kumaulu, ansikire vyaafunda. ⁴⁰ Fala Marta akishugulika pakulu konta ákiwa nawo vinu vingi vyawenye vyakuwahudumu. Iye akinfika karibu, akindairi: “Mwenye, avikuyeri nduyangu kunasa nikikola kazi yeka? Basi, mwambire aje anisaidiye.” ⁴¹ Fala Mwenye akinjibu: “Ha, nunu Marta, ukwangaika na vinu vingi vyawenye, aut-engemana. ⁴² Fala cisakikana pakulu kinu kimoja tu basi. Mariyamu katondola fungu rimoja rema, nero fungu-ro aalaviwa.”

11

Insa afunda kulebela duwa

Matwaya 6:9-13; 7:7-11

¹ Safari moja, Insa ákiwa mahala pamojawapo, akilebela duwa. Pesire, mwanafunzi wake mmoja akimwambira: “Mwenye, tifunde kulebela duwa, kamba Yahaya vyaawafundire wanafunzi wake.”

² Insa akiwambira: “Mukilebela duwa, ambani javi:

Baba, ritukuziwe zina rako!
Utaware ufalume wako.

³ Tipe luziki rero ratisakula kila suku.

⁴ Tiswamii madambi etu,
kamana ofwe novyo tiwaswamiingi watikosa.
Usitase kutingira ushetwani.”

⁵ Ikisa akiwambira:

“Tulani kuwa, kati yenu, mmoja akuwa na rafiki yake, kamukira usiku kati-kati, kamwambira: ‘Tafadali, rafiki yangu, nikopeshe mikate mitatu. ⁶Rafiki yangu kaja kanifikira nkati ya safari yake, omi sina cakurya cakumpa.’ ⁷ Na iye nyumba-nyumba nomo akijibu, akamba: ‘Usinandibu! Nryango ufungiwa. Omi na wanangu tapakinanda tankulala. Silamuka kuja kukupa.’ ⁸ Kusema kweli, ikiwa aalamuka ampe kwa kuwa rafiki yake, fala ammwandibu kunlebeli, alamuka akumpa piya vyaasakula.

⁹ Na omi nukwambirani javi:

Lebelani, mupewa;
sakulani, mupata;
lombani hodi, mufunguririwa.

¹⁰ Kamana álebeli onse, apewa;
ásakula apata;
na álomba hodi afunguririwa.

¹¹ Nani kati ya umwe wawawa, alebeliwa na mwanawe inswi, kasa kumpa inswi kampa nyoka? ¹² Au alebeliwa rĩ, kampa kilumaombo?

¹³ Onani, umwe wabaya mukwijiwa kuwapa wanenu vinu vyema-vyema, futi Baba wetu mbinguni siazidire pakulu, awapa Roho Takatifu wenye kunlebeli!”

*Uwezo wa Insa na uwezo wa Belzebuli
Matwaya 12:22-30; Maruku 3:20-27*

14 Suku moja, Insa akintuwisa jini mwananlume mmoja bubu. Jini ire nakunlawa, bubu ire akanza kusowera, na wanu wakitajabu pakulu futi. 15 Fala wamojawapo wakamba: “Iye awatuwisa mashetwani julu ya Belzebuli, nfalume wa mashetwani.” 16 Wengine wakisakula wamyerere Insa, ndimana wakinlebelala atende alama mmojawapo ya binguni. 17 Fala Insa akijiwa mawazo awo, basi akiwambira: “Piya ufalume wakwawanyika wanyewe-ka-wanyewe ufujika, na ujamaa wa nyumba saupatana wanyewe-ka-wanyewe, ufujika. 18 Na ikiwa novyo Ibilisi akirawanya mwananyewe, ufalume wake-wo ukwikala mwaja? Kamana mukwamba kuwa, julu ya Belzebuli, omi niwatuwisa mashetwani. 19 Ikiwa niwatuwisa mashetwani julu ya Belzebuli, wanenu wawatuwisa julu ya nani? Kwa javyo, ewo ndi waja kukulamulani. 20 Fala ikiwa niwatuwisa mashetwani na cala ca Mwenyeyimungu, basi julu yenu ukufikani ufalume wa Mwenyeyimungu. 21 Munu wanguvu, wakuwa na sulaha zake sana-sana, paasunga nyumba yake, vyombo vyake visalimika. 22 Fala akilawirira mwengine wakunzaidi nguvu koliko iye, anshambuliya, ankidiri, sulaha zake zatumainire akwawanya, vinu vyaanyanganyevyo.* 23 Munu saari pamoja nomi, abishana nami. Na saakusanya pamoja nnomi, atawanya.”

---

* 11:22 Mana ake: Ibilisi ndi munu wanguvu, fala Insa ndi munu wanguvu pakulu kumpunda Ibilisi, ndimana kanawo haki yakuwamuru mashetwani (watumisi wa Ibilisi) walawe mmwiri mwa wanu.

Kuludi ka jini
Matwaya 12:43-45

²⁴ Insa akizidi kusowera, akamba: “Jini, paanlawa munu, apita mahala mwakumiliya, kusakula pumuzi. Akitowa kupata, akwamba: ‘Niludira nyumba[†] yangu yanilawire’. ²⁵ Paaludi, asingana nyumba ifyairiwa, itengiwa sana-sana. ²⁶ Basi, awokira mashetwani saba wabaya pakulu koliko iye, ware wamwingira, wamwikala iye. Na munu ire hali yake ya mwinsho ikuwa mbaya ipunda yakwanza.”

Furaha kamili

²⁷ Insa paasowera vinu-vi, mwanamuka mmoja kati ya junudi akamba na shauti ulu: “Heri mwanamuka akwimite, na mawere aujijire!” ²⁸ Fala iye akinjibu: “Heri pakulu wenye kusikira usemi wa Mwenyezimungu na kifulata.”

Insa alama ya Mwenyezimungu
Matwaya 12:38-42; Maruku 8:12

²⁹ Wanu piya pawankinyire Insa, iye akanza kuwambira javi: “Ha! Eci kizazi-ci, kizazi ki-moja kibaya. Cisakula alama, fala acipewa alama sairi alama ya Inusu. ³⁰ Kamana, kamba Inusu vyawere alama ka waNenive, ndi novyo Binadamu wa Binguni akuwa alama ka wanu wa eci kizazi-ci. ³¹ Suku ya Kiyama, rainya wa suheli akuja kulamuka na wanu wa eci kizazi-ci, awalamura hukumu yawo[‡], kamana kasafiri kulawa inti ya baidi, asikire wijiwifu wa Selemani.

[†] **11:24** Epa, “nyumba” mana ake “munu”. [‡] **11:31** Kigeregu: “Rainya wa suheli akuja kulavya ushahidi. Kwa javyo, awalaumu eci kizazi-ci.”

Onani, epa kawapo munu bora pakulu koliko Se-
leman! ³² Na suku ya Kiyama waNenive wakuja
kulamuka pamoja na wanu wa eci kizazi-ci,
awalamula hukumu, konta waNenive watubiya
pâwasikire utuba wa Inusu. Na onani, epa kawapo
munu bora pakulu koliko Inusu!”

Nuru ya mwiri

Matwaya 5:15; 6:22-23

³³ Insa kawambira: “Aapo munu akoreza
kandiyeru ikisa kufisa au kufinika na tamboru.
Ila atula mahala iwamwarikira wanu wéngira,
ipate wawone nlangaza. ³⁴ Kandiyeru ya
mwiri ndi riso rako. Ikiwa maso ako meema,
mwiri wako piya ukuwa nuru. Fala ikiwa riso
rako ribaya, mwiri wako piya ukuwa nkisi. §
³⁵ Ndimana, rikengere ipate nuru yauri nawo-yo
isiwe kisi.* ³⁶ Kwa javyo, ikiwa mwiri wako
piya wanawo nuru, bila mahala pamojawapo
kuwa pakisi, únuru nfululu, kamba mwenge
vyaukumwarikira na nlangaza wake.†”

*Insa awasutumu Mafarizeu na wanlimu wa
shariya*

Matwaya 23:1-36; Maruku 12:38-40

³⁷ Insa paasowera, Nfarizeu mmoja akimwar-
ifu kwake wakarye. Basi, iye akingira nnyumba

---

§ **11:34** Ukweli ikwingira mmwiri julu ya roho. Ikiwa uk-
wamini ukweli vyaasema Insa, mainsha ako piya awa nawo
tamaa. Ikiwa aumwamini Insa, kwanawo tafauti. * **11:35** Mana
ake: More-more kuwa kweli-kwelini wijiwe ukweli waasema Insa.
† **11:36** Kweli-kwelini munu asakúla kwijiwa ukweli, aakatala
anta upande mmoja wa ukweli wolota Insa, Mwenyezimungu
akuja kumolotera ukweli piya.

mure, akikala akirya. ³⁸ Nfarizeu ire, nakumona Insa akirya sanamba kunawa‡, katajabu pakulu. ³⁹ Mwenye Insa akiwambira: “Umwe Mafarizeu mushugulikira pakulu kosa panja ya kikombe na finga, fala mmyoyo mwenu cukwihalani coyo na ubaya. ⁴⁰ Wanu wajinga sumwe! Atendire vya panja siatendire noyo vya nkati? ⁴¹ Basi, vinu vya nginga, perekani viwe zaka, na piya vinu vikuwa swafi kwenu umwe.

⁴² Fala umwe Mafarizeu, mulaniwe! Mulavya fungu rakumi kwa kuminyu, alvadosi, na kila nnyani mojawapo wakuriwa§, fala umwe mufezeyi shariya na kumpenda Mwenyezimungu. Evi ndi vikulazimuni kutenda bila kwasa vyengine-vyo. ⁴³ Umwe Mafarizeu, mulaniwe! Kukwajibuni kwikala mahala mwa swifa nsinagoga, na kukomaziwa na inshima pamupita mukenenda mmanjira. ⁴⁴ Umwe, mulaniwe! Muwa kamba makaburi akusira sawoneka. Wanu wakwenenda julu yawo sawejiwa!*”

⁴⁵ Basi, mwanlimu mmoja wa shariya akinjibu Insa, akamba: “Mwanlimu, pawambire javyo-po, kutitukana!” ⁴⁶ Insa akijibu: “Umwe, wanlimu wa shariya, mulaniwe novyo! Muwatika wanu mizigo sawakidiri kusukula, fala umwe amukumbula mizigo-yo na cala cenu anta ki-moja! ⁴⁷ Umwe, mulaniwe! Mujengera makaburi

---

‡ **11:38** Kunawa mmakono kábula ya kurya ndi tabiya ya Mayahudi. § **11:42** Mana ake: “vinu vitoto vyenu”. * **11:44** Ewo wawa kamba vinu vyakunyauka vyawawandika wanu bila kwijiwa kuwa wankukola vinu vya ucafu.

a minabii wolaiwe na wababu zenu. ⁴⁸ Kwa javyo, muwa mashahidi, mwankwitikizira vitendo vyawatendire wababu zenu! Kamana ewo wawolaya minabii, sambu umwe mwankujengera makaburi awo! ⁴⁹ Ndimana, wijiwifu wa Mwenyezimungu† ukwamba javi:

‘Niwapereka minabii na mawalii,
fala wamojawapo wawolaya na wawalumbata!’

⁵⁰ Kwa javyo, isakikana eci kizazi-ci cijibu damu itawanyike ya piya minabii waulaiwe tangu kumbiwa ka ulumwengu. ⁵¹ Isakikana cijibu mwanzo wa damu yolaiwe Abeli mpaka damu yolaiwe Zagariya, aulaiwe kati ya uralu wa kafara na Mahala Patakatifu. Nukwambirani kuwa isakikana eci kizazi-ci cijibu.

⁵² Umwe, wanlimu wa shariya, mulaniwe! Mutwala nfungulo wa wijiwifu. Umwe wanyewe amwingire‡, na wári kusaka kwingira, mwankuwaziwiya.”

⁵³ Insa paakilawa mahala pare, wanlimu wa shariya na Mafarizeu wakimiwa naye pakulu futi, wakanza kumwandibu ka kundairi-dairingi vinu vingi vyawenye. ⁵⁴ Ewo wakinang'anizira asowere kinu kimojawapo wankorese.

12

*Kumbuso kuhusu unafiki
Matwaya 10:26-27*

---

† **11:49** Au: “ire etiwa ‘Wijiwifu wa Mwenyezimungu’”. ‡ **11:52** Mana ake: “amwingire ufalume wa Mwenyezimungu”.

¹ Basi sambi, wanu alufu ka maalufu wajumana mpaka wengine wakiluwatana watupu. Insa cakwanza akiwambira wanafunzi wake javi: “Moremoreni na furumento ya Mafarizeu-yo, mana ake unafiki wawo-wo. ² Hapana cakufinikiwa sacifafanuriwa, na cakufisiwa sacijiwikana. ³ Kwa javyo, vinu vyamwambire pakisi, visikirikana juwa rikiwala. Na vyamuteterana mmasikiro kukati, vikwibiiriwa umambi.”

Nani watijuzi kumopa?

Matwaya 10:8-31

⁴ Insa akizidi kusowera: “Nukwambirani umwe, marafiki zangu: musiwope wanu wakuulaya mwiri, bandi ya eco awakidiri kutenda kinu cengine tena. ⁵ Fala nankukukumbusani wamujuzi kumopa: mopeni ire ári na mamulaka bandi ya kuulaya, kumpereka munu Jahanamu! Nukwambirani kweli, eyu mopeni!”

⁶ Na akamba tena: “Nyuni ntanu azuzanyiwa jarajara mbiri? Novyo-sivyo, aariwariwa anta mmoja mbere ya Mwenyezimungu. ⁷ Fala mpaka na nywiri zenu nkiswa, piya zivalangiwa. Basi musope kinu, umwe ndi bora pakulu koliko nyuni nyingi!”

Kumwakikisha Insa mbere ya wanu

Matwaya 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ “Nukwambirani tena kuwa kila mwenyé kwakikisha mbere ya wanu kuwa anifulata omi, na Binadamu wa Binguni amwakikisha novyo mbere ya malaika wa Mwenyezimungu. ⁹ Fala ire anikana omi mbere ya wanu akuja kukaniwa novyo mbere ya malaika wa

Mwenyezimungu. ¹⁰ Kila ansowerera caputu Binadamu, aswamiiwa. Fala mwenyé kukufurira Roho Takatifu* ashubutu kuswamiiwa.

¹¹ Pamukoriwa mukukisiwa nsinagoga, mbere ya wakulungwa na wenye mamulaka, musishugulike kwa kuwaza masemo enu namuna vyamusaka kujibu au kusema. ¹² Kamana Roho Takatifu, kwa nowo wakati-wo, akufundani usowezi vyamujuzi kwamba.”

Ajali ya kuwa tajiri

¹³ Ikisa mmojawapo pawanu pare, akamba: “Mwanlimu, mwambire nduyangu awanye irati yetu anipe fungu rangu.” ¹⁴ Fala Insa akinjibu: “Uwe mwanadamu, nani anituri kuwa nlamuri au mwawanyi kati yenu umwe?” ¹⁵ Ikisa Insa akiwambira wanu ware: “Rinang'anizireni, rikengereni na ucoyo piya, kamana mainsha a munu aapimiwa julu ya kuwa nawo vinu vingi.” ¹⁶ Na iye akiwambira nkinyume, akamba javi: “Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, mmasamba mwake karuwerya pakulu futi. ¹⁷ Tajiri ire akanza kuwaza javi: ‘Epa nitendaja? Kamana sina mahala pakutula vyakurya vyangu-vi!’ ¹⁸ Basi akamba javi: ‘Nitenda javi! Nukuka kudangua vikuti vyangu vire, nijenge vyengine vikulu-vikulu. Nomo nitula tirugu yangu piya na vinu vyengine. ¹⁹ Ikisa, nirambira kimoyomoyo: “Uwe, kwanawo vyakurya vingi komakoma vyaturire myaka mingi yawenye. Sambu, pumula, irya,

---

* **12:10** Kwa nfano, akamba mambo atendiwe na Roho Takatifu kuwa atendiwa na mashetwani.

inywa, na tenda radi!” ’ ²⁰ Fala Mwenyezimungu kamwambira javi: ‘Kubanga! Usiku wa rero-wu Nzulairi asakula moyo wako. Basi, vinu vyautengeza-vyo, vikuwa vya nani?’ ” ²¹ Insa aki-mariza: “Ndi vyaviri novyo, munu arikusanyira mwaneyewe siyo tajiri ka Mwenyezimungu.”

*Mwenyezimungu awasunga wanawe
Matwaya 6:25-34*

²² Insa kawambira wanafunzi wake: “Kwa javyo nukwambirani, musishugulike na mainsha enu, camusaka kurya, wala mwiri wenu camusaka kuvala. ²³ Kamana mainsha bora zaida ya cakurya, na mwiri bora zaida ya mavazi. ²⁴ Wanang'anizeni mabaruku: sawavyala wala sawavuna, wala sawariturira nyumba wala nkikuti. Novyo-sivyo, Mwenyezimungu awarisa cakurya. Futi umwe muri bora pakulu koliko nyuni! ²⁵ Nani kati yenu akidiri, julu ya kushugulika, kongeza ora moja ya uhai wake?† ²⁶ Basi sambu, ikiwa aakidiri kutenda vinu vitoto kamba evyo, faidani kushugulikira kuhusu vikulu-vikulu? ²⁷ Nanang'anizani maluwa namuna vyaakula: aakola kazi wala aapakasa, fala nukwambirani kuwa anta Selemani na ubora wa wema wake piya aavarire kamba luwa rimojawapo! ²⁸ Basi, ikiwa Mwenyezimungu avaza minyani ya nnundu iripo rero, yakuwa makeshamungu ilungula moto, futi aazidi kukuvazani umwe, muri na kumwamini aba! ²⁹ Musisakure vyakurya wala vyakunywa, na musiwe na wasi-wasi. ³⁰ Makafiri piya

† **12:25** Kigeregu dalili mana ake ndi javi: “Nani akidiri kongeza canga cake sentimeturu moja?”

mulumwengu-mu wasakula evi vinu-vi, fala Baba wenu akwijiwa kuwa musakula. ³¹ Kwasa javyo, sakulani ufalume wake, ikisa na piya vyamusakula mupewa.

³² Umwe muri kamba nkonjo ntoto wa makondoo, musope! Baba wenu kawa radi pakulu kukupani ufalume wake.‡ ³³ Uzanyani vyamuri nawo, nzuruku-wo muwape masikini. Ritendereni poci sazuluvala, mali mbinguni aana mwinsho. Eko aapo mwivi wakwiwa, wala uswa wakwaribu. ³⁴ Kōnta paari mali enu, na moyo wenu ndi pauri nopo!”

Muwe tayari paasaka kuludi Insa

³⁵ Insa akamba tena: “Ritengezeni, muvare muririmbise na ukanda wakurimba, na kandiyeru zenu zikorere. ³⁶ Muwe kamba watumisi vyawanrinda mwenye wawo kuludi kusherehe ya harusi, ipate akija akibiya nryango, kwa mpunde noure, wanfungurire. ³⁷ Heri watumisi wakuwa mwenye nakuja, awasingana tayari wakinang'anizira. Nukwambirani kweli, aritengeza, amwikaza na ahundumu cakurya. ³⁸ Ikiwa kaja zamu yapiri au yatatu akiwasingana wakinang'anizira, heri watumisi wakatenda javyo!

³⁹ Ijiwani eci kinu-ci javi: inawa mwanyewe nyumba akwijiwa wakati wakuja mwivi, singari kamwasa akipapatula nyumba yake. ⁴⁰ Basi, muwe tayari novyo kamana wakati samudanizira ndi paaja Binadamu wa Binguni.”

---

‡ **12:32** Mana ake: Mwenyezimungu kawa radi pakulu kukupani piya vyawatuririwe wenye kuntumika iye kamba nfalume wawo.

⁴¹ Peduru akinjibu Insa: “Mwenye, eci kinyume-ci kwankusowera kwetu ofwe basi, au ka wanu piya?” ⁴² Mwenye akijibu: “Amiri mwaminifu, ári na ankili, wakuwa mwenye wake amwamini kumwasira watumisi wake piya, awape poso na wakati wake, nani?” ⁴³ Heri noyo ntumisi-yo wakuwa akiludi mwenye wake, ansingana akitenda javyo. ⁴⁴ Nukwambirani kweli kuwa antula ntumisi-yo kuwa amiri wa vinu vyake piya. ⁴⁵ Fala dalili ntumisi-yo awaza mmoyo mwake javi: ‘Mwenye wangu kankukawa kuja’, ndimana akanza kuwatabisha wenziwe waka na walume, akurya na akunywa mpaka kurewa. ⁴⁶ Ikiwa ntumisi atenda javyo, mwenye wake akija suku saakinrindira na wakati sejiwa, basi amwawanya vipande-vipande, antula nkonjo wa wanu sawamini. ⁴⁷ Kweli, ntumisi wakwiwiwa nafsi ya mwenye wake ila akasa kutengeza na kutenda nafsi-yo, akuja kwibiiwa pakulu. ⁴⁸ Fala ire sejiwa nafsi ya mwenye wake, na akitenda kinu cakujuzi kuhukumiwa, akuja kwibiwa aba. Basi, mwenyé kupewa vingi, alazimishiwa vingi. Ázidi kupewa vingi, iye azidi kulazimishiwa vingi.”

Kwawanyana ka wanu

Matwaya 10:34-36

⁴⁹ Insa akiwambira: “Omi nija kutaya moto duniya, vinajibu kuwa ukorere futi. ⁵⁰ Nijuzi noziwe\$, niuzunika pakulu mpaka

---

§ **12:50** Insa kamba javi konta akinang'anizira kukatarwa, kulumbatiwa na kuulaiwa atimize vyalamure Mwenyezimungu.

vitimiziwe. ⁵¹ Mudaniza kuwa nija niwape wanu salama duniya-yi? Nukwambirani, sivyo javyo, ila nija niwatenze kwawanyana. ⁵² Kamana mwanzo wa sambipa, wanu watanu nnyumba wakwawanyana, watatu wabishana na wawiri, na wawiri wabishana na watatu. ⁵³ Wakwawanyana: wawa abishana na mwana, mwana abishana na wawa; mama abishana na mwana muka, mwana muka abishana na mama; mukwe abishana na alombíwe, alombíwe abishana na nkwewe.”

*Ijiwirirani mana a nowo wakati-wo
Matwaya 16:2-3; 5:25-26*

⁵⁴ Insa akiwambira umati ure tena: “Mukiwona mawingu akilamuka upande wa magari, mpunde nowo mukwamba: ‘Ikunya nvula.’ Na vikuna novyo. ⁵⁵ Mukiwona ikivuma mepo ya kashikazi*, mukwamba: ‘Kukuja kuvujusa.’ Na vikuna novyo. ⁵⁶ Manafiki sumwe! Mukwijiwa kwereza mana a alama za ardhi na za bingu. Basi, mana a ewu wakati-wu mutowaja kutambula?”

Salama kati ya wanu wakukosana

⁵⁷ Insa akizidi kusowera, akamba: “Sababuni umwe kutowa kulamula viri na shariya? ⁵⁸ Ukilongozana na aduwi wako, mukuka kumilandu, tenda jitiyadi mwaha wenu wise salama muri munjira. Tenda javyo, asije kukufikisa ka nlamuri, na iye akupereke ka mwandishi akutware akutaye nkalaboshu. ⁵⁹ Nukwambira kuwa aulawa-mo sauripire nzuruku piya!”

---

* **12:55** Kigeregu: “mepo wa upande wa suheli”.

13

Munu ajúzi kutubiya

¹ Nowo wakati-wo, wákiwapo noko wanu wamojawapo wamwambira Insa kuwa Pilatu katwala damu ya waGalileya wamojawapo, kasanganya na kafara yawo ewo. ² Insa akiwadairi: “Muwaza kuwa waGalileya waulaiwe-wo wákiwa wamádambi pakulu kuwapunda waGalileya wengine, ndimana watabika javyo? ³ Nukwambirani awawere! Fala mukikatala kutubiya, nomwe novyo mukufwa piya. ⁴ Au ware kumi na wanane uwagwirire nnara wa Siloamu, ukiwolaya, mudaniza kuwa ewo wákiwa wamádambi pakulu kuwapunda wanu wengine wekala Yerusalemu? ⁵ Nukwambirani awawere! Fala mukikatala kutubiya, nomwe novyo mukufwa piya.”

Nfigu saupa visumo

⁶ Ikisa Insa akisowera eci kinyume-ci, akamba: “Ákiwapo mwananlume mmoja âvyarire nfigu mmasamba mwake a uva. Suku-yo akija kunang'aniza visumo, fala aasingane anta kisumo kimoja. ⁷ Akimwambira ntumisi wake javi: ‘Sikiriza! Muda wa myaka mitatu ninang'aniza muti-wu kamba ukupa visumo, fala sisingane anta kimoja. Basi, sinja muti-wu! Waribirani rutuba pansipa?’ ⁸ Ntumisi ire akijibu, akamba: ‘Mwenye, asani muti-wu nowu mwaka-wu, mpaka nisimbe nanyenje yawo-yi, nitayirire tiba ya rutuba. ⁹ Mwaka usaka kuja-wo, ukupa visumo, mukwasa. Fala ikiwa aupere, músinja.’ ”

Insa amponesa nlwere suku ya sabadu

¹⁰ Suku moja sabadu*, Insa akiwafunda wanu nsinagoga moja. ¹¹ Ákiwepo nomo mwanamuka mmoja ákiwa nlwere, akimilikiwa na jini antenzire kuveya, kalwala muda wa myaka kumi na minane. Íntumba minyongo, aakikidiri kwinuka. ¹² Insa pammonire, kamwita, akimwambira javi: “Mama, kufunguriwa ulwere wako-wo!” ¹³ Iye akintula makono, na mpunde noure, mwanamuka ire akoloka, akanza kuntukuza Mwenyezimungu!

¹⁴ Fala nkulungwa wa sinagoga akikimiwa pakulu futi kwa sababu Insa kâmponesa mwanamuka ire suku takatifu. Kawambira wanu ware javi: “Sumana iwa nawo suku sita zakukoriwa kazi. Basi, njoni muponesiwe nozi suku-zi, fala musije suku ya sabadu.” ¹⁵ Ikisa Mwenye akinjibu akamba: “Manafiki! Umwe kila mmoja aanfungula ng'ombe au buru wake pafukutu, kuka kunywesa maji, ingawa suku takatifu? ¹⁶ Sambu eyu mwana muka wa Iburahima-yu kâfungiwa na Ibilisi myaka kumi na minane, aajuzi kufunguriwa alucema-zi suku ya sabadu?” ¹⁷ Nakusowera vinu-vi, piya wakinsutumu ware wakiriwoneru haya. Na piya wanu wákiwa radi na mambo matukufu aakitenda Insa.

*Kinyume kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 13:31-33; Maruku 4:30-32*

¹⁸ Ikisa Insa akiwadairi: “Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana na kinani? Kinani canisaka kulandanisa? ¹⁹ Ulandana na mbevu ya

---

* **13:10** Sabadu ndi suku takatifu ya Mayahudi; ewo awajuzi kukola kazi anta aba.

mostarda† yaavyala munu mmasamba mwake. Ikula, ulawirira muti nkulu wawenye, na nyuni wajenga vitundu nvitambi mwawo-mo.”

²⁰ Ikisa akiwadairi mara nyengine tena javi: “Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana na kinani? ²¹ Uwa kamba furumento yaatwala mwanamuka, akisanganya na vipimo vitatu vya ufu mpaka newo ukilovodari piya.”

Njira yakuka kumainsha a milele

Matwaya 7:13-14; 21-23

²² Insa akizidi kuka na safari yake yakuka Yerusalemu, mmakaya makulu na matoto ákipita akiwafunda wanu. ²³ Munu mmoja akindairi: “Mwenye, wanu wavushiwa ndi aba?”

Iye akiwajibu: ²⁴ “Tendani jitiyadi mwingire nryango mpusu. Kamana nukwambirani kuwa wengi wakuja kusakula kwingira fala awaja kukidiri. ²⁵ Mwaneyewe nyumba paasaka kulamuka, akifunga nryango-wo, mukibaki mwimire panja mukibisha nryango-wo kuno mukamba: ‘Mwenye, tifungurire’, iye akukujibuni akwambirani javi: ‘Sukwijiwani kamulawa.’ ²⁶ Ikisa, mukwanza kwamba: ‘Ofwe tikiryanga na tikinywanga nawe pamoja, na ukitifundanga mmaluwanja mwetu.’ ²⁷ Fala iye akuja kwamba: ‘Nukwambirani, sukwijiwani kamulawa. Nitanukeni-pa, umwe wanu wa vitendo vibaya-mwe!’ ²⁸ Epo ndi pacija kuwepo kiriro na kutafuna meno, pamummona Iburahima na Izaki na Yankubu pamoja na minabii piya muufalume wa Mwenyezimungu

† 13:19 Mbeyu ya mostarda noto pakulu.

fala umwe mukwefyeriwa panja. ²⁹ Basi, wanu wakuja kulawa malawira-juwa, maswera-juwa, kibula, pamoja na suheli, mukwikala kurya muufalume wa Mwenyezimungu‡. ³⁰ Ndi kweli, wawapo wanu wari mwinsho§ waja kuwa watanzi*, na wawapo watanzi waja kuwa wa mwinsho†.”

Insa awonera utungu Yerusalemu
Matwaya 23:37-39

³¹ Nowo wakati-wo, wakija Mafarizeu wamojawapo ka Insa, wakimwambira javi: “Lawa-pa uke vyako, konta Herodi asaka akuulaye!” ³² Insa akiwajibu: “Mukuka kamwambireni noyo rikule-yo, kuwa ningari kuwatuwisa mashetwani na nankuwaponesa wanu rero na makeshamungu, mpaka suku yatatu kazi zangu nifikisa mwinsho. ³³ Novyo-sivyo, isakikana nizidi kusafiri rero, makeshamungu, na ntondo, kamana nabii aajuzi kufwira kaya nyengine sairi Yerusalemu. ³⁴ Yerusalemu, Yerusalemu! Uwe uwolaya minabii, na uwefya mawe watumiwe kwako! Mara nyingi zawenye nikisaka kuwakusanya wanu wako, kamba uku vyawakusanya wanawe mumbawa, fala amusakire! ³⁵ Sambu, ona! Isamiwa nyumba yenu. Nukwambirani kweli

---

‡ **13:29** “Ufalume wa Mwenyezimungu” mana ake ndi wakati Mwenyezimungu wasaka kutawala kuwa nfalume. § **13:30** “Wanu wari mwinsho” mana ake “wanu wafezeyiwa”. * **13:30** “Watanzi” mana ake “wanu kusifiwa”. † **13:30** “Kuwa wa mwinsho” mana ake “wakukejeliwa”.

kuwa amuniwona tena mpaka pamusaka kwamba: ‘Ajanliiwe ája kwa zina ra Mola!’ ”

14

Insa amponesa nlwere suku takatifu

¹ Suku moja, sabadu, Insa paakingira nyumba ya nkulungwa mmoja wa Mafarizeu kurya, ewo wakintunza sana-sana. ² Ona, na mbere yake ákiwepo mwananlume mmoja akiwa na matende mmaulu na mmakono. ³ Insa akiwadairi wanlimu wa shariya na Mafarizeu javi: “Halali kumponesa munu suku ya sabadu* au siyo halali?” ⁴ Ewo wakinyamala. Basi, Insa akintwala nlwere ire, akimponesa, akimwambira alawe oke vyake. ⁵ Ikisa akiwambira: “Pamuri-pa, nani wakuwa mwanawe au ng'ombe wake kagwirira munrimbu, oka kunlavya kwa mpunde nowo, anta paiwa suku ya sabadu?” ⁶ Na kuhusu vyawadairire vire aalawirire wakukidiri kunjibu kinu.

Thawabu ya wanu wakurinyenyekeya

⁷ Insa, paawawonire wanu warifiwe ware namuna vyawakitondola viti bora, kawambira nkinyume akamba: ⁸ “Ikiwa kwarifiwa na munu mojawapo kusherehe ya harusi, usikare kiti bora asije kuja munu arifiwe bora zaida ya uwe, ⁹ na mwenyé jambo akwarifireni wo-wawiri-mwe, akwambira javi: ‘Mpitise-po mwenye-yu ekare!’ Basi ukuja kuwona haya kwikala nyuma ya wanu. ¹⁰ Fala ukarifiwa kujambo, ukuka, ikala nyuma.

* **14:3** Suku ya sabadu ikiwa suku takatifu kwa Mayahudi; ewo awakijuzi kutenda kazi anta kumponesa munu.

Kwa javyo, akija akwarífire onse, akwambira: ‘Rafiki yangu, njo wikare mbere kuno.’ Basi, ndi pausaka kupata swifa mbere ya wanu piya waurinamire nawo-wo. ¹¹ Kona kila mwenyé kurisifu mwaneyewe akuja kukejeliwa, na munu wa kurinyenyekeya, asifiwa.”

Mera saurindira kumeriwa

¹² Ikisa Insa akimwambira amwarífire ire: “Ukiwarifu wanu kuka kurya nawo au kutenda nawo sherehe, usiwarifu marafiki zako wala wanduzo, wala wajamaa zako wala majirani wako matajiri, wasije newo kukwarifu, wariripire vyautendire uwe. ¹³ Ila, ukitenda jambo, warifu masikini, wanu wakubadilika, wakitumbela, na vipofu. ¹⁴ Ujanliiwa kamana ewo awana cakukuripa. Ila maripo ako uwe awa suku ya kufufuka wenye ukamilifu.”

¹⁵ Kati ya wanu wename kurya ware, munu mmoja paasikire javire, kamwambira Insa javi: “Heri ája kurya mikate muufalume wa Mwenyezimungu!” ¹⁶ Fala iye akinjibu javi: “Ákiwepo mwananlume mmoja kâtengeza jambo rikulu futi, akiwarifu wanu wengi wawenye. ¹⁷ Paufikire wakati wakurya, akintuma ntumisi wake awambire warifiwe ware javi: ‘Njoni, vinu piya viwa tayari.’ ¹⁸ Fala piya ware kwa ankili moja, wakanza kulebela nswamaa. Wakwanza akimwambira: ‘Omi niuza uweru, nijuzi nikawone, nukulebela uniswamii.’ ¹⁹ Mwengine akamba: ‘Omi niuza ng'ombe mbiri-mbiri joshi ntanu, inibidi nikawayerere, nukulebela uniswamii.’ ²⁰ Mwengine ire akamba:

‘Nilomba sambi, ndimana sija!’ ²¹ Ntumisi ire akiludi, akija akimwambira mwenye wake vyaambiriwe vire. Mwenye wake ire akikimiwa pakulu futi, akimwambira ntumisi ire javi: ‘Lawa upesi-upesi, uke mmabarabara na mmanjira a kaya. Ukawarifu wamasikini, wanu wakubadilika, vipofu, pamoja na wakutumbela waje wengire-mu.’

²² Ikisa ntumisi ire akimwambira mwananyewe javi: ‘Mwenye, nitenda piya kamba vyamunitumire, na mpaka-pa maburu awapo.’

²³ Basi, mwananyewe ire akimwambira ntumisi wake: ‘Lawa uke mmabarabara na mmipaka, uwashurutise wanu waje wengire ipate nyumba yangu ijare. ²⁴ Nukwambirani kweli kuwa ware warifiwe ware, anta mojawapo aja kuyeza aba cakurya cangu!’ ”

Cimbídi mwanafunzi

Matwaya 10:37-38, 5:13; Maruku 9:50

²⁵ Junudi ya wanu wengi wajumana na Insa. Iye akizungunuka, akiwambira: ²⁶ “Munu ája kwangu, ikiwa aanipenda pakulu† koliko wawaye, mamaye, nkawake, wanawe, wanduze, walumbuze, anta na mainsha ake mwananyewe, munu-yo siyo mwanafunzi wangu. ²⁷ Saasukula nsalaba wake mwananyewe akinifulata omi, iye aawa mwanafunzi wangu.

²⁸ Nkati yenu, muni akisaka kujenga nyumba, akwanza kwikala, atenda isabu awone kamba kanawo nzuruku wakutosha kujengera

---

† **14:26** Kigeregu watumira “amwinda” fala ndi namuna ya kolota kuwa ájuzi kumpenda Insa pakulu koliko wawaye.

nyumba-yo, sinovyoy? ²⁹ Akasa kutenda javyo, bandi ya kujenga aluserusu, ásokerera kumariza, wanu wawóna, piya wanseka. ³⁰ Wakwamba javi: ‘Mwananlume-yu kanza kujenga-pa fala kasokerera kumariza!’

³¹ Na novyo, nfalume mmoja akisaka kuka kutenda vita na nfalume mwenziwe, kwanza akwikala kuwaza kamba masurudadu wake alufu kumi wanawo uwezo wakuwashinda masurudadu alufu shirini wari kuja kutenda naye vita. Sikweli? ³² Ikiwa aana uwezo, iye anta ekare baidi, atumiza kulebela watende miyadi ya kupatana kwa usalama. ³³ Kati yenu umwe piya, saasa vinu vyake piya, aawa mwanafunzi wangu.”

Wanafunzi sawaudumu nfululu

³⁴ “Munyu kinu cema, fala ikiwa munyu ure ulamwa, cilungiriwa kinani? ³⁵ Aufāi kinu muardhi wala kutenda tiba ya rutuba, ila ukwefiwa kunundu.‡ Ári na masikiro a kusikira, asikire!”

15

Radi ya kondoo asike akilokotiwa

Matwaya 18:12-14

¹ Sambu, warípisi nsoko na wamádambi piya wakinfika karibu wansikire vyaasowera. ² Kwa javyo, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya wakiduguda pakulu, wakamba: “Eyu awapokerera wanu wamádambi na akurya nawo!”

---

‡ **14:35** Mana ake: Umwe ikiwa aamunitumika nfululu, amufāi kinu.

³ Basi, Insa akiwasowerera eci kinyume-ci, akamba: ⁴ “Tulani kuwa munu mmoja kati ya umwe akuwa na makondoo miya, mmoja akwasika. Sikweli kuwa iye awasa tuswini na kenda ware kunundu noko, apita akinsakula mpaka ammone asike ire? ⁵ Akimmona, ansukula mmaweya, kuno akitenda radi. ⁶ Nakufika ukaya, aweta majirani wake pamoja na marafiki zake, awambira: ‘Tendani radi pamoja nomi, konta kondoo wangu asike ire, nimmona.’ ⁷ Nukwambirani kuwa ndi novyo-novyoni, ikuwepo radi binguni kwa sababu ya mmadambi mmoja wakitubiya koliko wenye kutenda shariya tuswini na kenda sawana haja ya kutubiya.”

Radi ya jarajara yasike ikilokotiwa

⁸ Insa kawasowerera kinyume cengine: “Tulani kuwa mwanamuka mmoja akuwa nawo jarajara* kumi za parata, imwasika mmoja. Asaka kutendaja? Aakoreza kandiyeru, aafyaira nnyumba, kuno akisakula more-more mpaka awone? ⁹ Akiwona, akuka kuweta marafiki zake pamoja na majirani wake, awambira javi: ‘Tendani radi pamoja nomi konta ire jarajara inasike ire, niwona.’ ¹⁰ Nukwambirani kuwa ndi novyo-novyoni, iwapo radi pakulu sana mbere ya malaika wa Mwenyezimungu kwa mmadambi mmoja wakitubiya.”

Radi ya kuludi ka mwana asike

¹¹ Ikisa Insa akamba:

---

* **15:8** Jarajara moja kadiri yake ndi nshahara wa kutwa moja.

“Ákiwapo mwananlume mmoja akiwa na wana wawiri. ¹² Kifindi† ire akinlebelela wawaye: ‘Baba, fungu rangu ra irati yangu, niritiseni.’ Basi wawaye ire akawanya vinu vire mafungu mawiri, kila mwana akimpa mali ake. ¹³ Azipitire suku nyingi, kifindi ire akikusanya vinu vyake vire piya, akisafiri akuka kaya ya baidi futi. Paafikire kure, akaribu piya nzuruku ure julu ya kuinshi visaka kuwa vyonse. ¹⁴ Paamarize kutumira nzuruku ure piya, noire inti ire ikija njala nyingi futi, akanza kusakula cakurya. ¹⁵ Ndimana, akuka akipata kazi ka mwananlume mmoja wa noire kaya ire. Iye akimpereka masamba kwake kurisa nguluwe. ¹⁶ Basi mwana ire akihitari kulokota songolo zawakasa wanguluwe zire akiryia. Fala aalawirire anta munu wakumpa kinu.

¹⁷ Mwinshoni, iye pavimwanuke, akamba kimoyomoyo: ‘Nyumba ya baba, wakazi wengapi waripo, ewo wakurya wakwikuta waremeza, fala omi kuno nankutabika na njala! ¹⁸ Nilawa nukuka ka baba. Nikifika nimwambira javi: “Baba, nikosera binguni na nikosa mbere yenu. ¹⁹ Wala sijuzi tena kwitiwa mwanenu, fala tendani fadili, munipokerere kamba mukazi wenu mmojawapo!” ’

²⁰ Basi, akilawa, akuka ka wawaye. Wawaye ire kammona akija ári baidi. Kwa kuwa wawaye ire akimonera utungu mwanawe ire, akintuwirira. Nakufika pare, akimpatika na akimpa beju. ²¹ Mwana ire akimwambira: ‘Baba, nikosera binguni na nikosa mbere yenu. Wala sijuzi

---

† 15:12 “Kifindi” mana ake “mwana wakwisiriza”.

tena kwitiwa mwanenu.’ ²² Fala wawaye ire akiwambira watumisi wake: ‘Angupani! Njoni nawo mavazi meema noyo, munvaze. Nvazeni novyo mete mmakono mwake na tamango mmaulu. ²³ Na njoni nawo ng’ombe wakunenepa noyo, munsinje. Timurye, kuno tikitenda sherehe ulu! ²⁴ Kamana mwanangu-yu kâfwa futi, epa kavuka. Kâsika, epa sambi kawoneka!’ Newo wakanza kutenda sherehe ire.

²⁵ Ona, mwana ntanzi nowo wakati-wo ákitenda kazi masamba. Pakuludi ári karibu na ukaya, kasikira ngoma ikiviniwa. ²⁶ Nakufika, akimwita ntumisi mmoja, akindairi: ‘Cikunire kinani?’ ²⁷ Ntumisi ire akimwambira javi: ‘Nduyo kaludi, sambi wawayo kansinja ng’ombe wakunenepa ire, konta kampokerera mwanawe ári nkomu.’ ²⁸ Paasikire javire, mwana ntanzi ire akikimiwa pakulu futi, aakisaka kwingira nnyumba mure. Ndimana, wawaye ire akilawira panja pare, akintafadali engire. ²⁹ Fala iye akinjibu wawaye, akamba: ‘Onani, myaka mingi yawenye nukutumikirani, tangu sinamba kukatala ámuri zenu! Fala umwe amunamba kunipa nanga mbuzi moja, nikitenda sherehe na marafiki zangu! ³⁰ Fala sambi kafika mwanenu aribire nzuruku wenu na mareba-yu, munsinjira ng’ombe wakunenepa pakulu noyo!’ ³¹ Wawa ire akamba: ‘Mwanangu, uwe daima kuwa nnomi, na paapitire mali-zi pakaya-pa zako. ³² Ila ibidi titende sherehe, tiwe radi, konta nduyo kâfwa, kaludira kuinshi! Iye kâsika, epa sambi kawoneka!’ ”

16

Kinyume ca amiri njanja

¹ Na tena, Insa kawambira wanafunzi wake javi: “Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, ákiwa nawo amiri wa mali zake. Tajiri ire akambiriwa: ‘Amiri wako-yo mali ako atumiranga caputu.’ ² Basi, tajiri ire akimwita, akindairi: ‘Caniri kusikira-ci kuhusu uwe-po ndi kinani? Ereza vyautumire mali-yo kwa sababu aujuzi kuwa amiri wangu tena.’ ³ Amiri ire akiriwazira iye mwananyewe: ‘Epa sambi, nisaka kutendaja? Mwenye wangu kankunilavya kazi. Omi kurima sikidiri, na kulebela zimola niwona haya. ⁴ Sambu, nijiwa vyanisaka kutenda ipate nikilaviwa kazi, wanu wanipokerere mmanyumba mwawo.’

⁵ Basi, iye akanza kuweta mmoja-mmoja wari na deni ka mwenye wake. Wakwanza akimwambira javi: ‘Mwenye wangu akuwira kadirini?’ ⁶ Iye akijibu: ‘Vipimiro miya vya mafuta.’ Iye akimwambira: ‘Twala waraka yako-yi, wikare upesi-upesi, wandike amusini.’ ⁷ Ikisa, akindairi mwengine ire: ‘Uwe, uwiriwa kadirini?’ Iye akijibu: ‘Maguniya miya a tirigu.’ Amiri ire akimwambira: ‘Twala waraka yako-yi, wandike tamanini.’

⁸ Mwenye tajiri ire akinsifu amiri saari kamififu ire kwa kuwa katenda ankili ya maarifa. Kamana wana wa ewu ulumwengu-wu wajanja pakulu kuhusu vinu vya mulumwengu-mu kolidiko wana wa nuru* wajanja kuhusu vinu vya

---

* **16:8** “Wana wa nuru” mana ake ndi wanu wa kushugulika kumwabudu Mwenyezimungu.

ulumwengu usaka kuja. ⁹ Na nukwambirani javi: Tumirani mali a mulumwengu-mu† muwapatate marafiki, ipate pavija kutowa vinu vya mali wakukaribisheni mamburo a milele.

¹⁰ Mwaminifu wa vinu vitoto, na vinu vikulu novyo akuwa mwaminifu. Nkósi shariya wa vinu vitoto, na vikulu nevyo novyo akosa shariya. ¹¹ Ikiwa amuri waminifu wa mali a mulumwengu-mu, nani asaka kukwaminini mali a kweli? ¹² Na ikiwa amwaminika na mali za munu mwengine, nani asaka kukupani vyenu umwe wanyewe?

¹³ Aapo ntumisi anta mmoja akidiri kuwatumika mamwenye wawiri. Siti mwenye mmoja amwina, mwenye mwengine ampenda, au mmoja ampendeleya, mwengine ankejeli. Basi, avikidirika kuntumika Mwenyezimungu na mali.‡”

Shariya na ufalume wa Mwenyezimungu

Matwaya 11:12-13, 5:31-32; Maruku 10:11-12

¹⁴ Mafarizeu wakisikira piya-vi na, kwa kuwa nzuruku ukiwajibu pakulu, wakinkejeli Insa. ¹⁵ Insa akiwambira: “Umwe muritula kamba wanu wakukamilika mbere ya wanu, fala Mwenyezimungu akwijiwa myoyo yenu. Kamana vinu vyawakurisa wanadamu, ndi haramu mbere ya Mwenyezimungu.

¹⁶ Taureti ya Musa na kufunda ka minabii vyereziwa mpaka wakati wa Yahaya. Mwanzo wa nopo yankwerezwa Habari Ngema kuhusu

---

† **16:9** Kigeregu: “mali bila shariya”. ‡ **16:13** Avikidirika kutumaini nzuruku na, wakati moja nowo, kuntumaini Mwenyezimungu.

ufalume wa Mwenyezimungu, na piya wakikukulula kwingira. ¹⁷ Fala raisi bingu na ardhi kwisa, koliko kufujika kipande kimoja kitoto ca Taureti.

¹⁸ Kila mwenyé kumwasa nkawake akinlomba muka mwengine kankuzinga. Na kila mwenyé kunlomba muka wakwasiwa, neye novyo kankuzinga.”

Hukumu yakutowa kutumira sana nzuruku

¹⁹ Insa akamba: “Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, ákivalanga nguwo za rangi ya njambaláu na za linyu nyepepe. Daima-zi ákitendanga jambo rikulu ra sherehe. ²⁰ Ákiwapo novyo masikini mmoja wakwitiwa Lazaru, kâhuriwa panryango wa tajiri ire. Mwiri wake piya úkiwa na buba. ²¹ Iye kukimwajibungi kulokota songolo zakugwa sini ya meza paakirya tajiri ire. Anta umbwa zíkijanga zikinlamba-lamba buba ire. ²² Mwinshoni, masikini ire akifwa, akitwariwa na malaika akawe pamoja na Iburahima. Tajiri ire neye novyo akifwa, akizikiwa, ²³ akiperekiwa Kuzimu, noko akitabika pakulu futi. Nakulamusa uso, kawawona Iburahima pamoja na Lazaru wari baidi futi. ²⁴ Basi, tajiri ire akinkuwira Iburahima, akamba: ‘Baba Iburahima, niwonere utungu! Ntume Lazaru-yo aje kuno, mwinsho ya cala cake-co acoveke mmaji, aje anidosere palulimi-pa. Nankutabika pakulu na malulimi a moto!’ ²⁵ Fala Iburahima akimwambira: ‘Mwanangu, kumbukira kuwa kupokerera vinu vyako vyema kati ya mainsha ako, na Lazaru

---

§ 16:16 Au: “piya wasáka kwingira wajuzi wengire ka nguvu”.

novyo kapokerera vinu vibaya. Fala sambi nopa, iye kankunyamaziwa, uwe kwankutabika. ²⁶ Visitoshe, riwapo pondo rikulu rititanusa umwe nofwe ipate asakúla kukiruka kulawa kuno kuja eko asikidiri, wala kulawa kwenu-ko kuja kwetu kuno!’ ²⁷ Tajiri ire akamba: ‘Basi, nukulebelani baba, ntumeni Lazaru kunyumba ya wawa. ²⁸ Nanawo wanduzangu watanu ukaya-ko, oke akawambire wasije kufika epa mahala patabu-pa.’ ²⁹ Fala Iburahima akinjibu: ‘Ewo wanawo vyawafundiwe na Musa na vyawalaiziriwe na minabii wengine. Wawasikirize nowo.’ ³⁰ Tajiri ire akamba: ‘Ha, baba Iburahima. Fala mmojawapo kati ya wafwi inawa akuka mpaka noko, ewo nanga watubiya.’ ³¹ Iburahima akijibu: ‘Ikiwa ewo awasaka kunsikiriza Musa pamoja na minabii, anta munu alawe ka wafwi, neyo novyo aazungunusa mawazo awo.’ ”

17

Dambi na nswamaa

Matwaya 18:6-7; Maruku 9:42

¹ Insa kawambira wanafunzi wake javi: “Daima munu vinkuna vinu vya kunkosesa, fala alaniwe ire akosésa! ² Ndi fadari kwake iye afungiriwe nsingo riwe rikulu rakuremera, efyeriwe mba-hari, koliko kunkosesa ewa watoto-wa mmo-jawapo. ³ More-moreni umwe wanyewe! Ikiwa nduyo kakukosa, nsutumu. Akitubiya, nswamii. ⁴ Anta iye paakukosa mara saba kutwa moja noyo, na kila mara akija akitubiya kulebela nswamaa, ujuzi unswamii.”

Rifundeni kumwamini Mwenyezimungu

⁵ Mawalii wamwambira Mwenye Insa, wamba: “Tongeze kwamini kwetu!” ⁶ Mwenye akamba: “Munawa nawo kwamini aba kamba utoto wa mbeyu ya mostarda, nanga musowerera muti nkulu-wu: ‘Siuka, ukarisomeke mbahari!’ newo nanga ukusikirizani!”

Shuruti za ntumisi wa Mwenyezimungu

⁷ “Tulani kwa nfano, umwe mmojawapo akuwa na ntumisi wa masamba au wakusunga mifuwo. Iye akiludi, utakumwambira kuwa njo kuno upesi pameza-pa, wikare urye? Aumwambira javyo futi! ⁸ Ila umwambira: ‘Tengeza cakurya niryе. Vala mavazi-yo, uniudumu niryе, ninywere maji. Ikisa, nowe urye, unywe maji.’ Sinovyoye? ⁹ Atakunshukuru ntumisi-yo kwa kuwa katenda vyaatumiwe? ¹⁰ Nomwe novyo, mukisa kutenda piya vyamutumiwe, mwambe: ‘Ofwe tiwa watumisi satijuzi kusifiwa. Titimiza kutenda vitibidire tu basi.’ ”

Insa awaponesa wacamagundula kumi

¹¹ Insa, paakuka Yerusalemu, akipita kati-kati ya Samariya na Galileya. ¹² Pengire kaya mója, wanu kumi walwere magundula wakimukira, wámwimira, baidi aba. Wakikuwa wakamba: ¹³ “Insa, mwanlimu, tiwonere utungu!” ¹⁴ Insa akiwanang'aniza, akamba: “Ukani, mukarolote ka walongozi wa dini.” Ewo nakulawa wakuka, wakiponesiwa. We!

¹⁵ Mmoja kati ya noware, paawonire kuwa kaponesiwa, akiludira ka Insa nokure, kuno akinsifu Mwenyezimungu na shauti ulu-ulu.

¹⁶ Akingwirira Insa mmaulu, akinshukuru. Ona, noyo ákiwa nSamariya. ¹⁷ Basi Insa akinjibu: “Omi siwaswafire wanu kumi? Sambi, kenda wandepi? ¹⁸ Mbena awawoneka-pa wakiludi waje wampe Mwenyezimungu utukufu wake? Ila awoneka noyu myeni-yu tu basi!” ¹⁹ Na Insa akimwambira mwananlume ire: “Lamuka, uke vyako. Kwamini kwako kukuvusha.”

*Kuja ka ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 24:23-28, 37-41*

²⁰ Mafarizeu wamojawapo wandairi Insa: “Ufalume wa Mwenyezimungu ukuja kufika rini?”

Insa akiwajibu: “Ufalume wa Mwenyezimungu auja na alama yakuwoneka. ²¹ Wala amwamba: ‘Ndiwu-pa’ wala ‘Ndi ure pare’ kamana ufalume wa Mwenyezimungu uwa kati yenu.”

²² Ikisa, akiwambira wanafunzi wake javi: “Ukuja kufika wakati wamuja kusakula kuwona suku mojawapo ya Binadamu wa Binguni, fala amuwona. ²³ Wakuja kukwambirani javi: ‘Mmone-yu-pa!’ au ‘Mmone ire pare!’ Fala musilawire panja wala musiwafulate. ²⁴ Konta kamba kumensa vyakumesanga julu, kukimwarika upande moja mpaka mwengine, ndi vyaari Binadamu kwa suku yake. ²⁵ Fala kwanza, ilazimu iye atabike vinu vingi, na akatarawe na wanu wa eci kizazi-ci. ²⁶ Kamba vyavikunire suku za Nnu ndi vyavija kuwa novyo suku za Binadamu wa Binguni. ²⁷ Wanu wakirya, wakinywa, wakilomba na wakilombiwa, mpaka suku yengire Nnu nsafina, akija mwanalukaya

akiwapoteza piya.* ²⁸ Kwa namuna mmoja novyo kamba vyavikunire suku za Loti: wakirya na wakinywa, wakiuza na wakiuzanya, wakivyala na wakijenga, ²⁹ fala suku yaalawire Loti Sodomā, moto na unga vikisuka julū kamba nvula, vikiwapoteza wanu piya. ³⁰ Kwa namuna mmoja noyo ndi vyavija kuwa suku Binadamu wa Binguni yaaja kufafanuriwa.† ³¹ Noyo suku-yo, ája kuwa papala, asisuke kwingira nnyumba mwake kulavya vinu vyake. Na ája kuwa masamba, aaja kuwayi kuludira ukaya. ³² Kumbukirani cinkunire muka wa Loti‡. ³³ Munu asaka kusunga mainsha ake, mwinsho apoteza. Fala munu apoteza mainsha ake§, ásunga ukomu wake-wo. ³⁴ Nukwambirani kuwa noyo suku-yo usiku, wakuwapo wawiri wakulala kinanda kimoja, mmoja atwariwa, mwengine akwasiwa. ³⁵ Wakuwapo wanawaka wawiri wakusaya pamoja ufu, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.” ³⁶ * ³⁷ Basi wanafunzi ware wakindairi: “Mwenye, víkuna ndepi?”

---

* **17:27** Paasaka kuja Binadamu, Insa, wanu-wo novyo wakuja kufazaikira mainsha awo a daima, bila kummwaza Mwenyezimungu. Newo novyo wakuja kupoteziwa, sairi nkati ya mwanalukaya fala nkati ya hukumu ya Mwenyezimungu. † **17:30** Wanu awaja kuwa tayari paaja kuludi Binadamu. Ewo wazidi kutenda vitendo vyawo vya kila suku, bila kummwaza iye, mpaka wafafanuririwe caari iye. ‡ **17:32** Iye nakusaka kuludi, nakunang'aniza nyuma, kataduka kuwa ribwi ra munyu! Ona Mwanzo 19:26. § **17:33** “Apoteza mainsha ake” kwa kifulata nafsi ya Mwenyezimungu. * **17:36** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Wakuwapo wanawalume wawiri mmasamba, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.]

Iye akiwajibu: “Mahala pauwa mwiri wakufwa, nopo ndi pawajumana marembo.†”

18

Faida ya kutenda duwa daima

¹ Suku moja Insa kawambira wanafunzi wake kinyume kimoja cakuwa daima wájuzi watende duwa daima, wasisokeziwe. ² Iye akamba: “Kaya mmoja ákiwapo mwenyé kulamula. Iye aakopesiwa na Mwenyezimungu wala aakimwinshimu munu asaka kuwa onse. ³ Noyo kaya-yo, ákikalanga mwanamuka nankweli. Iye ákukanga ka mwenyé kulamula ire, akimwambira: ‘Nipe shariya yakunisaidiya na aduwi wangu.’ ⁴ Upita muda, mwenyé kulamula ire akikatala. Fala mwinshoni, akisowera kimoyomoyo, akamba: ‘Ingawa simopa Mwenyezimungu wala simwinshimu munu, ⁵ fala, kwa kuwa nankweli-yu asinipe kazi daima-zi, basi nukumpa shariya yake ipate asije kunisokeza.’ ” ⁶ Mwenye akamba: “Sikirizani vyaasemire ire mwenyé kulamula saari kamilifu ire. ⁷ Novyo, Mwenyezimungu aawalamula kwa shariya wawatondore iye, wenye kunlalamikira iye usiku na nsana? Atakukawa kuwasaidiya? ⁸ Nukwambirani kuwa iye awapatisa shariya yawo upesi-upesi! Novyo-sivyo, paasaka kuludi Binadamu wa Binguni, itakuwa awasingana mulumwengu-mu wanu wakumwamini iye?”

Faida ya kulebela duwa ukirinyenyekeya

---

† **17:37** Mana ake: Pakuludi Binadamu, piya wanu wámmona na wakwijiwa.

⁹ Ikisa tena Insa akiwasowerera kwa kinyume, akiwambira wamojawapo wakiritula kuwa wanu wa shariya, wakiwakejeli wenziwawo. Iye akamba javi: ¹⁰ “Wanawalume wawiri woka nNyumba Takatifu kunlebela Mwenyezimungu. Mmoja ákiwa Nfarizeu, mwengine ákiripisanga nsoko. ¹¹ Nfarizeu ire emire yeka, akilebela, akaamba javi: ‘Yarabi Mwenyezimungu! Nukushukuru kuwa omi siri mmadambi kamba vyawari wanu wengine: wanyang'anyi, wakosi shariya na wazinzi, wala kamba cakúripisa nsoko ire. ¹² Nifunga mara mbiri kila sumana, na nilavya fungu rakumi kwa piya faida zangu.’ ¹³ Fala cakúripisa nsoko ire kemira baidi, anta maso aakikidiri kufungula kunang'aniza julu. Ila ákiribiya pakifuwa kuno akamba: ‘Yarabi Mwenyezimungu, niwonere utungu, omi niwa mmadambi!’ ” ¹⁴ Insa akimariza akamba: “Nukwambirani kuwa eyu mwananlume-yu kaludira kwake kakikishiwa mbere ya Mwenyezimungu, mwengine ire aakikishiwe. Kamana kila mwenyé kurikweza mwananyewe akwisusiwa, ila arisúsa mwananyewe akweziwa.”

*Insa awapokerera wenye kurinyenyekeya
Matwaya 19:13-15; Maruku 10:13-16*

¹⁵ Bandi ya vire, wanu wamojawapo wakija nawo wana watoto ka Insa ipate awakumbure na nkono wake awajanliye. Wanafunzi wake pawawawonire, wakikola kuwasutumu. ¹⁶ Fala Insa akiweta kuno akiwambira: “Waseni wasimana-wo waje kwangu omi! Musiwakataze! Ufalume wa Mwenyezimungu, wanu kamba

ewo ndi wawo. ¹⁷ Nukwambirani kweli kuwa saapokerera ufalume wa Mwenyezimungu kwa namuna ya kisimana visaka kuwa vyonse aashubutu kwingira.”

Insa aawapokerera wanu wakupenda mali pakulu koliko iye

Matwaya 19:16-30; Maruku 10:17-31

¹⁸ Nkulungwa mmoja akindairi Insa javi: “Mwanlimu mwema, nitende kinani ipate niriti mainsha a milele?” ¹⁹ Insa akimwambira: “Kunita mwema sababuni? Aapo mwema, ila Mwenyezimungu tu basi! ²⁰ Uwe ukwijiwa ámuri-zi: ‘Usizinge, usiulaye, usiwe, usiseme ushahidi wa ulongo, uwenshimu wawayo na mamayo.’ ” ²¹ Iye akamba: “Ezi ámuri-zi piya ndi zanifulata tangu niri nnemba.” ²² Nakusikira javire, Insa akimwambira: “Ila cukubakira kinu kimoja tu basi. Kauzanye piya vyauri nawo, nzuruku-wo uwatongere masikini. Kwa javyo, uriturira mali mbinguni. Ikisa uje unifulate.” ²³ Fala mwananlume ire paasikire vyaajibiwe vire, akiwuzunika pakulu konta ákiwa tajiri nkulu.

²⁴ Noparepare Insa, nakummona mwananlume ire javire, akamba: “Virigariga wenye mali kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. ²⁵ Ndi kweli, raisi ngamiya kupenya kipenyo ca singano koliko tajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.” ²⁶ Wanu wakisikira ware, wakindairi Insa: “Kwa javyo, avushiwa ndi

wepi?*" 27 Fala iye akijibu: “Vinu savikidirika na wanu, akidiri ndi Mwenyezimungu.”

28 Peduru akimwambira Insa: “Ona, ofwe tasa nyumba zetu tukufulata uwe.” 29 Iye akiwambira: “Nukwambirani kweli, hapana munu wakwasa nyumba yake, nkawake, wanduze, wawaze, au wanawe kwa ajili ya ufalume wa Mwenyezimungu, 30 saapokerera maripo mara nyingi zawenye mulumwengu nomu. Novyo, bandi yakufwa, apata mainsha a milele.”

Insa asowera tena kuhusu kufwa kwake na kufufuka kwake

Matwaya 20:17-19; Maruku 10:32-34

31 Insa akiwatwala wanafunzi kumi na wawiri ware, akiwambira javi: “Sikirizani! Tankuka Yerusalemu, koóka kutimiziwa piya mambo awandike minabii kuhusu Binadamu wa Binguni. 32 Kamana iye akuka kuperekiwa mmakono mwa Sawari-Mayahudi†, ashupiwa, atukaniwa, na asuniriwa mata. 33 Nakwisa kuncapa, wamulaya, fala suku ya tatu, iye afufuka.” 34 Evi vinu-vi ewo awereriwe anta aba. Vyaawambire vire wafisiwa, awakereriwa vyaakisowera vire.

Insa amponesa munu mmoja kipofu wakurinyenyekeya

Matwaya 20:29-34; Maruku 10:46-52

---

* **18:26** Ewo wakiwaza javire konta Mayahudi wakidaniza kuwa matajiri ndi wanu wenye kujanliwa na Mwenyezimungu. Basi, ikiwa ewo awakidiri kuvushiwa, wengine-wo wapata mwaja nafasi ya kuvushiwa? † **18:32** Kigeregu: “mataifa”.

³⁵ Insa, paákifika karibu ya Yeriko, ákiwapo munu mmoja kipofu kekala nanyenje ya njira, akilebela zimola. ³⁶ Kipofu ire, paawasikire wanu wengi wakipita, akiwadairi: “Kinu-ci kinani?” ³⁷ Wakimwambira: “Insa wa Nazareti ndi ári kupita.” ³⁸ Ndimana kipofu ire akanza kukuwa: “Insa, ujukulu wa Daudi, nitendere huruma!” ³⁹ Walongorere ware wakinsutumu, wakimwambira anyamare. Fala iye kila mara akizidi kukuwa: “Mwana wa Daudi, nitendere huruma!” ⁴⁰ Insa akimira, akitumiza waje nawo munu ire. Paajire karibu, Insa akindairi: ⁴¹ “Usaka nukutende mwaja?”

Iye akijibu: “Mwenye, nisaka niludire kuwona.” ⁴² Insa akamba: “Ludira kuwona! Kwamini kwako kukuvusha.” ⁴³ Kwa mpunde noure, iye akanza kuwona, akinfulata Insa kuno akintukuza Mwenyezimungu. Na piya wanu pawammonire, wakinsifu Mwenyezimungu.

19

Insa ampokerera mmadambi wakwitiwa Zakeu

¹ Insa kengira Yeriko, akipita akenenda. ² Ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Zakeu, ákiwa nkulungwa wa warípisi nsoko, iye ákiwa tajiri. ³ Iye ákisakula ammone Insa na amwijiwe namuna zake. Fala aakikidiri konta wanu wákiwa wengi, na iye ákiwa mwipi pakulu. ⁴ Kwa javyo, akituwa mbere, akikwera mmuti ammone sana, kamana Insa ákiwa tayari kupita noire njira ire.

⁵ Insa, paafikire nopare mahala pare, akinang'aniza julu, akimwambira javi: “Zakeu, isuka upesi! Rero nijuzi nifikire nnyumba

mwako.” ⁶ Ndimana akisuka upesi-upesi, akimpokerera Insa nnyumba mwake kwa sherehe pakulu sana. ⁷ Junudi ya wanu ware pawawonire javire, piya wakiduguda, wakamba: “Iye kengira mwa mmadambi mure ndi mwafikire!” ⁸ Zakeu akimira, akimwambira Mwenye: “Ona, Mwenye, nilavya nusu ya mali angu, niwapa masikini. Ikiwa kawapo waninnyáng'anye kinu, ninludisira mara nne.” ⁹ Insa akimwambira javi: “Rero eyi nyumba-yi kufika kuvuka kwa sababu eyu novyo ujukulu wa Iburahima*.” ¹⁰ Kamana Binadamu wa Binguni kaja kunsakula na kunvusha ire asike.”

*Mukipewa kinu tumirani sana-sana
Matwaya 25:14-30*

¹¹ Junudi ya wanu ware pawasikire evi, Insa akizidi kuwambira kinyume cengine konta ákiwa karibu kufika Yerusalemu, na kwa kuwa wakidaniza kuwa ufalume wa Mwenyezimungu ulawirira kwa mpunde noure. ¹² Basi, iye akamba: “Ákiwapo mwananlume mmoja bora pakulu. Iye kasafiri akuka inti nyengine ya baidi. Koka akatawaziwe kuwa nfalume wa inti yake, ikisa aludi.” ¹³ Kábula ya kulawa, kaweta wakazi wake kumi, kila mmoja akingabizi jarajara moja ya faida pakulu†, akiwambira: ‘Curuzirani nzuruku-wu mpaka omi niludi.’ ¹⁴ Fala wanu wa muinti mwake wakimwina. Ndimana, wakiwatuma wanu nyuma yake

---

* **19:9** Konta ankubali Mwenyezimungu kamba vyaankubarire Iburahima. † **19:13** Kadiri ya jarajara moja íkiwa nshahara wa mwezi mitatu.

wakaseme javi: ‘Eyo mwananlume-yo atinsaka kutitawala.’ ¹⁵ Pesire kutawaziwa kuwa nfalume wa inti ire, akiludi. Akitumiza kuweta wákazi noware waâwasire nzuruku ware, ipate ejiwe faida yaapatire kila mmoja, kwa biyashara yawakitenda. ¹⁶ Akifika mukazi wakwanza ire, akamba: ‘Mwenye, omi nipatira faida mara kumi kwa nzuruku wamunipere.’ ¹⁷ Nfalume ire akamba: ‘Vyema pakulu sana! Kuwa amiri mwaminifu! Tangu pauwere mwaminifu wa kinu kitoto, ukuja kupata mamulaka julu ya makaya kumi.’ ¹⁸ Ikisa akija amiri wapiri ire, akamba: ‘Mwenye, kwa nzuruku wenu ure, omi nipatira faida mara ntanu.’ ¹⁹ Nfalume ire akimwambira novyo: ‘Uwe ukuja kupata mamulaka julu ya makaya matanu.’ ²⁰ Akija novyo mwengine, akamba: ‘Mwenye, nzuruku wenu ndiwu, nifindika munguwo nikitula, ²¹ konta nikopa. Uwe kuwa munu mmoja ngumu, ulavya faida ya kazi sautendire, uvuna vinu saurimire.’ ²² Nfalume ire akijibu: ‘Uwe kuwa mukazi mbaya! Nukulamula julu ya usowezi wako mwanyewe. Uwe ukwijiwa kuwa omi niwa ngumu, nilavya faida ya kazi sanitendire, nivuna vinu sanirimire?’ ²³ Sambu mbena nzuruku wangu-wo auturire mbanku mojawapo? Omi pakuludi nanga nisingana nzuruku wangu pamoja na faida yake.’ ²⁴ Ikisa nfalume ire akiwambira wenziwe wákiwa karibu ware, akamba: ‘Mpokereni nzuruku eyu mukazi-yu, mumpe apatíre faida mara kumi ire.’ ²⁵ Ewo wakimwambira: ‘Mwenye, iye kanawo futi jarajara kumi!’ ²⁶ Nfalume ire akiwajibu: ‘Nukwambirani kuwa mwenyé kuwa nawo

apewa pakulu, fala saana, caari nawo noco anyang'anyiwa. ²⁷ Sambu, maaduwi sawakisaka kuwa omi nitawaziwe nfalume ware, njoni nawo kuno, muwolaye mbere yangu! ”

Insa akwingira Yerusalemu

Matwaya 21:1-11; Maruku 11:1-11; Yahaya 12:12-19

²⁸ Insa pesire kwamba evi vinu-vi, akilongorera akuka Yerusalemu. ²⁹ Paafikire karibu ya makaya a Betifage na Betaniya, karibu ya mwango wa Mizaituni, Insa akiwatuma wanafunzi wawiri, ³⁰ akiwambira javi: “Ukani kaya íri mbere ire. Mukifika, musingana buru kafungiriwa, iye tangu aanamba kupandiwa na munu mmojawapo. Nfungureni, muje naye kuno. ³¹ Ikiwa munu kakudairini kuwa: ‘Munfungurirani?’, mwambireni javi: ‘Mwenye ndi ári kunsakula.’ ” ³² Basi, watumíwe ware nakuka, wasingana kamba vyaâwambire novire. ³³ Nakunfungula buru ire, wanyewe wakiwadairi: “Mbená mankungula buru-yo?” ³⁴ Ewo wakijibu: “Mwenye Insa ndi ári kunsakula.” ³⁵ Ikisa, wakinlongoza mpaka ka Insa, wakitandika nguwo zawo julú ya buru ire wakimpandisa Insa. ³⁶ Ikisa munjira mwakipita Insa, wanu ware wakitandika nguwo zawo.† ³⁷ Pawafikire karibu ya Yerusalemu, mahala pakwisukira Mwango wa Mizaituni, wanu piya wa kundi ra wanafunzi watenda radi, wakintukuza Mwenyezimungu kwa

---

† 19:36 Eyi ndi namuna yakumpokerera nfalume.

shauti ulu-ulu kwa piya vitendo vya uwezo vyawakiwona. § 38 Ewo wakamba:

“Heri nfalume ári kuja kwa zina ra Mola!
Mbinguni iwepo salama,
na julu pakulu uwe-po utukufu!”

³⁹ Mafarizeu wamojawapo wákiwa kati ya junudi ya wanu ware, wamwambira javi: “Mwanlimu, wadume wanafunzi wako-wo!” ⁴⁰ Iye akijibu: “Onani, ewa wakinyamala, mawe akwanza kutamba!”

⁴¹ Pawakiwa karibu yakufika, nakuwona kaya ya Yerusalemu, Insa akanza kurira, ⁴² akamba: “Ha! Yerusalemu! Vikinajibu rero wijiwe vinu vija na usalama! Ila sambipa kufisiwa mmaso mwako usiwone!” ⁴³ Kamana zikuja kukufikira suku maaduwi wako wakujengera ngulu zakukushambuliya, wakuzunguriza, wakukinya kila upande, ⁴⁴ wapita wakugwisira pansi pamoja na wanawo wari nkati yako. Ewo awasa riwe anta rimoja kubaki julu ya riwe renziwe, konta aumanyire wakati wajire Mwenyezimungu kukuvusha.*”

Insa aswafi Nyumba Takatifu

Matwaya 21:12-17; Maruku 11:15-19

⁴⁵ Insa kengira Nyumba Takatifu, akanza kuwatuwisa wacuruzi, ⁴⁶ akiwambira javi:

---

§ 19:37 Ewo wakidiri kuwona kaya ya Yerusalemu, na wakiwaza kuwa Insa pengire Yerusalemu, ukwanza ufalume wake. Ndi ntamana wakitenda sherehe pakulu. * 19:44 Mana ake: Ewo awampokerere Almasihi aperekiwe na Mwenyezimungu kuja kuwavusha.

“Yandikiwa javi: ‘Nyumba yangu-yo ikuja kuwa nyumba ya duwa.’ Fala umwe nyumba-yi mutenda kuwa jonga ra wevi†.”

⁴⁷ Insa daima-zi akifundanga nNyumba Takatifu mure. Wakulungwa wa dini, wanlimu wa shariya, pamoja na wakulungwa wa nkaya mure, wakisakula namuna yakumpoteza Insa. ⁴⁸ Fala awakiwonerera namuna, konta wanu piya watingemana pakulu kunsikiriza.

20

Mamulaka a Insa adairiwa Matwaya 21:23-27; Maruku 11:27-33

¹ Suku moja, Insa paakiwafunda wanu na paakereza Habari Ngema nNyumba Takatifu, wakilawirira nomo wakulungwa wa dini, wanlimu wa shariya, pamoja na walongozi, ² wakimwambira, wakamba: “Tambire, uwe evi vinu-vi kwankutenda na mamulaka a nani? Eya mamulaka-ya akupere nani?” ³ Insa akiwajibu, akamba: “Sambi, nomi novyo nukudairini kinu. Nambireni: ⁴ Yahaya paakiwoza wanu, akitenda javyo kwa mamulaka a Mwenyezimungu au a wanadamu?” ⁵ Ewo wakingira kukaidiyana, wakamba: “Tikinjibu kuwa ‘a Mwenyezimungu’, iye atidairi: ‘Umwe kutowa kunkubali Yahaya sababuni?’ ⁶ Fala, tikamba kuwa ‘a wanadamu’, wanu piya watipanja na mawe, konta wakikubali kuwa Yahaya nabii wakweli.” ⁷ Basi, mwinshoni wakinjibu javi: “Atijiwa.” ⁸ Insa akijibu:

---

† 19:46 Ona Izaya 56:7; Yereimiya 7:11. Ndi kweli kuwa Mwenyezimungu akisaka Nyumba Takatifu pawe mahala pakutenda duwa kabila piya.

“Basi, nomi novyo sukwambirani mwananyewe mamulaka anitendesha evi vinu-vi.”

Kinyume ca warimi wabaya

Matwaya 21:33-46; Maruku 12:1-12

⁹ Sambu, Insa akanza kuwasowerera wanu eci kinyume-ci javi: “Mwananlume mmoja kavyala muti wake wakupa uva, akitula rani na warimi wamojawapo, ikisa akisafiri suku nyingi zawenye. ¹⁰ Paufikire wakati wa kutokota uva, iye kantuma ntumisi ka warimi kure ipate wakampe fungu ra mwenye wake ire. Fala warimi ware wakimwibiya, wakinludisa makono-waka. ¹¹ Ikisa, mwananyewe masamba ire akintuma ntumisi mwengine, neye novyo wakimwibiya, wakimwanziri, wakinludisa makono-waka. ¹² Mwananyewe masamba ire akintuma ntumisi watatu, fala warimi ware neyo novyo wakinlumiza, wakintuwisa.

¹³ Basi, mwananyewe masamba ire akisowera ki-moyomoyo akamba: ‘Sambu, nisaka kutendaja? Hã, nijiwa! Nimpereka mwanangu wanimpenda pakulu. Dalili wakuka kumwinshimu!’ ¹⁴ Fala warimi ware pawammonire mwana ire, wak-isowera watupu-watupu: ‘Epa kankuja mwenyẽ haki yakuriti masamba-ya! Tukeni timulaye, irati-yo iwe yetu ofwe!’ ¹⁵ Basi, wakinlavira panja ya masamba are, wakimulaya.”

Ikisa Insa akiwadairi: “Mwenyẽ masamba ire warimi ware awatendaja? ¹⁶ Iye akuja, awapoteza warimi-wo, na masamba-yo awemisira wanu wengine.”

Wanu ware pawasikire javire, wamba: “Visikune javyo!*” 17 Fala iye kawanang'aniza wanu ware rungu-rungu, ikisa kawadairi javi: “Sambi eya Mandiko-ya javi:

‘Riwe rawakatare wajengi ndi rilawirire kuwa riwe maalumu’, mana ake kinani?†”

18 Insa akizidi kusowera:

“Agwirira onse eri riwe-ri akuwa kipande-kipande. Warisaka kungwirira eri riwe-ri, asaika-saikanga atenda ufu.‡”

*Insa awajibu na wijiwifu maadwi wake
Matwaya 22:15-22; Maruku 12:13-17*

19 Wanlimu wa shariya na wakulungwa wa dini pawasikire kinyume cire, wakisaka wanfungwe Insa kwa mpunde noure, konta wejiwa kuwa Insa kankuwasutumu ewo-po§, fala wakiwopa wanu ware.

20 Kwa javyo, wanlimu wa shariya na wakulungwa wa dini wakintunza Insa sana-sana. Ewo wawapereka wapererezi wamojawapo wakiritula kuwa wanu wakweli. Wakisakula wammonerere kamba iye asowera kinu

---

* **20:16** Wanu wakereriwa mana ake kinyume cire: kuwa Mwenyezimungu awapokera Mayahudi ufalume wawo, na kuwapa wanu Sawari Mayahudi. Newo novyo awakubarire kuwa wakintenda caputu Mwana wampereke Mwenyezimungu.
† **20:17** Riwe-ro rikolota kuwa ndi Insa. ‡ **20:18** Mana ake: Riwe-ro rikolota kuwa ndi Insa. Wanu wankatala Insa wapoteya.
§ **20:19** Nkati ya usowezi wa kinyume ure ikuwa ewo ndi warimi.

cakunkoresa ipate wampereke ka guvinadoru, mwenyé uwezo na mamulaka. ²¹ Ndimana wakindairi, wakamba: “Mwanlimu, tukwijiwa kuwa piya vyausowera na vyaufunda vyakweli, wala aulamula kwa kunang'aniza munu caari, ila kwankufunda kamili njira ya Mwenyezimungu. ²² Sambu, tambire kinu kimoja: Ofwe tijuzi au atijuzi kunripa nsoko Kaisari*?” ²³ Fala Insa nakwijiwa ujanja wawo ure, akiwambira: ²⁴ “Nolotereni jarajara moja. Ewu uso-wu na eya mandiko-ya vyanani?”

Ewo wakijibu: “Vya Kaisari.” ²⁵ Iye akiwambira: “Basi, vinu vya Kaisari, mpeni Kaisari. Vinu vya Mwenyezimungu, mpeni Mwenyezimungu.” ²⁶ Kweli, awapatire mbere ya wanu kunkoresa Insa na majibu ake. Kwasa javyo, washanga na majibu ake are, wakinyamala vii.

Kulomba bandi ya wafwi kufufuka

Matwaya 22:23-33; Maruku 12:18-27

²⁷ Ikisa, wakinfika karibu Masaduseu wamojawapo, ware wakatála kuwa kuwapo kufufuka ka wafwi. ²⁸ Ewo wakindairi Insa javi: “Mwanlimu, Musa katandikira eya mandiko-ya javi: ikiwa munu kafwa, kamwasa nkawake saapongore naye wana, nduye marehemu ajuzi amwingire manyumba nankweli ire, filihali apongola naye rilunga rikolo. ²⁹ Sambu, wákiwapo wana saba wawa mmoja na mama mmoja. Ntanzu kalomba, kafwa saapongore naye mwana.

---

* **20:22** Ware Mayahudi avikiwajibu kunripa nsoko nfalume nkulu wa waRoma. Iye akitukuziwa kamba nlungu na waRoma, kinu-ci ka Mayahudi kufuru.

³⁰ Nduye wapiri, ³¹ na watatu, neyo novyo wantwala muka ire, wanlomba awapongore naye mwana. Wo-saba ware piya wanlomba awapongore naye wana, wafwa. ³² Mwinshoni, mwanamuka ire neye novyo akifwa. ³³ Basi, suku ya kufufuka, mwanamuka ire akuja kuwa muka wa nani? Kamana wo-saba ware wanlomba muka mmoja noire!”

³⁴ Insa akiwajibu: “Duniya-yi wanu walomba na walombiwa. ³⁵ Fala waturiwe ubora kupata enzi zisaka kuja pawaja kufufuka ka wafwi, ewo awaja kulomba wala kulombiwa. ³⁶ Kweli, awaja kufwa tena, konta wakuja kuwa kamba malaika. Ewo wana wa Mwenyezimungu kamana wafufuriwa ka wafwi. ³⁷ Kuhusu mwaha wa kuwa wafwi wakuja kufufuriwa, anta na Musa† wawenye kakikisha novyo paasowere kuhusu muti ukikorera. Iye kamwita Mola zina ra ‘Nlungu wa Ibrahim, wa Izaki, na wa Yankubu.’‡ ³⁸ Basi, iye siyo Nlungu wa wafwi, ila Nlungu wa wanu wari hai. Kwake iye, wanu piya wawa hai.” ³⁹ Ikisa wanlimu wengine wa shariya wakimwambira Insa: “Mwanlimu, kusowera sana!” ⁴⁰ Bandi ya evi, awerepo munu wakurimba moyo kundairi Insa kinu.

*Almasihi ndi bora pakulu
Matwaya 22:41-46; Maruku 12:35-37*

† 20:37 Kati ya Masaduseu, Musa ákiwa nabii bora pakulu.

‡ 20:37 Mbere ya Mwenyezimungu, Ibrahim, na Izaki pamoja na Yankubu wangari hai, konta roho zawo hai. Na suku ya Kiyama, Mwenyezimungu akuka kujumulanisa roho na mwiri mupya.

⁴¹ Ikisa Insa akiwadairi: “Wanu wakwamba mwaja kuwa Almasihi ujukulu wa Daudi?

⁴² Kamana Daudi mwaneyewe ndi ambire nkitabu ca Zaburi§:

‘Mola kamwambira Mwenye wangu*:

Ikala nkono nriro wangu†

⁴³ mpaka niwature maaduwi wako

wawe sini kamba gogo rakwirika maułu ako.’

⁴⁴ Ona, ikiwa Daudi Almasihi kamwita ‘Mwenye’, namunani vyaawa upande wa ujukulu wake?‡”

*Insa akumbusa kuhusu wanlimu wa shariya
Matwaya 23:1-36; Maruku 12:38-40*

⁴⁵ Wanu piya pawakinsikiriza, Insa akisowera na wanafunzi wake, akiwambira javi: ⁴⁶ “More-more na wanlimu wa shariya! Kuwajibu kupita wakenenda wavarire sana-sana na kukomaziwa kwa inshima mmaluwanja. Watondola kwikala mahala mwa swifa nsinagoga na mmajambo.

⁴⁷ Fala wawewiranga manankweli vinu vyawo, na watendanga siyasa yakulebela duwa zakurepa. Basi, ewo wakuja kuhukumiwa pakulu futi!”

---

§ **20:42** Ona Zaburi 110:1. * **20:42** “Mwenye wangu” Almasihi. † **20:42** “Nkono nriro” mahala paswifa. ‡ **20:44** Insa akamba kuwa Almasihi ákiwa ujukulu wa Daudi, fala sijavyo basi. Nfalume Daudi mwaneyewe Almasihi kamwita ‘Mwenye’, ndimana Almasihi ndi bora pakulu koliko nfalume mmojawapo wa duniya-yi. Kusema kweli, Almasihi ndi Mwenyezimungu wawenye.

21

Insa asowera kuhusu kulavya swadaka Maruku 12:41-44

¹ Insa paakiwa nNyumba Takatifu, akiwatunza matajiri wakasa nzuruku nkashoti ya swadaka. ² Ikisa akimmona nankweli mmoja masikini pakulu, akitaya jarajara mbiri za nzuruku aba. ³ Basi, Insa akamba: “Nukwambirani kweli kuwa eyu nankweli masikini-yu kataya nzuruku mwingi koliko piya wanu wengine-wo. ⁴ Konta ewo na utajiri wawo mwingi wataya cawaremire nawo, fala iye na usikini wake kataya piya caawere nawo kati ya mainsha ake.”

Insa asowera kuhusu suku zambere

Insa asowera kuhusu kudanguriwa Nyumba Takatifu

Matwaya 24:1-14; Maruku 13:1-13

⁵ Wanu wengine, pawakisifu Nyumba Takatifu kuhusu namuna vyaisitawiziwe na mawe meema-meema pamoja na mapambo a kutuziriwa, Insa akamba javi: ⁶ “Evi vinu-vi vyamuwona-vi, ikuja kufika suku yakudanguriwa nfululu. Arija kubaki anta riwe rimoja julu ya riwe renziwe.” ⁷ Ewo wakindairi Insa javi: “Mwanlimu, vinu-vyo vikuja kukuna rini? Alamani isaka kuwoneka kábula ya kukuna novyo vinu-vyo?” ⁸ Iye akijibu: “More-more, asukuteseni munu! Kamana wakuja kulawirira wengi wawenye, waja kwa zina rangu, wakamba: ‘Omi ndi Almasihi’ na ‘Wakati ufika!’ Musiwafulate! ⁹ Na pamusikira kuhusu vita na

mapinduzi, musope! Evyo siti vyanze kukuna, fala Kiyama acifika kwa mpunde nowo.”

Insa asowera kuhusu tabu isaka kuja

¹⁰ Ikisa akiwambira: “Taifa itenda vita na taifa nyenziwe na ufalume utenderana vita na ufalume mwenziwe. ¹¹ Vikuja kulawirira vitikansi vikulu muardhi, na balayi na njala mahala mumojiwapo. Mukuja kuwona vinu vyakofya, na juluko alama ulu-ulu za matajabisa. ¹² Fala kábula ya piya-vi, mukuja kufungiwa na kulumbatiwa. Mukuja kuperekiwa mmasinagoga kulamuriwa, na kwefyeriwa nkalaboshu. Mukuja kuvutiwa mbere ya mafalume na maguvirinadoru, kwa sababu ya zina rangu. ¹³ Eyo ndi isaka kuwa nafasi yenu yakulavya ushahidi kuhusu omi. ¹⁴ Basi, musifazaike na namuna vya musaka kurikotola, ¹⁵ kamana omi mwaneyewe nukuja kukupani usemi wa wijiwifu, wakuwa anta aduwi wenu mmoja aaja kukidiri kukukayidini. ¹⁶ Umwe mukuja kupoteziwa anta julu ya wawa zenu, wanduzenu, jamaa wengine-po, na marafiki zenu. Na wanu wamojawapo kati yenu, ewo wakuja kuwolaya. ¹⁷ Wanu piya wakuja kukwinani kwa sababu ya zina rangu. ¹⁸ Fala anta nywiri mmoja nviswa vyenu aipoteya. ¹⁹ Basi, kwa sababu ya kuvumirira kwenu, roho zenu zívushiwa.”

Insa asowera kuhusu kulamuriwa ka Yerusalemu

Matwaya 24:15-21; Maruku 13:14-19

²⁰ “Fala pamusaka kuwona Yerusalemu izunguriziwe na masurudadu, mwijiwe

kuwa ufika wakati wakudanguriwa kaya-yo. ²¹ Wakati-wo, wanu waja kuwa Yudeya watuwirire mmyango. waja kuwa Yerusalemu walawe, waja kuwa mmamasamba wasingire nkaya. ²² Kamana nozo suku-zo zikuja kuwa suku za hukumu, pavisaka kutimiziwa piya vibushuriwe mMandiko Matakatifu. ²³ Dambi wanawaka suku-zo waja kuwa na mimba, na wakujijisa wana wawo! Kamana zikuja kwingira balayi nyingi zawenye muinti-mo. Wanu wa Iziraeli wakuja kuhukumiwa pakulu. ²⁴ Wengi wakuja kuulaiwa na upanga, na wengine wakuja kutwariwa kukisiwa kamba wafungwa inti piya. Na Yerusalemu ikuja kutawariwa na wanu Sawari-Mayahudi*, mpaka wakati wa Sawari-Mayahudi pausaka kutimiziwa.”

Insa asowera kuhusu kuja kwake

Matwaya 24:29-35; Maruku 13:24-31

²⁵ Insa kaamba novyo: “Zikuja kuwapo alama ya juwa, ya mwezi, pamoja na za nondwa. Mulumwengu-mu, piya mataifa akuja kuuzunika, kukafilika na shauti ya kitukulu na maluwimbi akofya. ²⁶ Wanu ukuja kuwengira wofi pakulu kwa kinu cisaka kuja mulumwengu-mu, mpaka nguvu zawo ziwesa. Kamana wenye nguvu mbingu watikinyika. ²⁷ Ikisa, ewo wakuja kumona Binadamu wa Binguni akija na wingu, na uwezo na utukufu pakulu. ²⁸ Basi, wakati wazisaka kukuna ezo alama-zo, inukani, lamusani viswa vyenu, konta kuvuka kwenu kukuwa karibu!”

---

* **21:24** Kigeregu: “mataifa”.

29 Ikisa, Insa akiwambira usowezi mmoja nkinyume akamba: “Tunzani mimongo† na miti myengine. 30 Payanza kusipuka miti mukwijiwa sana-sana kuwa mirongo ya kinja iwa karibu-karibu. 31 Kwa namuna mmoja noyo, pamuja kuwona ezi alama-zi, mwijiwe kuwa ufalume wa Mwenyezimungu uwa karibu. 32 Nukwambirani kweli kuwa eci kizazi-ci acipita evi vinu-vi savikunire piya. 33 Bingu na ardhi vilainika, fala usemi wangu aushubutu kulainika.”

34 Insa akizidi kusowera: “More-moreni ipate myoyo yenu isifazaike na cakurya wala cakunywa pakulu anta kushugulika na mambo a mainsha a rero-ya. Ritengezeni sana-sana ipate noyo suku-yo isukulawirireni gáfula kamba nambo. 35 Kamana noyo suku-yo iwajira wanu piya duniya-yi. 36 Ikalani mukirinang'anizira daima. Lebelani ipate muwe nawo uwezo wa kunusurika piya vinu vija kukuna-vyo, mwimire mbere ya Binadamu wa Binguni.”

37 Suku daima-zi, Insa ákukanga kuNyumba Takatifu ákiwafunda wanu, fala rikiswa juwa, ákilawanga akuka kulala kuMwango ya Mizaituni.

38 Na kila subuu namapema, wanu piya wákijumulana nNyumba Takatifu wansikirize.

22

*Mipango wa kusakula kumulaya Insa
Matwaya 26:1-5, 14-16; Maruku 14:1-2, 10-11;
Yahaya 11:45-53*

---

† 21:29 Kigeregu: “nfigu”.

¹ Sambu, ríkiwa karibu-karibu jambo rakutafuniwa mikate saitayiwe furumento, jambo rakwitiwa Pashukwa*.

² Wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya wakisakula namuna za kumulaya Insa kisiiri-siiri konta wakiwopa wanu.

³ Wakati-wo, Ibilisi kamwingira Yuda Shikariyoti, iye ákiwa mmojawapo kati ya mawalii kumi na wawiri wa Insa.

⁴ Yuda akilawa akuka akiwonana nawo wakulungwa wa dini na minduna wa Nyumba Takatifu, akisikizana nawo namuna ya kumpereka mmakono mwawo.

⁵ Ewo wakitenda radi pakulu, wakisikizana naye wampe nzuruku.

⁶ Basi, Yuda akikubali, akanza kusakula wakati mwema wakumpereka Insa sawapo wanu wengi.

Jambo ra Pashukwa

Matwaya 26:17-25; Maruku 14:12-21; Yahaya 13:21-30

⁷ Ikifika suku ya jambo ra mikate saitayiwe furumento, ikibidi asinjiwe kondoo wa Pashukwa awe kafara.

⁸ Kwa javyo, Insa akintuma Peduru na Yahaya, akamba: “Ukani mukatengeze piya visakikana kujambo ra Pashukwa, tirye pamoja.”

⁹ Ewo wakindairi: “Usaka tikakutengezere nyumbani?”

¹⁰ Iye akiwajibu: “Onani, pamusaka kwingira Yerusalemu, munsingana mwananlume asukure ndoo ya maji. Munfulate noyo nyumba yaasaka kwingira-yo.

¹¹ Mwananyewe nyumba-yo, mumwambire javi: ‘Mwanlimu katumiza kuku-dairi javi: “Nsana wa wayeni uwa ndepi? Nisaka nitumire, nirye Jambo ra Pashukwa na wanafunzi

---

* **22:1** Ona Kulawa 12:1-20; Kumbukumbu 16:1-8.

wangu.” ’ ¹² Iye akoloterani nsana nkulu sana kugorofa-ko, na piya visakikana. Mukatengeze noko jambo retu-ro.” ¹³ Ewo nakuka, wasingana kamba vyaawambire, wakitengeza jambo ra Pashukwa nomure.

Insa akwanza Jambo ra Kumbukumbu

¹⁴ Paufikire wakati wa kurya kujambo rire, Insa akikala pameza na mawalii wake. ¹⁵ Iye akiwambira: “Vinajibu pakulu futi kurya namwe eri jambo ra Pashukwa-ri, saninatabika. ¹⁶ Konta nukwambirani kweli kuwa sirya namwe tena pajambo ra Pashukwa mpaka mana a Pashukwa akuja kutimiziwa, muufalume wa Mwenyezimungu.” ¹⁷ Ikisa Insa akitwala kikombe kimoja ca vinyu, akishukuru, akamba: “Twalani, mumerane watupu. ¹⁸ Kamana nukwambirani kweli kuwa omi sinywa vinyu tena mpaka ufike ufalume wa Mwenyezimungu.” ¹⁹ Ikisa akitwala nkate mmoja, akishukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware, akamba: “Ewu nkate-wu ndi mwiri wangu wanipereka kwa kukupendeleyani. Tendani novi kwa kunikumbukira omi.” ²⁰ Pesire kurya, akitwala kikombe ca vinyu, akamba: “Eyi vinyu-yi ndi alama ya miyadi mipya ya Mwenyezimungu, ikwakikishiwa julu ya damu yangu, itawanyike kwa faida yenu umwe.” ²¹ Na akamba tena: “Onani, pameza-pa kawapo munu mmoja asaka kunizungunuka, kunipereka ka maaduwi wangu. ²² Ndi kweli kuwa Binadamu wa Binguni ajuzi afwe konta ewo mpango wa Mwenyezimungu. Fala alaniwe mwananlume asaka kunizungunuka!” ²³ Basi, wanafunzi ware

wakanza kudairiyana watupu: “Patiri-pa nani ája kutenda kinu kamba-co?”

Munu bora pakulu muufalume wa Mwenyez-imungu

²⁴ Kukiwapo novyo kukaidiyana nkati ya wanafunzi ware kuhusu munu ári bora pakulu nkati yawo. ²⁵ Kwa javyo, Insa akiwambira: “Mafalume wa mataifa wawatawala wanu watende vyawasaka. Wari na mamulaka julu yawo viwajibu kwitiwa javi: ‘wenye fadili’.” ²⁶ Fala kati yenu, sijavyo. Ila munu nkulu kati yenu awe kamba munu ntoto, alongóza awe kamba awudúmu. ²⁷ Sambí ári bora pakulu ndi wepi? Árya pameza, au awaúdumu wenziwe? Siire árya pameza? Fala omi epa kati yenu niwa maúdumu.

²⁸ Umwe ndi muwanga pamoja nomi kwa piya kuyererwa kukinipatanga. ²⁹ Ndi nta-mana, nukugabizini ufalume kamba Baba wangu vyaanigabizi ufalume, ³⁰ ipate murye na munywe pameza yangu muufalume wangu. Na umwe mukuja kwikala viti vya ufalume, mukuja kumiliki marikolo kumi na mawiri a Iziraeli.”

*Insa ankumbusa Peduru
Matwaya 26:31-35; Maruku 14:27-31; Yahaya
13:36-38*

³¹ Mwenye Insa akizidi kusowera, akamba: “Ansumani! Ansumani! Wona, Shetwani kalebela pakulu ipate akuyerereni piya-mwe, kamba tirigu yakupepetiwa. ³² Fala omi nukulebelela duwa kuhusu uwe ipate usase kunitumaini omi. Na uwe, pausaka kuludira kwangu omi, warimbise myoyo wanduzo.”

³³ Peduru akinjibu: “Mwenye, omi niwa tayari kuka nkalaboshu au anta paiwa kufwa nawe.”

³⁴ Insa kamwambira: “Ona Peduru, rero kokoriko aawika saunikanire mara natu kuwa aunijiwa.”

Mandiko atimiziwa julu ya Insa

³⁵ Ikisa, Insa akiwadairi wanafunzi ware javi: “Panukutumireni kupita mukitangaza Habari Ngema bila poci wala nrumba wala tamango, ciwapo cukutowireni?”

Ewo wakijibu: “Acipo!” ³⁶ Ikisa akiwambira: “Fala sambu, ári na poci, arisukuze, na ári na nrumba, ndi novyo. Na saána upanga, auzanye anzu yake auze. ³⁷ Kamana ibidi vitimiziwe vibushuriwe kuhusu omi:

‘Wantenda kamba dainfu.’

Kusema kweli, piya vyaandikiwe na minabii kuhusu omi vyankutimiziwa.” ³⁸ Ewo

wakimwambira: “Ona Mwenye, epa tanawo maupanga mawiri.”

Neye akiwambira: “Atosha.”

Insa alebela duwa paMwango wa Mizaituni

Matwaya 26:36-46; Maruku 14:32-42

³⁹ Sambu, Insa akilawa, akuka kuMwango wa Mizaituni kamba vyaíkiwa tabiya yake. Wanafunzi wake, newo novyo wakifulata.

⁴⁰ Nakufika kure, Insa akiwambira: “Lebelani duwa musije kushetwaniwa.” ⁴¹ Ikisa Insa

akiwatanuka wanafunzi wake ware kitambo ca mima talatini, akikokora malundi, akilebela duwa, akamba: ⁴² “Baba, ikiwa usaka, kaneka

ya tabu-yi† initanuke. Novyo-sivyo, isiwe kamba vyanisaka omi, ila vyausaka uwe.”
⁴³ Kwa javire, akisuka laika mmoja kulawa mbinguni kumwengeza nguvu. ⁴⁴ Kwa kuwa kakafilika pakulu, iye akilebela duwa pakulu-pakulu, mpaka luvuju rake rikiwa kamba damu rikisulurira pansu. ⁴⁵ Pesire duwa, akilamuka akuka ka wanafunzi wake. Kawasingana wakilala, kwa kuwa wáuzunika. ⁴⁶ Basi, akiwambira javi: “Mbená mwankulala usingizi? Lamukani, mulebele duwa ipate musije kushetwaniwa.”

Insa afungiwa

Matwaya 26:47-56; Maruku 14:43-50; Yahaya 18:3-11

⁴⁷ Insa paakisowera, ikifika junudi ya wanu yakulongoziwa na ire wakwitiwa Yuda ire, ákiwa mwanafunzi mmoja kati ya kumi na wawiri ware. Yuda akimukira Insa ankomaze kwa namuna yawatendana munu na rafiki yake. ⁴⁸ Fala Insa akimwambira: “Yuda, utumira alama ya urafiki kunzungunuka Binadamu wa Binguni?” ⁴⁹ Wanafunzi wengine wanzungurize ware, pawawonire vikisaka kunkuna vire, wakimwambira Insa: “Mwenye, tiwashambuliye na upanga?” ⁵⁰ Kweli, mmoja wawo akinduru ntumisi mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini, akinsinja sikiro ra nkono nriri. ⁵¹ Fala Insa nakuwajibu kaamba: “Hee, musitende javyo!” Iye akinkumbula mmasikiro mwananlume ire, akimponesa. ⁵² Ikisa, Insa akiwambira

---

† 22:42 Kaneka ya nyongo ya Mwenyezimungu ndi alama ya hukumu yake. Ona Zaburi 75:8.

wakulungwa wa dini, na wakulungwa wa mapulisiya wa Nyumba Takatifu, pamoja na walongozi wokire kunfunga ware, akamba: “Mwaja? Omi niwa kisomi wakunijirira na mapanga na mipweke kunifunga sababuni?”⁵³ Daima-zi nukuwanga namwe nNyumba Takatifu fala amunifungire. Fala ewu ndi wakati wenu wamupewe, wanu wa nkisi pawári nawo mamulaka!”

Peduru ankana Insa

Matwaya 26:57-58, 69-75; Maruku 14:53-54, 66-72; Yahaya 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Ikisa, ewo wakinfunga Insa, wakintwala, wakuka naye kunyumba ya nkulu wa wakulungwa wa dini. Peduru akipita, akinfulata kitambo aba. ⁵⁵ Wakikoreza moto nluwani, wakikala kota. Na Peduru neye akikala na wanu ware. ⁵⁶ Njakazi mmoja kammona Peduru ekare pakilanga-linga pamoto pare, akinnang'aniza sana-sana, akamba: “Eyu mwananlume-yu ákiwa pamoja naye!” ⁵⁷ Fala iye akikana, akamba: “Nunu, omi iye simwijiwa!” ⁵⁸ Aupitire muda, ikisa ntumisi mwengine kammona, akamba: “Nnowe novyo ndi mmoja wawo!”

Fala Peduru akijibu: “Mwenye, omi siri!”⁵⁹ Ipita ora mmoja, ikisa akilawirira munu mwengine, akinkenekerera: “Siyo dana kuwa eyu mwananlume-yu ákiwa pamoja naye, kamana neyu novyo nGalileya!” ⁶⁰ Fala Peduru akijibu: “Uwe mwananlume-we, causowera-co, omi sijiwa anta aba javi!” Kuno akisowera, kwa mpunde noure, kokoriko akiwika. ⁶¹ Mwenye

Insa akizungunuka, akinnang'aniza Peduru. Na Peduru akikumbukira vyaâmbire Mwenye vire kuwa: “Saanawika kokoriko rero, ukuja kunikana mara natu.” ⁶² Basi Peduru akilawa nluwani mure, akanza kwibiya lukuto.

Minduna wanshupa Insa

⁶³ Sambu, minduna wamwikarire Insa ware wakanza kunshupa kuno wakimwibiya. ⁶⁴ Wakinfinika kumaso kuno wakindairi: “Kubushuru! Nseme munu ári kukwibiya!” ⁶⁵ Na wakinowera caputu vinu vingi vyawenye, vyakunkufurira.

Insa mbere ya Baraza ya Milandu

Matwaya 26:59-66; Maruku 14:55-64; Yahaya 18:19-24

⁶⁶ Subuu namapema, kundi ra walongozi wa Mayahudi wakijumulana pamoja. Wákiwepo wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya. Insa akijisiwa mbere yawo, wakamba: ⁶⁷ “Tambire, uwe ndi Almasihi?”

Fala iye akiwajibu: “Ikiwa omi nukwambirani, umwe amunamini. ⁶⁸ Na ikiwa nukudairini kinu, umwe amunijibu! ⁶⁹ Fala mwanzo wa sambu-pa, Binadamu wa Binguni akuja kwikala upande wa nkono nriri wa Mwenyezimungu, Mwenyé Uwezo.”

⁷⁰ Kwa javyo, ewo wakisowera kapamoja: “Sambu, uwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu?”

Iye akiwajibu: “Umwe ndi musema kuwa omi niwa Mwana wa Mwenyezimungu.”

⁷¹ Ikisa wakamba: “Sababuni tena kusakula ushahidi mwengine? Ofwe wanyewe tinsikira na kanywa yake!”

23

Insa mbere ya Pilatu

Matwaya 27:1-2, 11-14; Maruku 15:1-5; Yahaya 18:18, 28-38

¹ Ikisa, piya wanu wakilamuka, wakimpereka Insa ka Pilatu. ² Wakanza kunlongopera, wakamba: “Eyu mwananlume-yu tankummona kuwa kankuwazungunusa wanu wetu, na kankuwakataza wanu wasinripe nsoko Kaisari. Kaamba novyo kuwa iye Almasihi, Nfalume.” ³ Pilatu akindairi: “Uwe ndi nfalume wa Mayahudi?”

Insa akinjibu, akamba: “Uwe ndi uri kwamba.” ⁴ Ikisa Pilatu akiwambira wakulungwa wa dini na junudi ya wanu, akamba: “Siwona kosa rimojawapo ra mwananlume-yu.” ⁵ Fala ewo wakikenekezera, kwamba: “Iye kankuwashonga wanu, apite akifunda Yudeya-yi piya, mwanzo wa Galileya mpaka epa!”

Insa mbere ya Herodi

⁶ Paasikire javyo, Pilatu akiwadairi: “Ha! Noyo mwananlume-yo nGalileya?” ⁷ Ewo wakijibu: “Aye!” Pilatu, pejiwe kuwa mwenyé mamulaka ndi Herodi, akimpereka ka Herodi. Kweli, nozire suku zire, Herodi ákiwa Yerusalemu nokure. ⁸ Herodi nakummona Insa kawa radi pakulu futi, kamana zipita suku nyingi zawenye akinsakula ammone, kwa kuwa ákisikira habari zake. Iye

akirindira kuwa akuja kuwona alama yake mojawapo yaatendire. ⁹ Kwa javyo, kandairi Insa vinu vingi vyawenye, fala iye aanjibire anta kinu kimoja. ¹⁰ Wákiwapo noparepare wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya wakinlongopera Insa pakulu. ¹¹ Na Herodi novyo ákiwepo nopo na masurudadu wake wakanza kunkejeli Insa kuno wakinshupa. Wakinvaza anzu kamba ya kifalume, ikisa wakimpereka tena ka Pilatu. ¹² Noire suku ire, Herodi na Pilatu wakanza kuwa munu na rafiki yake. Pakwanza wákiwa munu na aduwi wake.

Insa alamuriwa kuulaiwa

Matwaya 27:15-26; Maruku 15:6-15; Yahaya 18:39,19:16

¹³ Ikisa, Pilatu akiwajumanisa wakulungwa wa dini na wakulungwa wengine pamoja na wanu wa nkaya mure, ¹⁴ akiwambira javi: “Umwe muja naye mwananlume-yu kwangu omi, mwankwamba kuwa kankuwashonga wanu kutenda ubishi. Omi nopapa vyamuri kunlongopera mwananlume-yu nankutunza sana-sana mbere ya wanu-mwe piya, fala onani, siri kuwonerera kosa rimojawapo. ¹⁵ Anta na Herodi, neye novyo, kamana katiludisira nokuno tena. Onani, eyu mwananlume-yu aakosire kinu cakujuzi kuhukumiwa kifo. ¹⁶ Basi nikwamuru acapiwe viboko, ikisa asiwe oke vyake.” ¹⁷ *

¹⁸ Junudi ya wanu ware piya wakanza kukuwa pakulu-pakulu kapamoja, wakamba:

---

* **23:17** Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi. [Sambi, Pilatu ikimbidi anfungure nfungwa mmoja wakati wa sherehe ya Pashukwa.]

“Eyo mwaseni novyo, tifungurireni Baraba!”
¹⁹ Baraba-yu kafungíwa kwa sababu ya vurumãi yaalavire nkaya mure, na kwa sababu ya kumulaya munu. ²⁰ Pilatu akisaka kunfungula Insa, ndimana akikola kusowera tena na wanu ware. ²¹ Fala ewo wákizidi kukuwa, wakamba: “Ngomezereeni! Ngomezereeni!” ²² Mara ya tatu Pilatu akiwadairi, akamba: “Noyu katenda kinani cakunyata? Omi simmonerere anta kosa rimojawapo rakujuzi kuhukumiwa kifo. Ndimana, nikwamuru acapiwe viboko, ikisa asiwe oke vyake.” ²³ Fala ewo wakikenekezera, wakikuwa na shauti ulu-ulu, wakilebela kuwa Insa agomezeriwe. Na shauti zawo zikishinda. ²⁴ Ndimana, Pilatu akamuru vitendiwe kamba vyawari kunlebelala novire. ²⁵ Basi, kamba ewo vyawanlebele, ire ataíwe nkalaboshu kwa sababu ya vurumãi na kuulaya ire, iye akinfungula. Akintwala Insa, akiwagabizi wanu ware watende viwajibu.

Insa agomezeriwa pansalaba

Matwaya 27:32-44; Maruku 15:21-32; Yahaya 19:17-27

²⁶ Sambu, pawanlongoze Insa, munjira wakinkola mwananlume wakwitiwa Ansumani, ákiwa nKireni†, akiláwa masamba. Ewo wakinsukuza nsalaba wa Insa mmaweya, akifulata Insa. ²⁷ Wákiwapo novyo wanu wengi wawenye wakifulata Insa, na wanawaka wakinririra na úwengira úzuni. ²⁸ Insa akizungunuka, akiwambira: “Umwe wanawaka

---

† **23:26** Kireni iwa upande wa mwani wa Afirika.

wa Yerusalemu, musiniririre omi basi. Ila riririreni umwe wanyewe pamoja na wanenu.
²⁹ Konta onani, zikuja kufika suku ewo zakuja kwamba javi:

‘Heri wanawaka sawana wana, matumbo saanamba kwimita, mawere tangu saanamba kujijisa!’

³⁰ Ikisa, wanu wakuja kulebela myango wakamba: ‘Mwango, tigwirire!’ na walebela mwala: ‘Mwala, tifise!‡’ ³¹ Kamana ikiwa watenda vinu-vi uni ziri mbisi, futi zikumiliya watendaja?§”

³² Wâtwareniwa novyo visomi wawiri wakaulaiwe pamoja na Insa. ³³ Pawafikire mahala pakwitiwa “Kongolo ra kiswa”, noparepare wakingomezera iye pamoja na visomi wawiri, mmoja upande wa nkono sonto, mwengine upande wa nkono nriri.

³⁴ Insa akamba: “Baba, waswamii kamana awejiwa cawatenda!” Na masurudadu ware wakitenda kura kwa ajili ya kwawanyirana nguwo zake.

³⁵ Junudi ya wanu ware wemira nopare wakinang’aniza. Fala wakulungwa wakanza kunshupa Insa, wakamba: “Iye kawavusha wenziwe. Basi, arivushe mwananyewe, ikiwa kweli-kwelini iye Almasihi, Atondoriwe na

---

‡ **23:30** Ona Hozeya 10:8. § **23:31** Kwa nfano: Insa karitula kuwa kamba uni mbisi, muni saana kosa. Ware waári kuwamba (wamádambi) ndi wawalandanise uni zakumiliya. Wakati wa nozo tabu-zo zikuwa kamba moto. Uni mbisi azikorera sana, ila uni zakumiliya ndi zikorera sana. Kwa javyo, ezo tabu-zo, zitakuwapata wanu wantendire Insa vibaya, futi waja kutendiwaja ware waári kuwamba.

Mwenzeyezimungu!”³⁶ Masurudadu ware newo novyo wakinshupa, wakimukira karibu, wakintula vinagiri* kukanywa,³⁷ wakimwambira javi: “Ikiwa uwe kuwa nfalume wa Mayahudi, rivushe mwananyewe!”³⁸ Julu ya nsalaba cikiwapo kibawo cakwandikiwa javi: “EYU NDI NFALUME WA MAYAHUDI.”†

³⁹ Kisomi mmoja agomezériwe upande mmoja wa Insa akikufuru, akamba: “Uwe auri Almasihi? Rivushe uwe mwananyewe, nofwe utivushe!”

⁴⁰ Fala kisomi mwengine ire akinjibu, akamba javi: “Uwe aumopa Mwenyezimungu, kwa kuwa kuhukumiwa kwenu kumoja?”⁴¹ Upande wetu, iwapo haki yakuhukumiwa konta titendiwa hukumu itijuzire, kwa sababu ya vitendo vyatitendire. Fala eyu mwananlume-yu aatendire anta kinu kimoja cakunyata!”⁴² Ikisa akamba tena: “Insa, nikumbukire pausaka kwingira muufalume wako.”⁴³ Insa akinjibu: “Nukwambira kweli kuwa rero-vi ukuwa nomi mpeponi.”

Kufwa ka Insa

Matwaya 27:45-56; Maruku 15:33-41; Yahaya 19:28-30

---

* **23:36** Vinagiri ndi ikiwa vinyu ya wanu masikini, acikiwa kinu ca kupewa nfalume. Dalili, newo awawere na niya yakunnywesa Insa, ila wakinshupa kwa kuntula kinywaji cire kukanywa.

† **23:38** Vikitendiwanga daima kuwa muna akigomezeriwa pansalaba atuririwe waraka yakwandikiwa kosa raakosire ipate wanu wawone. Kuhusu Insa, ewo awawere nawo cakwandika konta aawere na kosa risaka kuwa ronse, ndi ntamana wandika javyo. Fala Mayahudi aviwajibire javyo.

⁴⁴ Wakati síwo íkiwa aduhuri. Kunja piya inti kutenda kisi mpaka wakati wa lulemba. ⁴⁵ Pakwinukare kunja, pazira ya Nyumba Takatifu ikipapuka kati-kati perr. ⁴⁶ Ikisa Insa akikuwa na shauti ulu, akamba: “Baba, roho yangu nankukugabizi mmakono mwako.” Pesire kusowera javire, akifwa.

⁴⁷ Nkulungwa wa masurudadu nakuwona vikunire vire, akintukuza Mwenyezimungu, akamba: “Kweli-kwelini, eyu mwananlume-yu ákiwa mwenyé shariya!” ⁴⁸ Na piya wanu wajumane kuwona mambo are, pawawonire vikunire vire, wákiribiya pakifuwa kuno wakiludira mmakwawo. ⁴⁹ Na wanu piya wakimwijiwa Insa, pamoja na wanawaka wâmpereke paakilawa Galileya, ewo wemira kitambo aba, wakiwona vikikuna vire.

Kuzikiwa ka Insa

Matwaya 27:57-61; Maruku 15:42-47; Yahaya 19:38-42

⁵⁰ Ona, ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Yusufu, munu mwema na kamilifu kati ya Baraza ya Milandu. ⁵¹ Kwawo kukiwa Arimataya, kaya moja ya Mayahudi. Iye aakubalire vyawalamure na vyawakunishe wakulungwa wengine vire. Akirindira ufalume wa Mwenyezimungu. ⁵² Iye nakufika karibu ya Pilatu, akinlebeli maiti a Insa.‡ ⁵³ Nakulavya maiti are, akizingiriza kafani, akuka akizika njonga rikoporiwe, ríkiwa

---

‡ **23:52** Nkati ya shariya, aakisakisiwa rafiki au jamaa asaka kuwa onse kulavya pansalaba maiti a nfungwa mmojawapo, fala kwa kuwa Yusufu ákiwa munu bora, iye kasakisiwa.

saarinamba kuzikiwa munu§. ⁵⁴ Noyo suku-yo ikiwa jumaa jironi, suku yakutengezera wanu suku takatifu. Na sabadu, suku takatifu-yo, yânza futi. ⁵⁵ Wanawaka wâjire pamoja neye kulawa Galileya, wafulata, wawona kaburi rire na namuna maiti ake vyaazikiwe. ⁵⁶ Ikisa, wanawaka ware wakiludira ukaya, wakitengeza sheru pamoja na balsamu. Na suku takatifu ya sabadu wakipumula, kamba vyaisaka shariya.

24

Kufufuka ka Insa

¹ Fala pakucere subuu namapema, suku yakwanza ya sumana*, wanawaka ware watwala sheru yawatengeze ire, wakuka nawo kukaburi. ² Nakufika kure, riwe rituriwe pakaburi rire wasingana ripiringisiwe. ³ Basi, wengira njonga mure, fala mwiri wa Mwenye Insa awasingane. ⁴ Ewo, pawashangire kuhusu vikunire vire, simpunde nkulu wanawalume wawiri wawemira karibu yawo, wâvala nguwo nyelupa vú! ⁵ Wanawaka ware wakisusuka, wakinamira pansu, fala wanawalume ware wakiwadairi javi: “Mbona munsakula ka wafwi munu hai? ⁶ Iye aapo-mu, kafufuka! Amukumbukira vyaâkwambireni Galileya? ⁷ Amukumbukira kuwa iye kâsema kuwa Binadamu wa Binguni

---

§ **23:53** Eri rikiwa kaburi ra Yusufu raaritengezere iye mwaneyewe. Noro kaburi-ro, arikisakisiwa kuzikiwa jamaa wa munu mwengine, ndi ntamana akilavya rihusa kaburi rake rire azikiwe Insa, mana ake ndi kuwa iye mwaneyewe aakijuzi kutumira. * **24:1** “Suku yakwanza ya sumana” ndi Jumapiri.

ajuzi aperekiwe mmakono mwa wamadambi wangomezere, na suku ya tatu afufuke?”⁸ Newo wakikumbukira usemi wake ure.⁹ Basi, wakilawa nkaburi mure, wakiludira kawakiwa mawalii kumi na mmoja kure pamoja na wenziwawo, wakiwambira piya vikunire.¹⁰ Kweli, wanawaka ware wakiwa Mariyamu Madalena, Zuwana, Mariyamu mamaye Yakobu, na wengine tena. Ewo wakiwambira mawalii ware vikunire vire,¹¹ fala mawalii ware awaminire. Wawona kuwa vyawereze wanawaka vire vyauzozo.¹²†

Vikunire munjira yakuka Emau

Matwaya 16:12-13

¹³ Noyo suku-yo, wanu wawiri wafulati wa Insa wakuka kaya moja yakwitiwa Emau, kiyasi ca kilometuru kumi na mmoja na Yerusalemu.¹⁴ Munjira, wakipita wakipakanira kuhusu vikunire vire piya.¹⁵ Wakati wawakipakanira kuno wakikaidiyana, Insa mwananyewe akilawirira munjira mure, akifunga nawo nkonjo.¹⁶ Fala ewo wafungiwa maso, awakimmanyira kuwa ndiye.¹⁷ Insa akiwadairi: “Mwankupita, mukipakanira kinani?”

Ewo wakimira, wakibaki wakuzizimiriwa wawenye.¹⁸ Ikisa mmoja wakwitiwa Keleopa akimwambira: “Nowe-we tu basi ndi myeni ubakire sawijiwa cikunire Yerusalemu suku za mwinsho-zi?”

---

† **24:12** Mandiko mengine a mida aana eyi haya-yi. [Novyo-sivyo, Peduru akilamuka, akituwa mpaka kukaburi nokure. Nakufika akinama, akisungurira, kawona kafani tu basi yakafiniriwe Insa ire. Ikisa akiludira ukaya, wakushanga wawenye kwa vinu vikunire vire.]

19 Iye akiwadairi: “Cikuna kinani?”

Ewo wakinjibu: “Vinkunire Insa wa Nazareti. Iye ákiwa nabii, akitendanga maajuza a kutajabisa na akisowera kwa uwezo mbere ya Mwenyezimungu na wanu piya. 20 Fala wakulungwa wetu wa dini pamoja na wakulungwa wengine wampereka kuhukumiwa kifo, iye kagomezeriwa pansalaba. 21 Ofwe tikirindira kuwa iye ndi ire akija kombola Iziraeli! Fala kwa piya-vyo, epa rero zipita suku natu tangu vikikuna. 22 Visitoshe, wanawaka wamojawapo wa kipinga cetu watusususa. Subuu namapema pawokire kukaburi, 23 awasingane maiti ake! Pawaludire, wasema kuwa wawawona malaika wawereza kuwa Insa kawapo hai! 24 Wengine wákiwa pamoja nofwe, wakuka kukaburi noko, wakisingana piya sawa-sawa kamba vyawereze wanawaka novire. Fala iye awammonire.” 25 Insa akiwambira javi: “Umwe mubanga, murimba kukubali mmyoyo mwenu piya vyawambire minabii! 26 Aikisakikana kuwa Almasihi vinu-vi atabike ikisa engire nkati ya utukufu wake?” 27 Ikisa Insa, mwanzo wa vitabu vya Musa mpaka vitabu vya minabii wengine, akiwafafanurira Mandiko piya ákisowera kuhusu iye.

28 Kwa javyo, wari karibu na kaya yawakuka, Insa karitenza kupunda, 29 fala ewo wakintafadali, wakamba: “Ikala nofwe konta juwa riswa fúti.” Basi, akingira akikala nawo. 30 Pawekare pameza kurya, Insa akitwala nkate, akishukuru, akimeya, akiwawanyira. 31 Mpunde sinkulu, wanu ware maso awo akiwafunguka ngwê, wakimmanyira. Neye akilainika!

³² Wakambirana watupu: “Iye paakisowera nofwe munjira mure kuno akitifafanurira Mandiko, myoyo yetu ikitibiya shindo pakifuwa, sinovyoy?” ³³ Kwa mpunde noure wakilamuka, wakiludira Yerusalemu, wakiwasingana mawalii kumi na mmoja na wengine-po wajumane pamoja. ³⁴ Pawafikire, wo-wawiri wakamba: “Ndi kweli Mwenye kafufuka! Iye kânlawirira Peduru‡!” ³⁵ Ikisa ewo wakiwereza viwakunire munjira mure. Wakamba: “Insa timmanyira wakati wameyire nkate.”

Insa awalawirira wanafunzi wake

Matwaya 28:16-20; Maruku 16:14-18; Yahaya 20:19-23; Vitendo 1:6-8

³⁶ Evi vinu-vi pawakereza, Insa akiritula kati-kati yawo, akiwambira: “Salama iwe namwe!” ³⁷ Fala ewo wasusuka, wakibaki wakushanga wawenye, wakidaniza kuwa nsoka. ³⁸ Iye akiwambira: “Mbana mususuka? Sababuni kuwa na dana mmoyo mwenu?” ³⁹ Ninang’anizeni mmakono mwangu-mu na mmaulu mwangu-mu. Ndi nomi-nomini. Nipameni muniwona, kamana nsoka auna nyama wala makongolo, kamba vyamuniwona vyaniri nawo omi-vi.” ⁴⁰ Nakusowera javire, kawolotera mmakono na mmaulu. ⁴¹ Ingawa awakikubali sana, fala iwejala radi na kutajabu! Basi Insa akiwadairi: “Epa mwanawo cakurya kimojawapo?” ⁴² Ewo wakimpa kipande kimoja ca inswi wakumanikiwa. ⁴³ Insa akitwala, akitafuna mbere yawo.

---

‡ **24:34** Nkigiregu Peduru akwitiwa “Ansumani”.

⁴⁴ Ikisa akiwambira: “Mida patikiwa onse, nukwambirani kuwa piya vyaandikiwe kuhusu omi nTaureti na nvitabu vya minabii na nZaburi vijuzi vitimiziwe.” ⁴⁵ Ikisa akiwafungula viswa awerere Mandiko Matakatifu, ⁴⁶ na akiwambira: “Yandikiwa javi, Almasihi akijuzi atabike, na suku ya tatu afufuke kati ya wafwi, ⁴⁷ na kwa zina rake itangaziwe kwa piya kabila, mwanzo wa Yerusalemu, habari yake kuhusu kutubiya ipate wanu waswamiiwe madambi awo. ⁴⁸ Umwe muwa mashahidi wa eya mambo-ya. ⁴⁹ Visitoshe, omi mwaneyewe nukuperekerani caalavire tamaa Baba. Fala rindirani Yerusalemu nopa, mpaka mupokerere uwezo usaka kukwisukirani kulawa mbinguni.”

Insa akweziwa mbinguni

Maruku 16:19-20; Vitendo 1:9-11

⁵⁰ Ikisa Insa akiwalongoza wanafunzi wake upande wa Betaniya. Nokure akilamusa makono, akiwajanliya. ⁵¹ Bandi ya kuwajanliya, akiwanyema, ikisa akikweziwa mbinguni. ⁵² Na ewo wakimwabudu, nakwisa wakiludira Yerusalemu wari radi pakulu. ⁵³ Mara kwa mara wakilawanga nNyumba Takatifu, wakinsifu Mwenyezimungu.

Habari Ngema New Testament in Mwani

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mwani

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mwani

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

b59c64ed-0fe2-582b-99e7-8752eb16e763